

א. מקבילות בין ספר מלכים לבין התורה

ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא' — אין דבר שאינו רמז בתורה (ע"פ תענית ט ע"א).

ספרנו — בדומה לשאר ספרי המקרא — יסודו ושורשו בתורה, כשכל דמיון בעניין גורר אחריו, בדרך כלל, גם דמיון בלשון ובסגנון. ומצאנו בספרנו קרוב לשלוש מאות מקבילות ורמיזות עניין ולשון לתורה!

במבוא הטעמנו, שספרנו טבוע בכמה מטבעות עניין. האחת — במטבע של ברית. ברית יחידאית בתולדות אנוש, שנכרתה בין ה' בורא עולם ושופטו לבין ישראל עמו בחירו. האחרת — במטבע של קיום דברי הנביאים, ששלח ה' לישראל. השלישית — במטבע של מקדש וקודש. הנביאים הם שלא פסקו מלהזהיר על חומרי הברית. ולפיכך אל תתמה על ריבוי המקבילות בספרנו לפרשיות הברית שבתורה (ויקרא פרק כו; דברים פרק כח) ולפרשיות המדברות בקבלת עול תורה ומצוות (דב' ו ד-ט; יא יג-כא ועוד).

אף נדמה שלא בא סיפור המעשה ההיסטורי הרצוף של ימי תקופת המלכות — שנמשכה קרוב לחמש מאות שנה — אלא כדי להטעים את מימושה של הברית הזאת — על ברכותיה ואלותיה בתחום ההיסטורי הריאלי (וראה עוד על כך במבוא, פרק 'היסטוריוגרפיה והיסטוריוסופיה'). מן המקבילות המרובות לתורה עולה, שזאת התורה — על חמשת חומשיה — היתה ידועה יפה לבני ישראל.

כהנים ולויים לימדוה בעריהם, ובוודאי בחצרות בית ה' (ובישראל סמוך לבתי הבמות). והשווה לכאן דברי העם לירמיהו: 'כי לא-תאבד תורה מכהן, ועצה מחכם ודבר מנביא' (יר' יח יח). נביאים ובני נביאים אף הם לימדוה במקומות שונים, ובבתי-מדרש הרבים לבני נביאים שהיו פזורים בכל רחבי ממלכת ישראל (וראה עוד במבוא, 'נביאים ובני נביאים'). ודיה לענייננו כאן עדותו של איש שונם, המסיח לפי תומו: מדוע את הלכת (קרי) אליו (אל-הנביא) היום, לא-חדש, ולא שבת! (מ"ב ד כג).

ללא הנחה זו על ידיעת התורה בקרב שכבות העם — אין להבין לטעם מעשה שליחותם של הנביאים, שנשלחו להזהיר את העם, להעמידו על חומרי הברית, ולהוכיחו על שאינו שומר את מצוות התורה ... שלא ידע אותן ואפשר, שאף לא שמע עליהן מעולם: 'ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל-נביאי (קרי) כל-חזה לאמר, שבו מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי, חקותי ככל-התורה אשר צויתי את-אבותיכם, ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים' (מ"ב יז יג וראה עוד שם כא י; כד ב). וללא הנחה זו אין גם להבין את עצם לשון הנביאים, המשופע ברמיזות עניין ולשון לתורה, שרק היודע אותה, יכול להבינו.

למעלה משליש מהם מקבילים לס' דברים, כשבעים — לס' שמות, כחמישים — לס' ויקרא, כארבעים — לס' בראשית, וכשלושים — לס' במדבר.

יתרה מזו, לא כל עובר על מצווה ממצוות התורה (ולחלופין על חוק שחקקה המלכות) עושה מה שעושה אך ורק... מתוך אידיעה האיסור שבדבר, שהרי מעשים בכל יום — וככל הימים — סותרים טענה זו.

ספרנו — בדומה לשאר ספרי הנביאים — אינו בא בדרך כלל ללמד הלכות, אלא רק להזהיר על קיומן. ולרוב הוא מביאן או רומז להן, אגב סיפור מעשה מסוים. לעתים אף דיו שימוש בלשון ייחודית הכתובה באותה הלכה, כדי לרמז לגופה ולעניינה. כגון, בסיפור מעשה הגיוס הכללי שהכריז עליו אסא, תפס הכתוב לשון לא-שגרתית וכתב: 'והמלך אסא השמיע את-כל-יהודה אין נקי ...' (מ"א טו כב). ובלשון 'אין נקי' רמז לאחת מהלכות נשואין: 'כי-יקח איש אשה חדשה לא יצא בצכא... נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את-אשתו אשר-לקח' (דב' כד ה; וראה עוד שם כ ז).

כיו"ב ניתן לומר שבסיפור מעשה בדק הבית לא בא ספרנו ללמדנו הלכות כספי הקדשים, אלא הוא מביא את דברי יהואש: 'כל כסף הקדשים אשר-יובא בית-ה' כסף עובר, איש כסף נפשות ערכו, כל-כסף אשר יעלה על לב-איש להביא בית ה' וגו' (מ"ב יב ה-ו). ובחיתום סיפור המעשה שם כתב: 'כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה' לכהנים יהיו' (שם שם יז). ולא הוצרך לא יהואש ולא הכתוב לפרש את ענין הקדשים השונים, כי מפורשים הם בספרי שמות וויקרא, והעם אף נהג ככתוב שם.

כיו"ב אין ספרנו בא ללמד הלכות טומאת מת וטומאת קבר; אלא מתוך נבואת 'איש אלהים' מיהודה שבא ליירבעם ביום חנוכת המזבח (מ"א יג ב) ומן המעשים שעשה יאשיהו — כעבור כשלוש מאות שנה (מ"ב כג ד-כ) — אתה לומד, עד כמה היתה טומאת מת חמורה עליהם. ודי היה בשרפת עצמות מת על מזבח כדי לטמאו ולמנוע ממישהו לגשת אל-המזבח ולהקריב עליו. והרי עיקרי הלכות אלה לא נתפרשו בספרנו, אלא בפרשת חוקת שבס' במדבר.

פעם אחת הביא ספרנו הלכה ודקדק שם לציין את מקורה בתורה: 'ואת-בני המכים לא המית (אמציה), ככתוב בספר-תורת-משה אשר-צוה ה' לאמר, לא-יומתו אבות על-בנים, ובנים לא-יומתו על-אבות, כי אס-איש בחטאו יומת' (קרי, מ"ב יד ו), בשינוי קל מלשון התורה בנידון (דב' כד טז). ועוד מצאנו, שאגב סיפור מעשה הוא מפרש הלכה מסוימת, שסתמה התורה. כגון, במעשה נעמן פירש, שהרחיצה, שהתורה מדברת בטמא, עניינה טבילה: הלוך ורחצת... בירדן... וטהר (מ"ב ה י). ובסיפור המעשה כתב: וירד ויטבל בירדן... כדבר איש האלהים... ויטהר (שם שם יד).

ועוד מצאנו, שלעתים החמירו בני הדורות יותר ממה שכתוב בתורה. התורה אסרה את השימוש בכלי מתכות אך ורק בבניין מזבח אבנים (שמ' כ כא; דב' כז ה-ו). בא שלמה ואסר את השימוש בכלי-ברזל בכל תחום הרה-הבית, ולא דווקא בבניין המזבח בלבד: והבית בהבנתו אבן-שלמה מסע נבנה; ומקבות והגרזן כל-כלי ברזל לא-נשמע בבית בהבנתו (מ"א ו ז). ועוד מצאנו, שלעתים הרישא של הכתוב רומזת לחומש אחד, והסיפא — לחומש אחר. כגון הנבואה בירבעם בן יואש (מ"ב יד כו): כי-ראה ה' את-עני ישראל... ואפס עצור ואפס עזוב, ואין עזר לישראל. הרישא — רומזת לשמ' ג ז, והסיפא לדב' לב לו.

רק מצוות בודדות בספרנו סותרות לכאורה את הכתוב בתורה. כגון מצוות אלישע 'להפיל כל-עץ טוב (— עץ מאכל! מ"ב ג יט) סותרת אחת מהלכות המלחמה (דב' כ יט-כ). ומסתבר, שהיתה זו הוראת שעה, כעונש למואב על מעשי האכזריות — שאף התפארו בהם — כלפי בני ישראל שישבו בשכנותם, וכעונש על דברי החירוף והגידוף כלפי מעלה, כפי שעולה מיכתובת מישע' (וראה יר' מח כו).

ועוד עמנו להעיר, שספרנו תפס שיטה, שלפיה קיצר בדברים, המפורשים באריכות יתרה

בספרים אחרים. כגון, בסיפור מעשה המקדש האריך רק בבניין ובכלים, שכיוצא בהם לא היו במשכן. ולעומתם קיצר במעשה הכלים, שכיוצא בהם היו שם, וכתב בסיכום הפרשה: ויעש שלמה את כל-הכלים אשר בית ה', את מזבח הזהב, ואת-השלחן ... ואת-המנורות... לפני הדביר זהב סגור, והפרח והנרת והמלקחים וגו' (מ"א ז מח-ג). ובלשון 'הפרח' רמז לפרטי מעשה המנורה המוסכרים והמפורטים לפרטיהם בתורה².

עם זאת אל תתפש בספרנו — ושוב בדומה לספרי נביאים אחרים — את כל מצוות התורה, ללא יוצאת מן הכלל. שהרי הנביאים התריעו בתוכחותיהם אך ורק על מצוות שהיו רפיות בידי העם. ולפיכך לא הוצרכו, למשל, להוכיח על המילה, כי זו היתה מקובלת ורווחת בכל ישראל³.

מכלל המצוות הנזכרות — במפורש או במרומז — בספרנו ההדגשה היא על שלוש, ואותן כבר כלל אברהם בנשימה אחת, ואמר (בר' כ יא): כי אמרתי רק אין-יראת אלהים במקום הזה (— הרי לך עבודה זרה), והרגוני (— שפיכות דמים) על-דבר אשתי (— גילוי עריות). ועל שלוש אלה ציוו חז"ל ואמרו: ייהרג ואל-יעבור (סנהדרין עד ע"א).

ובודאי לא נחדש דבר, אם נאמר, שעבודה זרה נתפסת גם בספרנו כאם כל חטאת, וכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה (ספרי שלח טו כב ועוד). ובכלל עבודה זרה גם עבודה לה', על דרך שהגויים עובדים את אלהיהם, כפי שהזהירה התורה וכתבה: השמר לך פן-תגקש אחריהם אחרי השמים מפניך, ופן-תדרש לאלהיהם לאמר, איכה יעבדו הגוים האלה את-אלהיהם ואעשה-כן גם-אני. לא-תעשה כן לה' אלהיך. כי כל-תועבת ה' אשר שנא עשו לאלהיהם וגו' (דב' יב ל-לא). ודבר זה כתוב באחאב (מ"א כא כו), שני באחז (מ"ב טז ג) ומשולש במנשה (שם כא יא).

אין ספרנו פוסק מלהטעים, שאת ה' יש לעבוד בקרבנות אך ורק במקום שהוא בחר, ואין עובדים אותו אלא בדרך שציווה לעבדו. כל עבודה אחרת — אם בשינוי מקום ואם בשינוי אופן העבודה — זרה לו (וראה ויק' י א).

ושוב לא נחדש דבר, אם נאמר שהעבודה הזרה של הגויים נעשתה גם בשפיכות דמים (כגון העברת הבנים באש ועוד), והיתה כרוכה במעשי זימה ובכל תועבה. ולא בכדי הטיח יהוא ביהורם בן אחאב ואמר לו: עד-זנוני איזבל אמך וכשפיה הרבים (מ"ב ט כב)⁴.

ועל שפיכות דמים נחתם דינם של בתי המלכות של אחאב (מ"א כא יז ואילך) ושל יהוא (הושע א ד) — לשמד; ושל ממלכת יהודה וירושלים — לחורבן ולשמד: וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר-מלא את-ירושלם פה לפה... (מ"ב כא טז); וגם דם-הנקי אשר שפך וימלא את-ירושלם דם נקי, ולא-אבה ה' לסלח (שם כד ד). והדברים מכוונים לאזהרת התורה: ולא-תחניפו את-הארץ אשר אתם בה, כי הדם הוא יחניף את-הארץ, ולא-יכפר לדם אשר שפך-בה כי-אם בדם שפכו. ולא תטמא את-הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה, כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל (במ' לה לג-לד).

ספרנו נזקק להרבה לשונות וצירופי לשון, המצויים רק בתורה. ומקצתם הובאו בספרנו בשינוי

2 ולא הביא ספרנו ממשלי שלמה ומשיריו המרוכים (ראה מ"א ה יב-יג), כי סמך על הכתוב בספרי שלמה (משלי, שיר השירים, קהלת). וכיו"ב קיצר במעשי בני יאשיהו ובמעשי גדליה בן-אחיקם, כי סמך, כנראה, על המסופר — על דרך ארוכה — בספר ירמיהו.

3 בספרי שופטים ושמואל משמש לשון "ערל" — ככינוי של גנאי לגויים בלבד.

4 א והשווה תוכחת הושע: זנות ויין ותירוש יקח-לב... כי רוח זנונים התעה, וזנו מתחת אלהיהם. על-ראשי ההרים יזבתו ועל-הגבעות יקטרו, תחת אלק ולבנה ואלה כי טוב צלה, על-כן חזנינה בנותיכם וכלותיכם תנאפנה... כי-הם עם-הזנות יפרדו ועם-הקדשות יזכחו... (שם ד י-יד, וראה שם ב'דעת מקרא').

ב והשווה עוד מאמרם ז"ל: 'ולא עבדו עבודה זרה, אלא להתיר להם עריות בפרהסיא' (סנהדרין סג ע"ב).

סדר — על דרך המקראות המביאים את דברי קודמיהם⁵. כגון, תורה כתבה בפרשת בית-דין של מטה: והצדיקו את-הצדיק והרשיעו את-הרשע (דב' כה א). ואילו שלמה, תפס לשונות אלה בתפילתו בזיקה לבית-דין של מעלה. והביאם בשינוי סדר: להרשיע רשע לתת דרכו בראשו, ולהצדיק צדיק לתת לו כצדקתו (מ"א ח לב). או בפרשת מסית ומדיח כתבה התורה: 'לא-תאבה לו ולא תשמע אליו' (דב' יג ט); ואילו הזקנים תופסים לשונות אלה ואומרים בשינוי ובהיפוך-סדר לאחאב: אל-תשמע ולוא תאבה (מ"א כ ח). בפרשת מינוי 'איש על-העדה' אומר משה: 'ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין-להם רעה' (במ' כו יז); ואילו מיכיהו אומר: 'ישראל נפצים אל-ההרים כצאן אשר אין-להם רעה (מ"א כב יז).

את המקבילות ערכנו לכל חומש וחומש בנפרד, על דרך שערכנו את המקבילות לשאר ספרי המקרא⁶.

א. בין ספרנו לבין ספר בראשית

והמלך דוד זקן בא בימים (מ"א א א). ואברהם זקן בא בימים (בר' כד א).

והיה כשכב אדני-המלך עם-אבתיו (מ"א א כא); וישכב דוד עם-אבתיו (שם ב י ועוד).
ושכבתי עם-אבתי... (בר' מז ל)

ושמרת את-משמרת ה' אלהיך וגו' (מ"א ב ג) עקב אשר-שמע אברהם בקלי וישמר משמרותי וגו' (בר' כו ה); ושמרת משמרתו וגו' (דב' יא א).

עם-רב אשר לא-ימנה ולא יספר מרב (מ"א ג ח; וראה שם ח ה).
... הרבה ארבה את-זרעך ולא יספר מרב (בר' טז י); ושמתי את-זרעך כחול הים אשר לא-יספר מרב (שם לב יג).

... כי-נכמרו רחמיה על-בנה... (מ"א ג כו) ... כי-נכמרו רחמיו אל-אחיו... (בר' מג ל).

יהודה וישראל רבים כחול אשר-על-הים לרב (מ"א ד כ); ורחב לב כחול אשר על-שפת הים (שם ה ט).
כי-ברך אברכך והרבה ארבה את-זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר-על שפת הים (בר' כב יז); ... ושמתי את-זרעך כחול הים אשר לא-יספר מרב (שם לב יג; וראה עוד יר' לג כב).

5 ראה ר"מ זיידל (— רמ"ז), חקרי מקרא, מוסד הרב קוק, תשל"ח, עמ' ב ואילך.
6 א ראה מבוא 'דעת מקרא' ליהושע, עמ' 35-48; מבוא לשופטים עמ' 28-40; נספחות לשמואל (כרך ב, עמ' 1-9); מבוא ליהושע, עמ' 33-43; מבוא לס' משלי, עמ' 46-58; נספחות לס' דבה"י (כרך ב עמ' 50-55).
ב הרוצה לעמוד על המקבילות של התורה כולה לפרשה מסוימת חייב לצרף המקבילות הבאות כאן לכל חומש וחומש בנפרד. וראה עוד ספרי 'פוקי הדרכה בהוראת נביאים ראשונים' (הדפסה שנייה, תשל"ל, עמ' קג-קצ).

ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים עד־הנהר הגדל נהר־פרת (בר' טו יח ואילך; וראה עוד שמ' כג לא; דב' א ז).

ושלמה היה מושל בכל־הממלכות מן־הנהר (עד) ארץ פלשתים ועד גבול מצרים... כי־הוא ודה בכל־עבר הנהר מתפסח ועד־עזה בכל־מלכי עבר הנהר (מ"א ה א-ד).

... ומלכים מחלציך יצאו (בר' לה יא).

... כי אם־בנך היצא מחלציך הוא־יבנה הבית לשמי (מ"א ח יט).

ויהי כשמע לבן את־שמע יעקב... (בר' כט יג).

ומלכת־שבא שמעת את־שמע שלמה לשם ה'... (מ"א י א).

... ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על־אברהם את אשר־דבר עליו (בר' יח יט); ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל־עמו (ש"ב ח טו = דה"א יח יד; וראה עוד יר' כב טו; יח' יח יט ועוד).

באהבת ה' את־ישראל לעלם וישימך למלך לעשות משפט וצדקה (מ"א י ט).

... שלחני ואלכה אל־מקומי ולארצי (בר' ל כה).

ויאמר ... שלחני ואלך אל־ארצי (מ"א יא כא).

לא־יסור שכט מיהודה ומחקק מבין רגליו... (בר' מט י).

... למען היות־ניר לדויד־עבדי כל־הימים... (מ"א יא לו).

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם ... ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו (בר' יב ו-ז); ויבא יעקב שלם עיר שכם ... ויצב־שם מזבח ויקרא־לו אל אלהי ישראל (שם לג יח-כ); ואני נתתי לך שכם אחד על־אחיך (שם מח כב).

ויבן ירבעם את־שכם בהר אפרים וישב בה... (מ"א יב כה).

ויקרא יעקב שם המקום פניאל, כי־ראיתי אלהים פנים אל־פנים ותנצל נפשי. ויזרח־לו השמש כאשר עבר את־פנואל (בר' לב לא-לב).

... ויבן את־פנואל (מ"א יב כה).

ויט אהלה בית־אל מיס... (בר' יב ח); ... אין זה כי אם־בית אלהים וזה שער השמים... ויקרא את־שם־המקום ההוא בית־אל (שם כח יז-יט)... ויקרא יעקב את־שם המקום אשר דבר אתו שם אלהים בית־אל (שם לה טו). וראה עוד שופ' כ כו-כו; כא ב-ד; ש"א י ג.

וישם את־האחד בבית־אל... (מ"א יב כט).

ברית ביני ובינך ובין אבי ובין אביך (מ"א טו יט).
 ואתנה בריתי ביני ובינך... והקמתי את-בריתי
 ביני ובינך ובין זרעך אחריו... (בר' יז ב, ז).

ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי
 בני-יעקב אשר היה דבר-ה' אליו לאמר ישראל
 יהיה שמך (מ"א יח לא).
 ויאמר-לו אלהים שמך יעקב לא-יקרא שמך עוד
 יעקב כי-אם ישראל יהיה שמך ויקרא את-שמו
 ישראל... ויהיו בני-יעקב שנים עשר (בר' לה י,
 כג; וראה עוד שם לב כט).

והאנשים (— שלוחי בן הודד הארמי) ינחשו
 וימהרו ויחלטו הממנו ויאמרו אחיך בן-הודד
 ... (מ"א כ לג).
 ויאמר אליו לבן (הארמי) ... נחשתי ויברכני ה'
 בגללך (בר' ל כז); ... והוא נחש ינחש בו...
 הלוא ידעתם כי-נחש ינחש איש אשר כמני (שם
 מד ה, טו).

... כה אמר ה' הרצחת וגם-ירשת... במקום אשר
 לקקו הכלבים את-דם נכות ילקו הכלבים את-
 דמך גם-אתה (מ"א כא יט).
 ואך את-דמכם לנפשתיכם אדרש... ומיד האדם
 מיד איש אחיו אדרש את-נפש האדם. שפך דם
 האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה
 את-האדם (בר' ט ה-ו וראה עוד במ' לה לג).

ויתעב מאד ללכת אחרי הגללים ככל אשר עשו
 האמרי אשר הוריש ה' מפני בני ישראל (מ"א
 כא כו). הרע מכל אשר-עשו האמרי אשר לפניו
 (מ"ב כא יא).
 כי לא-שלם עון האמרי עד-הנה (בר' טו טז).

ויהי בהעלות ה' את-אליהו בסערה השמים...
 לקח את-אדניך... והנה רכב-אש וסוסי אש...
 ויעל אליהו בסערה השמים (מ"ב ב א, יא).
 ויתהלך חנוך את-האלהים, ואיננו כי-לקח אתו
 אלהים (בר' ה כד, וראה עוד דב' לד ה-ו).

ויאמר, למועד הזה כעת חיה את (קרי) חבקת בן
 ותאמר אל-אדני איש האלהים אל-תכזב בשפחתך
 (מ"ב ד טז).
 ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה-בן
 לשרה... ותצחק שרה בקרבה ... ותכחש שרה
 לאמר לא צחקתי... (בר' יח י-טו); ותהר ותלד
 שרה ... למועד אשר-דבר אתו אלהים (שם כא
 ב).

ויאמר (אלישע) חיה' אשר-עמדתי לפניו אם-
 אקח ויפצרו-בו לקחת וימאן (מ"ב ה טז).
 ויאמר אברם אל-מלך סדם הרמתי ידי אליה...
 אם-מחוט וער שרוך-נעל ואם-אקח מכל-אשר-
 לך ולא תאמר אני העשרתי את-אברם (בר' יד
 כב-כג).

בר' לה טז; מח ז.

... וילך מאתו כברת-ארץ (מ"ב ה יט)

- ... ויגדלו לאמר הנה בדתן (מ"ב ו יג)
- ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתינה ... וימצאם בדתן (בר' לו ז).
- ויאמר ה' נא אתהגוי־הזה בסנורים, ויכם בסנורים כדבר אלישע (מ"ב ו יח).
- ... האשר שבית כחורכך ובקשתך אתה מכה... (מ"ב ו כב)
- ... אשר לקחתי מיד האמרי כחורבי ובקשתי (בר' מח כב); ... לא כחורכך ולא בקשתך (יהושע כד יב).
- ויאמר הנה ה' עשה אַרְבוֹת בשמים היהיה הדבר הזה (מ"ב ז ב, יט).
- ... וארבת השמים נפתחו... ויסכרו... וארבת השמים (בר' ז יא; ח ב; וראה עוד מלאכי ג י).
- ... וישאו משם כסף וזהב ובגדים... (מ"ב ז ח).
- ויצא העבד כלי־כסף וכלי זהב ובגדים (בר' כד נג).
- ואלישע דבר אל־האשה... וגורי כאשר תגורי, כִּי־קרא ה' לרעב, וגם־בא אל־הארץ שבע שנים... ותגר בארץ־פלשתים שבע שנים (מ"ב ח א-ב).
- ויהי רעב בארץ... וילך יצחק אל־אבימלך מלך־פלשתים גררה... גור בארץ הזאת... (בר' כו א-ג).
- וילך חזאל לקראתו ויקח מנחה בידו וכל־טוב דמשק משא ארבעים גמל ... (מ"ב ח ט).
- ויקח העבד (הוא דמשק אליעזר) עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך וכל־טוב אדניו בידו (בר' כד י).
- למען דוד עבדי... אשר שמר מצותי וחקתי (מ"א יא לד); ויהוא לא שמר ללכת בתורת־ה' אלהי־ישראל בכל־לבבו (מ"ב י לא).
- ... ויפן אליהם למען כריתו את־אברהם יצחק ויעקב (מ"ב יג כג).
- כיום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר... (בר' טו יח ואילך); ואתנה בריתי ביני ובינך... אני הנה בריתי אתך (שם יז ב-ד); ... והקמתי את־השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך... (שם כו ג); ... אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך... (שם כח יג; וראה שם לה יב).
- וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את־כריתו את־אברהם את־יצחק ואת־יעקב (שם' ב כד; וראה עוד ויק' כו מב).

... אתה עשית את־השמים ואת־הארץ (מ"ב יט בראשית פרקים א-ב.

(טו)

... והמה נמלטו ארץ אררט ... (מ"ב יט לז = יש' ותנח התבה... על הרי אררט (בר' ח ד).
לז לח).

... נשא ... בשנת מלכו את-ראש יהויכין מלך- יהודה מבית כלא (מ"ב כה כז = יר' נב לא).

ב. בין ספרנו לבין ספר שמות

ואדניהו ירא מפני שלמה ויקם וילך ויחזק בקרנות המזבח (מ"א א ג).
ועשית את-המזבח עצי שטים... ועשית קרנ'תיו על ארבע פנתיו ממנו תהיין קרנ'תיו וצפית אתו נחשח (שמ' כז א-ב).

והנה עמך שמעי בן-גרא... והוא קללני קללה נמרצת... (מ"א ב ח-ט).

ותבא בת-שבע אל-המלך שלמה... ויקם המלך לקראתה וישתחו לה וישב על-כסאו וישם כסא לאם המלך ותשב לימינו (מ"א ב יט).

... וינס יואב אל-אהל ה'... והנה אצל המזבח וישלח שלמה את-בניהו בן-יהוידע לאמר לך פגע-בו... (מ"א ב כח-לד).

ושלמה היה מושל בכל-הממלכות מן-הנהר ארץ פלשתים ועד גבול מצרים... (מ"א ה א).

שמן כתית (מ"א ה כה) שמ' כט מ; במ' כח ה.

והבית בהבנתו אבן-שלמה מסע נבנה, ומקבות והגרזן כל-כלי ברזל לא-נשמע בבית בהבנתו (מ"א ו ז).
ואס-מזבח אבנים תעשה-לי לא-תבנה אתהן גזית, כי חרבך הנפת עליה ותחללה (שמ' כ כא; וראה עוד דב' כז ה-ו).

ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את-עמי ישראל (מ"א ו יג).
ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. (שמ' כה ח; וראה עוד שם כט מה; ויק' כו יא-יב).

ויבן שלמה את־הבית ויכלהו (מ"א ו יד); כלה
 הבית לכל־דבריו ולכל־משפטו (שם שם לח);
 ותשלם כל־המלאכה אשר עשה המלך שלמה
 בית ה' (שם ז נא).

ותכל כל־עבדת משכן אהל מועד (שם' לט לב)
 ... ויכל משה את־המלאכה (שם מ לג).

שמות פרק כו.

ויבן את־עשרים אמה ... ויבן לו מבית לדביר
 לקדש הקדשים... וארבעים באמה היה הבית,
 הוא ההיכל לפני (מ"א ו טו-יז). היינו ביחס של
 1/3 : 2/3, בדומה למשכן.

ועשית מזבח מקטר קטרת... וצפית אתו זהב
 טהור... ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על־ארן
 העדת... (שם' ל א-י).

... וכל־המזכת אשר־לדביר צפה זהב (מ"א ו
 כב).

ועשית פרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
 משזר, מעשה חשב יעשה אתה כרבים ... והבאת
 שמה מבית לפרכת את ארון העדות. והבדילה
 הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים וגוי
 (שם' כו לא-לג); ויקח ויתן את־העדת אל־הארן
 וישם את־הבדים על־הארן ויתן את־הכפרת על־
 הארן מלמעלה. ויבא את־הארן אל־המשכן וישם
 את פרכת המסך ויסך על ארון העדות... (שם מ
 כ-כא).

ויעש בדביר שני כרובים עצי־שמן... ויצף את־
 הכרובים זהב (מ"א ו כג-כח); ויבאו הכהנים
 את־ארון ברית־ה' אל־מקומו אל־דביר הבית
 אל־קדש הקדשים אל־תחת כנפי הכרובים. כי
 הכרובים פרשים כנפים אל־מקום הארון, ויסכו
 הכרובים על־הארון ועל־בדיו מלמעלה (שם ח
 ו-ז וראה שם, פירוש)

... ונתת על ארבע פעמחיו ושתי טבעת על־
 צלעו האחת ושתי טבעת על־צלעו השנית (שם'
 כה יב).

... וארבעה פעמחיו כתפוח להם... (מ"א ז ל).

ועשית שלחן... וצפית אתו זהב טהור... ונתת
 על־השלחן לחם פנים לפני תמיד (שם' כה כג-ל,
 ועוד).

... ואת־השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב (מ"א
 ז מח).

ועשית מנרת זהב טהור מקשה תעשה המנורה
 ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה
 יהיו... כפתר ופרח ... זהב טהור... ומלקחיה
 ומחתתיה זהב טהור... (שם' כה לא-לט).

ואת־המנורות... לפני הדביר זהב סגור, והפרח
 והנרת והמלקחים זהב (מ"א ז מט).

ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה... (שם' ל
 יח).

ויעש עשרה כירות נחשת... כיור אחד על־המכונה
 האחת לעשר המכנות (מ"א ז לח).

- והספות והמזמרות והמזרקות והכפות והמחתות
זהב סגור (מ"א ז נ).
- ועשית קערותיו וכפתיו וקשותיו ומנקיתיו אשר
יסך בהן זהב טהור תעשה אתם (שמ' כה כט).
- או יקהל שלמה את-זקני ישראל את-כל-ראשי
המטות נשיאי האכות לבני ישראל... (מ"א ח א).
- ויקהל משה את-כל-עדת בני ישראל... (שמ'
לה א). ואל-משה אמר עלה אל-ה'... ושבעים
מזקני ישראל (שם כד א; וראה עוד ויק' ט
א; במ' יא טז-יז). וידבר משה אל-ראשי המטות
לבני ישראל (במ' ל ב).
- ויעלו את-ארון ה' ואת-אהל מועד ואת-כל-
כלי הקדש אשר באהל (מ"א ח ד).
- את אהל מועד ואת-הארן לעדת ואת-הכפרת
אשר עליו, ואת כל-כלי האהל (שמ' לא ז).
- ... ויספו הכרבים על-הארון ועל-בדיו מלמעלה.
ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן-הקדש...
(מ"א ח ז-ח).
- ... בטבעת הארן יהיו הבדים, לא יסרו ממנו (שמ'
כה טו).
- אין בארון רק שני לחות האבנים אשר הגח שם
משה בחרב, אשר כרת ה' עם-בני ישראל בצאתם
מארץ מצרים (מ"א ח ט)
- ויקח (משה) ויתן את-העדת אל-הארן וישם
את-הבדים על-הארן ויתן את-הכפרת על-הארן
מלמעלה (שמ' מ כ).
- ויהי בצאת הכהנים מן-הקדש והענן מלא את-בית
ה'. ולא-יכלו הכהנים לעמד לשרת מפני הענן,
כי-מלא כבוד-ה' את-בית ה' (מ"א ח י-יא).
- ויכס הענן את-אהל מועד וכבוד ה' מלא את-
המשכן. ולא-יכל משה לבוא אל-אהל מועד כי-
שכן עליו הענן, וכבוד ה' מלא את-המשכן (שמ'
מ לד-לה).
- או אמר שלמה, ה' אמר לשכן בערפל (מ"א ח
יב)
- ומשה נגש אל-הערפל אשר-שם האלהים (שמ'
כ יז; וראה עוד דב' ה יח); ... אתם ראיתם כי
מן-השמים דברתי עמכם (שמ' כ יח).
- בנה בניתי בית זבל לך, מכון לשבתך עולמים
(מ"א ח יג); השמים מכון שבתך (שם שם לט,
מג, מט).
- ... מכון לשבתך פעלת ה', מקדש אדני כוננו ידיך
(שמ' טו יז).
- ואשם שם מקום לארון אשר-שם ברית ה', אשר
כרת עם-אבותינו בהוציאו אתם מארץ מצרים
(מ"א ח כא).
- ... ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו
כל אשר-דבר ה' נעשה ונשמע... ויאמר הנה
דם-הברית אשר כרת ה' עמכם על-כל הדברים
האלה... ויאמר ה' אל-משה עלה אלי ההרה
והיה-שם ואתנה לך את-לחת האבן והתורה
והמצוה אשר כתבתי להורחם... (שמ' כד ז-יב).

וישמע יתרו כהן מדין... את כל-אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו... עתה ידעתי כי-גדול ה' מכל-האלהים... (שמ' יח א-יא); ... כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים (שם יג ט, טז); בזרוע נטויה ובשפטים גדלים (שם ו ו); וראה עוד דב' ד לד; ה יד; כו ח). וראו כל-עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דב' כח י).

... ונפלינו אני ועמך מכל-העם אשר על-פני האדמה (שמ' לג טז; וראה עוד ויק' כ כד; דב' ד כ).

... ואתה קח-לך בשמים ראש... ועשית אתו שמן משחת-קדש... ומשחת בו את-אהל מועד... וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל-הנגע בהם יקדש (שמ' ל כב-כט). ועשית את-המזבח ... וצפית אתו נחשת (שם כז א-ב). וראה עוד ויק' פרקים א-ג.

... ויבן ערי מסכנות לפרעה... (שמ' א יא).

שלש פעמים בשנה יראה כל-זכורך אל-פני הארון ה' (שמ' כג יז; לד כג). וראה עוד דב' טז טז.

ושתי את גבלך מים-סוף... (שמ' כג לא). והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר איביו וישראל עשה חיל (במ' כד יח).

ולקחת מבנתיו לבניך וזנו בנתיו אחרי אלהיהן והזנו את-בניך אחרי אלהיהן (שמ' לד טז).

ויבאו כל-נשיאי העדה ויגידו למשה (שמ' טז כב); וראה עוד ויק' ד טו; במ' טז ב; יהושע ט טו; שופ' כא טז.

וגם אל-הנכרי אשר לא-מעמך ישראל הוא, ובא מארץ רחוקה למען שמך. כי ישמעון את-שמך הגדול ואת-ידך החזקה וזרעך הנטויה... למען ידעון כל-עמי הארץ את-שמך ליראה אתך ... (מ"א ח מא-מג). וראה עוד מ"ב ה טו; יז לו.

כי-אתה הבדלתם לך לנחלה מכל עמי הארץ, כאשר דברת ביד משה עבדך בהוציאך את-אבותינו ממצרים... (מ"א ח נג).

ביום ההוא קדש המלך את-תוך החצר אשר לפני בית-ה' כי-עשה שם את-העלה ואת-המנחה ואת חלבי השלמים, כי-מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל את-העלה ואת-המנחה ואת חלבי השלמים (מ"א ח סד).

ואת כל-ערי המסכנות אשר היו לשלמה (מ"א ט יט).

והעלה שלמה שלש פעמים בשנה עלות ושלמים על-המזבח אשר בנה לה' וגו' (מ"א ט כה).

ואני עשה המלך שלמה בעציון-גבר אשר את-אלות על-שפת ים-סוף בארץ אדום (מ"א ט כו).

מן-הגויים אשר אמר-ה' אל-בני ישראל לא-תבאו בהם והם לא-יבאו בכם אכן יטו את-לבבכם אחרי אלהיהם... (מ"א יא ב); ... מקטירות ומזבחות לאלהיהן (שם שם ח).

... ויקראו אתו אל-העדה וימליכו אתו על-כל-ישראל (מ"א יב כ).

... ויקהל העם על־אהרן... קום עשה־לנו...
 ויעשהו עגל מסכה, ויאמרו אלה אלהיך ישראל
 אשר העלוך מארץ מצרים (שמ' לב א-ד). וראה
 עוד דב' ט יב-יז.

וישלח את־נערי בני ישראל ויעלו עלות ויזבחו
 זבחים שלמים לה' פרים (שמ' כד ה; וראה שם
 יג ב); ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי
 לה' אלי, ויאספו אליו כל־בני לוי... ויאמר משה
 מלאו ידכם היום לה'... ולתת עליכם היום ברכה
 (שם לב כו-כט).

ויחל משה את־פני ה' אלהיו (שמ' לב יא). ויאמר
 ה' ראה ראיתי את־עני עמי... וגם־ראיתי את־
 הלחץ אשר מצרים לחצים אתם (שם ג ז-ט).
 וראה עוד יר' כו יט.

... והתפלל בעדי (מ"א יג ו); לכו דרשו את־ה'
 בעדי ... (מ"ב כב יג).

אלהי מסכה לא תעשה־לך (שמ' לד יז); ואלהי
 מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלהיכם (ויק' יט
 ד).

... ותעשה־לך אלהים אחרים ומסכות להכעיסני...
 (מ"א יד ט); ויעשו להם מסכה שני (קרי) עגלים
 (מ"ב יז טז).

... כאשר יבער הגלל עד־תמו (מ"א יד י); הנני
 מבעיר אחרי בעשא ואחרי ביתו... (שם טז ג).

כי יבער־איש שדה או־כרם ושלח את־בעירה
 ובער בשדה אחר... שלם ישלם המבער את־
 הבערה (שמ' כב ד-ה).

הגם על־האלמנה אשר־אני מתגורר עמה הרעות
 ... (מ"א יז כ).

ויהי כעבר הצהרים ויתנבאו עד לעלות המנחה
 ... (מ"א יח כט); ויהי בבקר כעלות המנחה ...
 (מ"ב ג כ; וראה עוד מ"ב טז טו).

ה' אלהי אברהם יצחק וישראל ... (מ"א יח לו).
 ויאמר אליהו להם, תפשו את־נביאי הבעל איש
 ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי...

כה אמר ה' אלהי ישראל שימו איש-חרבו על-
ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו...
(שמ' לב כו-כח; וראה עוד דב' לג ט).

ומשה היה רעה את-צאן יתרו... וינהג את-הצאן
אחר המדבר ויבא אל-ה' האלהים חרבה (שמ'
ג א); ... ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים
לילה (שם כד יח); ואשב בהר ארבעים יום
וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי
(דב' ט ט וראה שם שם פסוקים יח, כה).

... ונצבת על הצור. והיה בעבר כבדי ושמתוך
בנקרת הצור (שמ' לג כא-כב); ויעבר ה' על-
פניו ויקרא... (שם לד ו ואילך). ... ויהי קלת
וברקים וענן כבוד על-ההר וקל שפר חזק מאד...
מפני אשר ירד עליו ה' באש... (שם יט טז-יח)...
ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל-האלהים
(שם ג ו).

... למען תדע כי-אין כה' אלהינו (שמ' ח ו);
למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (שם שם יח);
אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים, אין עוד
מלבדו (דב' ד לה).

אלהים לא תקלל, ונשיא בעמך לא תאר (שמ'
כב כז; וראה עוד ויק' כד יא-טז) ... על-פי
שני עדים או על-פי שלשה-עדים יקום דבר (דב'
יט טו). והוצאת את-האיש ההוא... וסקלתם
באבנים ומתו (שם יז ה).

ויאמר כי-יד על-כס יה (שמ' יז טז).

ויט משה את-ידו על-הים... וישם את-הים לחרבה
ויבקעו המים, ויבאו בני-ישראל בתוך הים
ביבשה (שמ' יד כא-כב; וראה עוד יהושע ג
יג-יז).

ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי

אל-ימלט מהם ויתפשום, ויורדם אליהו אל-נחל
קישון וישחטם שם (מ"א יח מ).

... וילך בכח אכילה ההיא ארבעים יום וארבעים
לילה עד הר האלהים חרב (מ"א יט ח).

ויבא-שם אל-המערה וילך שם... ויאמר צא
ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עבר, ורוח
גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה'
— לא ברוח ה'; ואחר הרוח רעש — לא ברעש
ה'. ואחר הרעש אש — לא באש ה'; ואחר
האש — קול דממה דקה. ויהי כשמע אליהו
וילט פניו באדרתו... (מ"א יט ט-יג).

... יען אשר אמרו ארם אלהי הרים ה' ולא-אלהי
עמקים הוא, ונתתי את-כל-ההמון הגדול הזה
בידך וידעתם כי-אני ה' (מ"א כ כח).

... ויעדהו לאמר ברכת אלהים ומלך והוציאהו
וסקלהו וימת... ויבאו שני האנשים בני-בליעל...
ברך נבות אלהים ומלך וגו' (מ"א כא י-ג).

... ראיתי את-ה' ישב על-כסאו ... (מ"א כב
ט).

ויקח אליהו את-אדרתו ויגלם ויכה את-המים
ויחצו הנה והנה, ויעברו שניהם בחרבה (מ"ב
ב ח).

ויאמרו אנשי העיר אל-אלישע... והמים רעים

מרים הם... ויצעק אליה' ויורהו ה' עץ וישלך
אל-המים וימתקו המים... כי אני ה' רפאך (שמ'
טו כג-כו).

אם-כסף תלוה את-עמי את-העני עמך לא-תהיה
לו כנשה (שמ' כב כד; וראה עוד ויק' כה לט;
דב' כד י-יג).

לענין 'חדש' (— ראש חדש) ראה שמ' יב ב;
במ' י י; כח יא-טו; ש"א כ יח ואילך. ולענין
השבת ראה בר' ב א-ג; שמ' טז כב-ל; כ ז-י; כג
יב; לא יב-יז; לד כא; לה א-ג. השבת נמנית עם
מקראי הקדש (ויק' כג א-ג ועוד הרבה).

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך
(שמ' כג יט; וראה עוד שם לד כב, כו; ויק' ב
יד)

מזבח אדמה תעשה-לי זבחת עליו את-עלתך
ואת-שלמיך וגו' (שמ' כ כ).

שמ' ד ו; במ' יב י.

מכשפה לא תחיה (שמ' כב יז).

זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו (שמ' כב
יח); ... כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם
(שם כג כד; וראה שם לד יג; וראה עוד שם לב
כו-כט; במ' כה ב-יג).

... מעם מזבחי תקחנו למות (שמ' כא יד).

והארץ משכלת. ויאמר קחו-לי צלחית חדשה
ושימו שם מלח... וישלך-שם מלח ויאמר כה-
אמר ה' רפאתי למים האלה... ויָרְפו המים...
(מ"ב ב יט-כב וראה עוד לקמן ד מא).

... והנשה בא לקחת את-שני ילדי לו לעבדים
(מ"ב ד א).

... מדוע את (קרי) הלכת (קרי) אליו היום לא-
חדש ולא שבת... (מ"ב ד כג).

ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים לחם
בכורים עשרים-לחם שעורים וכרמל בצקלנו...
(מ"ב ד מב).

ויאמר נעמן, ולא, יתן-נא לעבדך משא צמד-
פרדים אדמה כי לוא-יעשה עוד עבדך עלה
זבח לאלהים אחרים כי אם-לה' (מ"ב ה יז).

... ויצא מלפניו מצרע כשלג (מ"ב ה כז).

... עד-זנוני איזבל אמך וכשפיה הרבים... ויאמר
שמטוה (קרי)... וירמסנה (מ"ב ט כב, לג).

ויקבץ יהוא את-כל-העם... כל-נביאי הבעל כל-
עבדיו וכל-כהניו... ויבאו כל-עבדי הבעל... ויאמר
יהוא... הכום... ויכום לפי-חרב... ויצאו את-
מצבות בית-הבעל וישרפוה. ויתצו את מצבת
הבעל... וישמד יהוא את-הבעל מישראל (מ"ב י
יח-כח). ויבאו כל-עם הארץ בית-הבעל ויתצוהו
את-מזבחתו ואת-צלמיו שברו היטב ואת מתן
כהן הבעל הרגו לפני המזבחות (שם יא יח).

ויצו יהוידע הכהן... הוציאו אתה... אל-תומת
בית ה' (מ"ב יא טו).

ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם... ויאמר
הנה דם-הברית אשר כרת ה' עמכם... (שמ' כד
ז-ח; וראה עוד שם לד' י; ויק' פ' כו; דב' כח טט;
כט יט, יג).

זה יתנו, כל-העֹבֵר על-הפקדים מחצית השקל
בשקל הקדש... יתן תרומת ה', העשיר לא-ירבה
והדל לא ימעיט ממחצית השקל... ונתת אתו
על-עבדת אהל מועד... (שמ' ל יג-טז).

וישמע אלהים את-נאקתם ויזכר אלהים את-
בריתו את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב (שמ' ב
כד); זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך (שם
לב יג); וחנתי את-אשר אחן ורחמתי את-אשר
ארחם... (שם לג יט); ... וישלכם אל-ארץ אחרת
כיום הזה (דב' כט כז).

ויאמר ה' ראה ראיתי את-עני עמי אשר במצרים
ואת-צעקתם שמעתי מפני נגשיו וגו' (שמ' ג ז).

... את-הכבש האחד תעשה בבקר... ואת הכבש
השני תעשה בין הערבים, כמנחת הבקר וכנסכה...
עלת תמיד לדרתיכם (שמ' כט לח-מב).

... ראיתי את-העם הזה והנה עמ־קשה-ערף הוא
(שמ' לב ט; לג ג, ה; לד ט; וראה עוד דב' ט ו,
יג).

... מה-עשה לך העם הזה כיהבאת עליו חטאה
גדלה... אתם חטאתם חטאה גדלה... אנא
חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי
זהב (שמ' לב כא, ל, לא).

... ושכר תשכר מצבתיים (שמ' כג כד); ...
ואת-מצבתם תשברון (שם לד יג); ופסל ומצבה
לא-תקימו לכם (ויק' כו א); ולא-תקים לך מצבה
אשר שנא ה' אלהיך (דב' טז כב).

... והייתם לי סגלה מכל-העמים כילי כל-הארץ

ויכרת יהוידע את-הברית בין ה' ובין המלך ובין
העם להיות לעם לה'... (מ"ב יא יז).

... כל כסף הקדשים אשר-יובא בית-ה' כסף
עובר איש... (מ"ב יב ה).

... ויחן ה' אתם וירחמם ויפן אליהם למען בריתו
את-אברהם יצחק ויעקב, ולא אבה השחיתם
ולא-השליכם מעל-פניו עד-עתה (מ"ב יג כג).

כי-ראה ה' את-עני ישראל מרה מאד (מ"ב יד
כו).

הקטר את-עלת-הבקר ואת-מנחת הערב... ואת-
עלת כל-עם הארץ ומנחתם ונסכיהם (מ"ב טז
טו).

... ויקשו את-ערפם כערף אבותם אשר לא האמינו
בה' אלהיהם (מ"ב יז יד).

וידח (קרי) ירבעם את-ישראל מאחרי ה' והחטיאם
חטאה גדולה (מ"ב יז כא).

ושבר את-המצבת (מ"ב יח ד; כג יד).

... אתה-הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ,

אתה עשית את־השמים ואת־הארץ (מ"ב יט טו). (שמ' יט ה; והשווה בר' יח כה: השפט כל־הארץ).

... ויקרא באזניהם את־כל־דברי ספר הברית הנמצא בבית ה'... ויעמד כל־העם בברית (מ"ב כג ב-ג).

... להוציא מהיכל ה' את כל־הכלים העשויים לבעל ולאשרה... ויצא את־האשרה מבית ה' מחוץ לירושלם אל־נחל קדרון וישרף אתה בנחל קדרון וידק לעפר... (מ"ב כג ד ואילך).

ויצו המלך את־כל־העם לאמר עשו פסח לה' אלהיכם, ככתוב על ספר הברית הזה (מ"ב כג כא).

ג. בין ספרנו לבין ספר ויקרא

וישב יהודה וישראל לבטח, איש תחת גפנו ותחת תאנתו... כל ימי שלמה (מ"א ה ה).

... וישבתם לבטח בארצכם (ויק' כו ה).

וידבר על־העצים, מן־הארז אשר בלבנון ועד האזב אשר יצא בקיר... (מ"א ה יג).

ולקח לחטא את־הבית... ועץ ארז... ואזב (ויק' יד מט; שם שם נב). וראה עוד במ' יט ו.

ושכנתי בתוך בני ישראל, ולא אעזב את־עמי ישראל (מ"א ו יג).

ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו־לי לעם (ויק' כו יא-יב וראה עוד שמ' כה ח).

... בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי (מ"א ח ב); ויעש שלמה בעת־היא את־החג... לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים... ביום השמיני שלח את־העם (שם שם סה-סו וראה שם, פיורוש); ויעש ירבעם חג בחדש השמיני... כחג אשר ביהודה... (שם יב לב).

בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא־קדש... אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא־קדש יהיה לכם... בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים לה'. ביום הראשון מקרא־קדש... ביום השמיני מקרא־קדש יהיה לכם... אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי... תחגו את־חג־ה'... תחגו אתו (ויק' כג כג-מד; וראה עוד דב' טז יג-טו).

והענן מלא את-בית ה' (מ"א ח י').

... כי בענן אראה על-הכפרת (ויק' טז ב). וראה עוד שמ' מ לח.

כי-אתה הבדלתם לך לנחלה מכל עמי הארץ כאשר דברת ביד משה עבדך בהוציאך את-אבותינו ממצרים... (מ"א ח נג).

אני ה' אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם מן-העמים... והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה', ואבדל אתכם מן-העמים להיות לי (ויק' כ כד, כו). וראה עוד שמ' לג טז; דכ' ד כ.

את אשר יחטא איש לרעהו ונשא-בו אלה להאלתו ובא אלה לפני מזבחך בבית הזה (מ"א ח לא).

ונפש כי-תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע, אם-לוא יגיד ונשא עונו (ויק' ה א).

ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר... ביד משה עבדו (מ"א ח נו); ושלום היה לו מכל-עבריו מסביב (שם ה ד).

... ואכלתם לחמכם לשבע, וישבתם לבטח בארצכם. ונתתי שלום בארץ... והקימתי את-בריתי אתכם... ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם, והייתי לכם לאלהים, ואתם תהיו-לי לעם (ויק' כו ה-יב).

ביום הוא קדש המלך את-תוך החצר אשר לפני בית-ה', כי-עשה שם את-העלה ואת-המנחה ואת חלבי השלמים, כי-מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן מהכיל את-העלה ואת-המנחה ואת חלבי השלמים (מ"א ח סד).

העולה — ויק' פרק א; ו א-ו
המנחה — ויק' פרק ב; ו ז-יא
השלמים — ויק' פרק ג; ז יא-לד

ומבני ישראל לא-נתן שלמה עבד ... (מ"א ט כב).

... לא-תעבד בו עבדת עבד... כי-עבדי הם ... (ויק' כה לט-מב).

... מזבח מזבח... הנה-בן נולד לבית-דוד, יאשיהו שמו, וזבח עליך את-כהני הכמות המקטרים עליך, ועצמות אדם ישרפו עליך (מ"א יג ב). וראה עוד מ"ב כג טו-כ.

והשמדתי את-במתיכם והכרתי את-חמניכם ונתתי את-פגריכם על-פגרי גלוליכם... (ויק' כו ל).

... ונשפך הדשן אשר-עליו... והמזבח נקרע וישפך הדשן מן-המזבח... (מ"א יג ג-ה).

... אל-שפך הדשן ... (ויק' ד יב).

... החפץ ימלא את-ידו ויהי כהני כמות (מ"א יג לג).

... כי שבעת ימים ימלא את-ידכם (ויק' ח לג); ... ואשר ימלא את-ידו לכהן תחת אביו (שם טז לב). וראה עוד שמ' כט ט.

- ... ונתש את-ישראל מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם, וזרם מעבר לנהר... (מ"א יד טו). וראה עוד מ"ב יז ו; יח יא; שם פרק כה.
- ... הכה את-כל-בית בעשא... וגאליו... (מ"א טז יא).
- ... ויבחרו להם הפר האחד וינתחוו... וינתח את-הפר (מ"א יח כג, לג).
- ויהי כעבר הצהרים, ויתנבאו עד לעלות המנחה (מ"א יח כט); ויהי בבקר כעלות המנחה (מ"ב ג כ); הקטר את-עלת-הבקר ואת-מנחת הערב וגו' (שם טז טו).
- ותפל אשה' ותאכל את-העלה ואת-העצים ואת-האבנים ואת-העפר ואת-המים אשר-בתעלה לַחֲכָה. וירא כל-העם, ויפלו על-פניהם, ויאמרו, ה' הוא האלהים, ה' הוא האלהים (מ"א יח לח-לט).
- ... ויעדהו לאמר ברכת אלהים ומלך והוציאהו וסקלהו וימת... ויעדהו אנשי הבליעל... ברוך נבות אלהים ומלך, ויצאהו מחוץ לעיר, ויסקלהו באבנים, וימת (מ"א כא ט-יג).
- הראית כִּי-נכנע אחאב מלפני יען כִּי-נכנע מפני ... (מ"א כא כט); יען רך-לבבך ותכנע מפני ה' בשמעך וגו' (מ"ב כב יט).
- ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים-לחם שעורים וכרמל בצקלנו (מ"ב ד מב).
- ואספתו מצרעתו... לאסף איש מצרעתו... ויעמד פתח-הבית לאלישע... הלוך ורחצת שבע-פעמים בירדן וישב כשרך לך וטהר... וירד ויטבל בירדן שבע פעמים... וישב בשרו
- ואתכם אזרה בגוים... (ויק' כו לג). וראה עוד דב' כט כז.
- ... ובא גאלו הקרב אליו... (ויק' כה כה); גאל הדם הוא ימית את-הרצח (במ' לה יט, כא, כד).
- ... ונתח אתה לנתחיה (ויק' א ו); ... ונתח אתו לנתחיו... (שם שם יב; ועוד הרבה).
- זה קרבן אהרן... מנחה תמיד, מחציתה בבקר ומחציתה בערב... חק-עולם לה' כליל תִּקְטָר (ויק' ו יב-טז).
- ותצא אש מלפני ה' ותאכל על-המזבח את-העלה ואת-החלבים, וירא כל-העם וירִנּוּ, ויפלו על-פניהם (ויק' ט כד).
- הוצא את-המקלל אל-מחוץ למחנה... ורגמו אתו כל-העדה... ונקב שם-ה' מות יומת רגם ירגמו-בו כל-העדה... ויוציאו את-המקלל אל-מחוץ למחנה וירגמו אתו אבן (ויק' כד יג-כג; וראה עוד שמ' כב כז).
- אור־אז יכנע לבכם הערל (ויק' כו מא).
- ואס-תקריב מנחת בכורים לה', אביב קלוי באש, גרש כרמל, חקריב את מנחת בכורך (ויק' ב יד). וראה עוד שמ' כג יט; ויק' כג יד; במ' יח יג.

- כבשר נער קטן ויטהר (מ"ב ה א-יד).
 וטהרו ... ורחץ במים וטהר ... וישב מחוץ
 לאהלו שבעת ימים (ויק' יד א-ט) ... והעם לא
 נסע עד-האסף מרים (במ' יב טו).
- ... האשה הזאת אמרה אלי, תני את-בנך ונאכלנו
 היום, ואת-בני נאכל מחר... (מ"ב ו כח-כט).
- ואכלתם בשר בניכם... (ויק' כו כט); והצר
 לך בכל-שעריך... ואכלת פרי-בטנך... (דב' כח
 נב-נז).
- וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער (מ"ב
 ז ג).
- והצורע... כל-ימי אשר הנגע בו... בדד ישב
 מחוץ למחנה מושבו (ויק' יג מה-מו).
- ... השיב את-כל-אשר-לה ואת כל-תבואת השדה
 מיום עזבה את-הארץ ועד-עתה (מ"ב ח ו).
- ... במספר שני-תבואת ימכר-לך. כי מספר תבואת
 הוא מכר לך (ויק' כה טו-טז).
- ... אל-עם ה' אל-ישראל (מ"ב ט ו); ... להיות
 לעם לה' (שם יא יז).
- והתהלכתי בתוכם, והייתי לכם לאלהים, ואתם
 תהיו-לי לעם (ויק' כו יב).
- ... איש כסף נפשות ערכו ... (מ"ב יב ה).
- איש כי יפלא נדר בערכך נפשות לה' וגו' (ויק'
 כו ב ואילך).
- כסף אשם וכסף חטאות ... (מ"ב יב יז).
- ויקרא פרק ה; שם ו יז-כג; ז א-י.
- ויחן ה' אתם וירחמם, ויפן אליהם למען בריתו
 את-אברהם יצחק ויעקב, ולא אבה השחיתם
 (מ"ב יג כג).
- וזכרתי את-בריתי יעקוב, ואף את-בריתי יצחק,
 ואף את-בריתי אברהם אזכר... לא-מאסתים ולא-
 געלתים לכלתם להפר בריתי אתם (ויק' כו מב,
 מד, וראה עוד שם' לב יג).
- ... וגם את-בנו העביר באש כתעבות הגוים אשר
 הוריש ה' אתם מפני בני ישראל (מ"ב טז ג);
 ויעבירו את-בניהם ואת-בנותיהם באש... (שם יז
 יז).
- ומזרעך לא-תתן להעביר למלך, ולא תחלל את-
 שם אלהיך אני ה'... כי את-כל-התועבת האל
 עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ...
 (ויק' יח כא, כז-ל); איש איש... אשר יתן מזרעו
 למלך מות יומת... (שם כ א-ה); וראה עוד דב'
 יב לא; יח ט-יב).
- ... וכל-דם עלה וכל-דם-זבח עליו תזרק (מ"ב
 טז טו).
- אם-עלה קרבנו... וזרקו את-הדם על-המזבח
 סביב אשר-פתח אהל מועד (ויק' א ג-ה); ואם-
 זבח שלמים קרבנו... וזרקו בני אהרן הכהנים
 את-הדם על-המזבח סביב (שם ג א-ב).

... ומנחתם ונסכיהם... (מ"ב טז טו).

ויק' כג יח; ועוד הרבה בס' במדבר.

ויגל את־ישראל אשורה, וישב אתם בחלח ובחבור
נהר גוזן וערי מדי (מ"ב יז ו; יח יא); ויך
אתם מלך בבל, וימיתם ברבלה בארץ חמת, ויגל
יהודה מעל אדמתו (שם כה כא).

ואתכם אזרה בגוים והריקתי אחריכם חרב, והיתה
ארצכם שממה, ועריכם יהיו חרבה (ויק' כו לג).

ויהי כִּי־חטאו בני־ישראל לה' אלהיהם המעלה
אתם מארץ מצרים... (מ"ב יז ז).

כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות
לכם לאלהים (ויק' יא מה; וראה עוד יר' ב ו).

וילכו בחקות הגויים אשר הוריש ה' מפני בני
ישראל... (מ"ב יז ח).

... וכמעשה ארץ־כנען אשר אני מביא אתכם
שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו (ויק'
יח ג); ולא תלכו בחקות הגוי אשר־אני משלח
מפניכם, כי את־כל־אלה עשו ואקץ בם, ואמר
לכם אתם תירשו את־אדמתם... (שם כ כג-כד).

ויבנו להם במות בכל־עריהם... ויעבדו הגללים...
(מ"ב יז ט, יג).

והשמדתי את־במתיכם... ונתתי את־פגריכם על־
פגרי גלוליכם... (ויק' כו ל).

וימאסו את־חקיו ואת־בריתו אשר כרת את־
אבותם... (מ"ב יז טו); וימאס ה' בכל־זרע
ישראל... (שם שם כ).

ואם־בחקתי תמאסו ... להפרכם את־בריתי
(ויק' כו טו)... והם ירצו את־עונם יען וביען
במשפטי מאסו ... ואף־גם־זאת בהיותם בארץ
איביהם לא־מאסתיים ... (שם שם מג-מד).

... ויקסמו קסמים וינחשו... (מ"ב יז יז); ... ועונן
ונחש... (שם כא ו).

... לא תנחשו ולא תעוננו (ויק' יט כו). וראה עוד
דב' יח יד.

ויהי בתחלת שבתם שם, לא יראו את־ה', וישלח
ה' בהם את־האריות, ויהיו הרגים בהם וגר' (מ"ב
יז כה-כו).

והשלחתי בכם את־חית השדה ושכלה אתכם...
והמעיטה אתכם... (ויק' כו כב).

ויאמר ישעיהו, קחו דבלת תאנים ושימו על־
השחין ויחי... מה אות כִּי־ירפא ה' לי ועליתי
ביום השלישי בית ה' (מ"ב כ ז-ח).

ובשר כִּי־יהיה בו־בערו שחין ונרפא ... וטהרו
הכהן (ויק' יג יח-כג).

... ועשה אוב וידענים... (מ"ב כא ו); וגם את־
האבות ואת־הידענים... פְּעַר יאשיהו למען הקים
את־דברי התורה... (שם כג כד).

אל־תפנו אל־האבת ואל־הידענים אל־תבקשו
לטמאה בהם (ויק' יט לא); ואיש או־אשה כִּי־
יהיה בהם אוב או ידעני מות יומחו... (שם כ כז;
וראה עוד דב' יח ט-יב).

... ויעמד כל-העם בברית (מ"ב כג ג).

ראה ויק' פרק כו; דב' פרק כח.

... וישרפם מחוץ לירושלם בשדמות קרון, ונשא את-עפרם בית-אל (מ"ב כג ד).

... והוציא אל-מחוץ לעיר אל-מקום טמא (ויק' יד מה).

אך לא יעלו כהני הכמות אל-מזבח ה' בירושלם, כי אם-אכלו מצות בתוך אחיהם (מ"ב כג ט).

וכי תקרב קרבן מנחה... תלות מצ'ת ... ויקיקי מצות (ויק' ב ד); ואם-מנחה על-המחבת... מזה תהיה (שם שם ה); תורת-המנחה... והגותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל... תק-עולם לדרתיכם מאשי ה'... (שם ו ח-יא).

וישלח ה' בו את-גדודי כשדים ואת-גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני-עמון, וישלחם ביהודה להאבידו, כדבר ה' אשר דבר ביד עבדיו הנביאים (מ"ב כד ב).

ונתתי פני בכם, ונגפתם לפני איביכם, ורדו בכם שנאיכם... (ויק' כו יז; וראה עוד דב' ד כו; ל יח).

... בא נבוכדנאצר... על-ירושלם ויחן עליה... ותבא העיר במצור... ויחזק הרעב בעיר ולא-היה לחם לעם הארץ. ותבקע העיר... (מ"ב כה א-ד).

והבאתי עליכם חרב נקמת נקם-ברית ונאספתם אל-עריכם... ונתתם כיד-אויב, בשברי לכם מטה-לחם ... ואכלתם ולא תשבעו (ויק' כו כה-כו).

ובחדש החמישי... בא נבחראדן רב-טבחים... וישרף את-בית-ה' (מ"ב כה ח ואילך).

והשמותי את-מקדשיכם, ולא אריח בריח ניחחכם (ויק' כו לא).

ואת-חומת ירושלם סביב, נתצו כל-חיל כשדים... (מ"ב כה י).

ונתתי את-עריכם חרבה... (ויק' כו לא).

והעם הנשאר בארץ יהודה אשר השאיר נבוכדנאצר מלך בבל... וישבע להם גדליהו... אל-תיראו מעבדי הכשדים... ויבאו מצרים כי יראו מפני כשדים (מ"ב כה כב-כו).

והנשארים בכם והבאתי מרץ בלבכם... (ויק' כו לו).

ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך-יהודה... נשא אויל מרדך... את-ראש יהויכין מלך-יהודה מבית כלא, וידבר אתו טבות, ויתן את-כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בכבל (מ"ב כה כז-ל).

ואף-גם-זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתים ולא-געלתים לכלתם, להפר בריתי אתם, כי אני ה' אלהיהם. וזכרתי להם ברית ראשנים, אשר הוצאתי-אתם מארץ מצרים לעיני הגוים, להיות להם לאלהים אני ה' (ויק' כו מד-מה).

ד. בין ספרנו לבין ספר במדבר

- ותאמר לו, אדני אתה נשבעת בה' אלהיך לאמתך, כִּי־שְׁלֵמָה בִּנְךָ יִמְלֹךְ אַחֲרָי... (מ"א א יז)... כי כאשר נשבעתי לך בה' אלהי ישראל... כי כן אעשה היום הזה (שם שם ל).
- איש... אִוְהִשְׁבַּע שְׁבַע... לא יחל דברו, ככל־הִיִּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה (במ' ל ב).
- אֲרֹץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְעַג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן (מ"א ד יט).
- במ' כא כא-לה; לב לג.
- אז יקהל שלמה את־זקני ישראל... (מ"א ח א).
- ויאמר ה' אל־משה אֲסַפְהֶ־לִי שְׁבַעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְאַצְלַחִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׁמְתִּי עֲלֵיהֶם, וְנִשְׂאוּ אִתְּךָ כַּמְּשַׂא הָעַם... (במ' יא טז-יז).
- ... וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהַל גְּדוֹל מַלְבּוֹא חֶמֶת עַד־נָחַל מִצְרַיִם... (מ"א ח סה); הוּא הִשִּׁיב אֶת־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל מַלְבּוֹא חֶמֶת עַד־יַם הָעַרְבָה (מ"ב יד כה).
- ויאמר ה' אל־משה אֲסַפְהֶ־לִי שְׁבַעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְאַצְלַחִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׁמְתִּי עֲלֵיהֶם, וְנִשְׂאוּ אִתְּךָ כַּמְּשַׂא הָעַם... (במ' יא טז-יז).
- ונסב הגבול... נחלה מצרים... מהר ההר תָּתָאֵר לְבָא חֶמֶת... וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו יַם הַמֶּלַח... (במ' לד ה, ח, יב); וְעַד יַם הָעַרְבָה יַם הַמֶּלַח (דב' ג יז). וְרָאָה עוֹד בְּמִ' יג כא.
- ... לְכַמּוֹשׁ שֶׁקֶץ מוֹאֵב... לְכַמּוֹשׁ אֱלֹהֵי מוֹאֵב... (מ"א יא ז, לג).
- אוי־לך מואב אבדת עם־כמוש ... (במ' כא כט).
- ... וְיֶךָ כָּל־זָכָר בְּאֲדוֹם (מ"א יא טז-טז).
- וְהָיָה אֲדוֹם יִרְשָׁה, וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אֵיבֹו, וְיִשְׂרָאֵל עֲשָׂה חֵיל (במ' כד יח).
- ... וַיַּעַשׂ כְּהַנִּיחַ מִקְצוֹת הָעַם אֲשֶׁר לֹא־הָיוּ מִבְּנֵי לֵוִי (מ"א יב לא).
- אוי־לך מואב אבדת עם־כמוש ... (במ' כא כט).
- ... וְלִקְחַת אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי ה' תַּחַת כָּל־כְּבוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (במ' ג מא); וְרָאָה עוֹד שֵׁם פֶּרֶק יַח; דְּבִ' י ח; שֵׁם לֶגַח־יֵא.
- ויאמר קנא קנאתי לה' אלהי צבאות... (מ"א יט י, יד).
- פינחס... הִשִּׁיב אֶת־חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאֹתִי בְּתוֹכְכֶם... (במ' כה יא).
- ... כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבָתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (במ' לו ז); ... לְמַעַן יִירְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבָתָיו... כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שם שם ח-ט). וְרָאָה עוֹד וַיִּקַּ' כַּה כג.
- חלילה לי מה' מתתי את־נחלת אבתי לך (מ"א כא ג).

ולא-תחניפו את-הארץ אשר אתם בה, כי הדם הוא יחניף את-הארץ, ולארץ לא-יכפר לדם אשר שפך-בה כִּי-אם בדם שפכו (במ' לה לג; וראה עוד בר' טו; דב' יט י').

הרצחת וגם-ירשת... במקום אשר לקקו הכלבים את-דם נבות ילקו הכלבים את-דמך גם-אתה וגו' (מ"א כא יט ואילך); וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר-מלא את-ירושלם פה לפה... (מ"ב כא טז; וראה שם כד ד).

... ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין-להם רעה (במ' כז יז).

... כצאן אשר אין-להם רעה... (מ"א כב יז).

... ותבער-בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה (במ' יא א); ואש יצאה מאת ה', ותאכל את החמשים ומאחים איש מקריבי הקטרת (שם טז לה).

ואם-איש אלהים אני, תרד אש מן-השמים ותאכל אתך ואת-חמשיך. ותרד אש מן-השמים ותאכל אתו ואת-חמשיו (מ"ב א י)... ותרד אש-אלהים... (שם שם יב).

קח-לך את-יהושע בן-נון איש אשר-רוח בו, וסמכת את-ידך עליו (במ' כז יח).

... ויאמר אלישע, ויהי נא פי-שנים ברוחך אלי (מ"ב ב ט).

במ' כח ט-טו.

... היום לא-חדש ולא שבת... (מ"ב ד כג).

... והנה מרים מצרעת כשלג... והעם לא נסע עד-האסף מרים (במ' יב י, טו; וראה עוד שמ' ד ו).

... אז יאסף אתו מצרעתו (מ"ב ה ג); ויצא מלפניו מצרע כשלג (שם שם כז).

ויצמד ישראל לבעל פעור... ויאמר משה אל-שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור (במ' כה א-ה; וראה עוד שמ' כב יט).

... ויבאו כל-עבדי הבעל... ויאמר יהוא... באו הכום, איש אל-יצא — ויכום לפי-חרב... (מ"ב י כא, כה).

... ויירש את-ארצו מארנן עד יבק עד-בני עמון... ויפנו ויעלו דרך הבשן... ויירשו את-ארצו (במ' כא כד-לה); ויתן להם משה לבני-גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה... את-ממלכת סיחן מלך האמרי ואת-ממלכת עוג מלך הבשן... וילכו בני מכיר בן-מנשה גלעדה וילכדה... (שם לב לג-מב; וראה עוד דב' ג יב-טז).

... ויכס חזאל בכל-גבול ישראל. מן-הירדן מזרח השמש את כל-ארץ הגלעד והראובני והמנשי, מערער אשר-על-נחל ארנן והגלעד והבשן (מ"ב י לב-לג).

וביום שמחתכם... ותקעתם בחצצרת (במ' י י).

... והשרים והחצצרות אלה-מלך, וכל-עם הארץ שמח ותקע בחצצרות... (מ"ב יא יד).

הוא השיב את-גבול ישראל מלבוא חמת עד-
 ים הערבה... ואשר השיב את-דמשק ואת-חמת
 ליהודה בישראל (מ"ב יד כה, כח).
 וזה-יהיה לכם גבול צפון מן-הים הגדול תתאו
 לכם הר ההר. מהר ההר תתאו לבא חמת... (במ'
 לד ז-ח).

...ואת עלת כל-עם הארץ ומנחתם ונסכיהם...
 (מ"ב טז טו).
 ועשיתם אשה לה' עלה אר-זבת... מנחה סלת...
 ויין לנסך... תעשה על-העלה או לזבת... (במ' טו
 א-טז).

... וכתת נחש הנחשת אשר-עשה משה... (מ"ב
 יח ד).
 ויאמר ה' אל-משה עשה לך שרף ושים אתו על-
 נס והיה כל-הנשוך וראה אתו וחי. ויעש משה
 נחש נחשת וישמהו על-הנס... (במ' כא ו-ט).

... ה' אלהי ישראל ישב הכרבים... (מ"ב יט טו).
 ובבא משה אל-אהל מועד לדבר אתו וישמע
 את-הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על-ארץ
 העֶזְתִּי מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרִבִּים, וידבר אליו (במ' ז
 פט; וראה ש"א ד ד).

הטה ה' אזנך ושמע... (מ"ב יט טז).
 ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' (במ' יא א);
 אם-לא כאשר דברתם באזני ... (שם יד כח).

... ונאספת אל-קברתיך בשלום... (מ"ב כב כ).
 ...ונאספת אל-עמיך גם-אתה כאשר נאסף אהרן
 אחיך (במ' כז יג).

... וימלא את-מקומם עצמות אדם ... ויקח
 את-העצמות מן-הקברים וישרף על-המזבח
 ויטמאהו ... וישרף את-עצמות אדם עליהם...
 (מ"ב כג יד-כ).

וכל אשר-ייגע על-פני השדה בחלל-חרב או במת
 או-בעצם אדם או בקבר יטמא ... (במ' יט טז
 ואילך).

ה. בין ספרנו לבין ספר דברים

ומשח אתו שם צדוק הכהן ונחן הנביא למלך
 על-ישראל (מ"א א לד; וראה עוד שם יא כט
 ואילך; יט טז; מ"ב ט א-י).
 שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך
 בו... (דב' יז טו; ספרי לשם: על פי נביא).

ושמרת את-משמרת ה' אלהיך ללכת בדרכיו
 לשמר חקתיו ומצותיו ומשפטיו ועדותיו, ככתוב
 והיה כשבתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את-
 משנה התורה הזאת על-ספר מפני הכהנים

הלויים. והיתה עמו, וקרא בו כל-ימי חייו למען ילמד ליראה את-ה' אלהיו לשמר את-כל-דברי התורה הזאת ואת-החקים האלה לעשתם. לבלתי רום-לבבו מאחיו, ולבלתי סור מן-המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על-ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל (דב' יז יח-כ).

ואהבת את ה' אלהיך ושמרת משמרתו וחקתיו ומשפטיו ומצותיו כל-הימים (דב' יא א; וראה עוד שם ד מה; ו ב; כח מה; ל י).

... למען תשכילו את כל-אשר תעשון (דב' כט ח).

כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם מכל-שבטיכם לשום את-שמו שם, לשכנו תדרשו ובאת שמה... לא תעשון ככל אשר אנתנו עשים פה היום, איש כל-הישר בעיניו. כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה ואל-הנחלה... והניח לכם מכל-איביכם מסביב וישבתם-בטח... כי אם-במקום אשר-יבחר ה' באחד שבטיך... (דב' יב ה-יד).

... כן בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על-פני האדמה (דב' ז ו); לא מרבכם מכל-העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם (שם שם ז); ... וכך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על-פני האדמה (שם יד ב).

כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את-השבעה אשר נשבע לאבותיכם וגו' (דב' ז ח); רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם, ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל-העמים כיום הזה (שם י טו).

ששים עיר כל-חבל ארגב ממלכת עוג כבשן. כל-אלה ערים בצרת חומה גבהה דלתים ובריח וגו' (דב' ג ד-ה).

בתורת משה וגו' (מ"א ב-ג); ואם תלך בדרכי לשמר חקי ומצותי, כאשר הלך דוד אביך, והארכת את-ימך (שם ג יד); והיה אם-תשמע את-כל-אשר אצוך והלכת בדרכי ועשית הישר בעיני לשמור חקותי ומצותי כאשר עשה דוד עבדי, והייתי עמך ובניתי לך בית-נאמן כאשר בניתי לדוד ונתתי לך את-ישראל (שם יא לח).

ושמרת את-משמרת ה' אלהיך ללכת בדרכיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת משה (מ"א ב ג); להטות לבבנו אליו, ללכת בכל-דרכיו ולשמר מצותיו וחקיו ומשפטיו אשר צוה את-אבותינו (שם ח נח; וראה שם שם סא).

... למען תשכיל את כל-אשר תעשה... (מ"א ב ג).

רק העם מזבחים בבמות, כי לא-נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם (מ"א ג ב).

ועבדך בתוך עמך אשר בחרת... (מ"א ג ח).

באהבת ה' את-ישראל לעלם... (מ"א י ט).

...לו חבל ארגב אשר כבשן ששים ערים גדלות חומה ובריח נחשת (מ"א ד יג).

- ...עד-הנהר הגדל נהר-פרת (דב' א ז); מן-המדבר
והלבנון מן-הנהר נהר-פרת ועד הים האחרון
יהיה גבלכם (שם יא כד).
- ... ויאכל תגובת שדי... חמאת בקר וחלב צאן
עם-חלב כרים ואילים בני-בשן ועתודים עם-חלב
כליות חטה... (דב' לב יג-יד); איל וצבי ויחמור
וגר' (שם יד ה).
- ... ואמרו רק עם-חכם ונכון הגוי הגדול הזה (דב'
ד ו).
- ... והניח לכם מכל-איביכם מסכיב וישבתם-
בטח. והיה המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם בו
לשכן שמו שם... (דב' יב י-יד).
- ובנית שם מזבח לה' אלהיך, מזבח אבנים לא-
תניף עליהם ברזל (דב' כו ה; וראה שמ' כ כא).
- חג הסכת תעשה לך שבעת ימים... שבעת ימים
תחג לה' אלהיך... (דב' טז יג-טו).
- והיה המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם בו לשכן
שמו שם... המקום אשר יבחר ה' אלהיך
לשום שמו שם... (דב' יב יא, כא ועוד הרכה).
- ... על אשר עזבו את-ברית ה' אלהי אבתם אשר
כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים (דב' כט
כד).
- ... וידעת כיה' אלהיך הוא האלהים, האל הנאמן
- ושלמה היה מושל בכל הממלכות מן-הנהר ...
כיהוא רדה בכל-עבר הנהר... (מ"א ה א, ד).
- ויהי לחם-שלמה ליום אחד שלשים פו סלת
וששים כר קמת. עשרה בקר בראים ועשרים
בקר רעי ומאה צאן, לבד מאיל וצבי ויחמור...
(מ"א ה ב-ג).
- ויחכם מכל-האדם... ויהי-שמו בכל-הגוים
סביב... ויבאו מכל-העמים לשמע את חכמת
שלמה... (מ"א ה ט-יד); וכל-הארץ מבקשים את-
פני שלמה לשמע את-חכמתו אשר-נתן אלהים
בלבו (שם י כד).
- אתה ידעת את-דוד אבי, כי לא יכל לבנות בית
לשם ה' אלהיו מפני המלחמה אשר סבבהו...
ועתה הניח ה' אלהי לי מסכיב ... והנני אמר
לבנות בית לשם ה' אלהי... (מ"א ה יז-יט).
- ... ומקבות והגרזן כל-כלי ברזל לא-נשמע בבית
בהפנתו (מ"א ו ז).
- ויקהלו... בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי
(מ"א ח ב; וראה שם שם סה).
- מן-היום אשר הוצאתי את-עמי את-ישראל
ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל
לבנות בית להיות שמי שם... (מ"א ח טז); אל
המקום אשר אמרת יהיה שמי שם (שם שם
כט); בירושלם העיר אשר בחרתי לי לשום
שמי שם (שם יא לו; וראה עוד מ"ב כא ז; כג
כו).
- ... אשר כרת עם-אבותינו בהוציאו אתם מארץ
מצרים (מ"א ח כא).
- ... אין-כמוך אלהים בשמים ממעל ועל-הארץ

- מתחת, שמר הברית והחסד לעבריך ההלכים לפניך בכל-לבכם (מ"א ח כג).
- שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו לאלף דור (דב' ז ט).
- ... הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך... (מ"א ח כז).
- הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים... (דב' י ד).
- להרשיע רשע... ולהצדיק צדיק... (מ"א ח לב).
- ... והצדיקו את-הצדיק והרשיעו את-הרשע (דב' כה א).
- כהנגף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאוך לך, ושבו אליך... והתפללו והתחננו אליך בבית הזה... וסלחת... והשבתם אל-האדמה אשר נתת לאבותם (מ"א ח לג-לד).
- ושבת עד-ה' אלהיך... ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך... והביאך ה' אלהיך אל-הארץ אשר-ירשו אבותיך וירשתה... (דב' ל א-ה).
- בהעצר שמים ולא-יהיה מטר כי יחטאו-לך... (מ"א ח לה-לו).
- השמרו לכם פן יפתה לבככם... וחרה אף-ה' בכם ועצר את השמים ולא-יהיה מטר... (דב' יא טז-יז).
- רעב כ-יהיה בארץ, דבר כ-יהיה, שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה, כי יצרו-לו איבו בארץ שערו, כל-נגע כל-מחלה (מ"א ח לז).
- ידבק ה' בך את-הדבר... יככה ה'... ובשדפון ובירקון... ומעט תאסף כי יחסלנו הארבה... והצר לך בכל שעריך... גם כל-חלי וכל-מכה... (דב' כח כא, כב, לח, נב, סא).
- ... למען ידעון כל-עמי הארץ את-שמך ליראה אתך כעמך ישראל... (מ"א ח מג; וראה עוד מ"ב יז לו, לט).
- ... אשר ילמדון ליראה אתי כל-הימים אשר הם חיים על-האדמה ואת-בניהם ילמדון (דב' ד י; וראה שם ו כד; י יב; יד כג; יז יט; כח נח; לא יג).
- כי יחטאו-לך כי אין אדם אשר לא-יחטא, ואנפת בס, ונתתם לפני אויב ושבום שביהם אל-ארץ האויב... ושבו אליך בכל-לבכם ובכל-נפשם... וסלחת לעמך... ונתתם לרחמים לפני שביהם ורחמום, כ-עמך ונחלתך הם אשר הוצאת ממצרים מחוך כור הברזל (מ"א ח מו-נב).
- ... והשבת אל-לבבך בכל-הגוים אשר הדיחך ה' אלהיך שמה. ושבת עד-ה' אלהיך... ושב ה' אלהיך את-שכותך ורחמך... (דב' ל א-ה); והם עמך ונחלתך אשר הוצאת בכתך הגול ובזרעך הנטויה (שם ט כט); ויוצא אתכם מכור הברזל (שם ד כ; וראה עוד יר' יא ד); אל-תשחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך אשר-הוצאת ממצרים ביד חזקה (דב' ט כו).
- להיות עיניך פתוחות... לשמע אליהם בכל קראם אליך (מ"א ח נב).
- כי מי-גוי גדול אשר-לו אלהים קרבים אליו כה' אלהינו בכל-קראנו אליו (דב' ד ז).

ואתחנן אלהי בעת ההוא... (דב' ג כג).

ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני ה' קרבים
אלהי אלהינו יומם ולילה... (מ"א ח ט);
שמעתי את-תפלתך ואת-תחנתך אשר התחננתה
לפני... (שם ט ג).

אתה הִרְאֵת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד
מִלְבָּדוֹ... וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּת אֶל-לִבְבְּךָ כִּי ה'
הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת,
אֵין עוֹד (דב' ד לה, לט).

למען דעת כל-עמי הארץ כי ה' הוא האלהים,
אין עוד (מ"א ח ט; וראה שם יח לט).

כִּי אִם-אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-
שְׁבֵטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֵׁם... (דב' יב ה; וראה
שם שם כא; יד כד).

... לְשׁוֹם-שְׁמֵי שֵׁם עַד-עוֹלָם... (מ"א ט ג; וראה
שם יא לו; יד כא; מ"ב כא ד, ז).

וְהָיִיתָ לְשִׁמָּה לְמִשַּׁל וּלְשִׁנִּינָה בְּכָל הָעַמִּים
אֲשֶׁר-יִנְהַגְךָ ה' שִׁמָּה (דב' כח לז); וְאָמְרוּ
כָּל-הַגּוֹיִם, עַל-מָה עָשָׂה ה' כִּכָּה לְאָרֶץ הַזֹּאת ...
וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת-בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתָם,
אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאֹם אֶתְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם...
וַיִּתְּשֵׁם ה' מִעַל אֲדַמְתָּם בְּאֶף וּבַחֲמָה וּבְקִצְף
גָּדוֹל, וַיִּשְׁלַכְם אֶל-אָרֶץ אַחֲרַת כְּיוֹם הַזֶּה (שם כט
כג-כז).

אִם-שׁוֹב תִּשְׁבּוּן אַתֶּם וּבִנִּיכֶם מֵאַחֲרַי... וְהִכְרַתִּי
אֶת-יִשְׂרָאֵל מִעַל פְּנֵי הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם
וְאֶת-הַבַּיִת אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי לְשִׁמִּי אֲשַׁלַּח מִעַל פְּנֵי,
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל לְמִשַּׁל וּלְשִׁנִּינָה בְּכָל-הָעַמִּים...
וְאָמְרוּ עַל-מָה עָשָׂה ה' כִּכָּה לְאָרֶץ הַזֹּאת וּלְבַיִת
הַזֶּה... עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצִיא
אֶת-אֲבֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם... עַל-כֵּן הֵבִיא ה' עֲלֵיהֶם
אֶת כָּל-הָרָעָה הַזֹּאת (מ"א ט ו-ט).

... וְהַלְבַּנוּן עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרַת (דב' א ז);
אֲעַבְרֶה-נָּא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבַּנוּן (שם ג כה).

... וְאֵת חֶשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חֶשֶׁק לְבָנוֹת בִּירוּשָׁלַם
וּבְלִבְנוֹן וּבְכָל אָרֶץ מִמְּשַׁלְתּוֹ (מ"א ט יט).

כִּי-הִחַרְם תַּחְרִימֶם הַחֲתִי הָאֲמֹרִי וְגו' (דב' כ
יז וראה שם ז ב; ג ו); וְהָיָה אִם-שָׁלוֹם תַּעֲנֹךְ
וּפְתַחְהָ לָךְ, וְהָיָה כָּל-הָעָם הַנִּמְצָא-בָּהּ יִהְיוּ לָךְ
לְמַסּ וְעַבְדוּךָ (שם כ יא).

כָּל הָעָם הַנּוֹתֵר מִן-הָאֲמֹרִי וְגו'... אֲשֶׁר לֹא-יִכְלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחְרִימָם וַיַּעֲלֵם שְׁלֹמֹה לְמַסּ-עֶבֶד
(מ"א ט כ-כא)... יַעֲן שִׁלַּחְתָּ אֶת-אִישׁ-חַרְמֵי מִיָּד
וְהִיתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ וְעַמְּךָ תַּחַת עַמּוֹ (שם כ
מב).

לֹא מִרְבַּכֶּם מִכָּל-הָעַמִּים חֶשֶׁק ה' בְּכֶם וַיִּבְחַר
בְּכֶם... כִּי מֵאֲהַבְתָּ ה' אֶתְכֶם... (דב' ז ז-ח).

... בְּאֲהַבְתָּ ה' אֶת-יִשְׂרָאֵל לְעַלְמֵם... (מ"א י ט).

רַק לֹא-יִרְבֶּה-לּוֹ סוּסִים... וְכֹסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה-לּוֹ
מֵאֵד (דב' יז טז-יז).

וַיֹּאסֶף שְׁלֹמֹה רֹכֵב וּפְרָשִׁים... וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת-
הַכֹּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים... (מ"א י כו-כז).

ומוצא הסוסים אשר לשלמה ממצרים (מ"א י (כח).
... ולא ישיב את־העם מצרימה למען הרבות
סוס (דב' יז טז).

... מלפם שקץ עמנים... לכמוש שקץ מואב...
ולמלך שקץ בני עמון (מ"א יא ה-ח).
ולא־תביא תועבה אל־ביתך, והיית חרם כמהו,
שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי־חרם הוא (דב'
ז כו); ותראו את־שקוציהם ואת גלליהם (שם
כט טז).

והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות, ואת־בת־
פרעה, מואביות, עמניות, אדמית, צדנית, חתית.
מן־הגוים אשר אמר־ה' אל־בני ישראל לא־תבאו
בהם והם לא־יבאו בכם אכן יטו את־לבבכם
אחרי אלהיהם... ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו
את־לבבו... (מ"א יא א-י).

לא־יבא עמוני ומואבי בקהל ה'... עד־עולם.
לא־תתעב אדמי... לא־תתעב מצרי... בניס אשר־
יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' (דב' כג
ד-ח); ... ונשל גוים־רבים מ מפניך החתי והגרגשי
וגו'... ולא תתחתן בם... (שם ז א-ד); ולא ירבה־
לו נשים ולא יסור לבבו... (שם יז יז).

ויתאנף ה' בשלמה... (מ"א יא ט); ויתאנף ה'
מאד בישראל... (מ"ב יז יח).
גם־בי התאנף ה' בגללכם (דב' א לז); וה'
התאנף־בי על־דבריכם (שם ד כא); ובאהרן
התאנף ה' מאד (שם ט כ); ויתאנף ה' בכם
(שם שם ח).

... ויעש כהנים מקצות העם אשר לא־היו מבני
לוי (מ"א יב לא; שם יג לג).
וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידך... ישימו
קטורה באפך וכליל על־מזבחך (דב' לג ח-יא).

... ויעש שני עגלי זהב... ויהי הדבר הזה
לחטאת... (מ"א יב כח-ל).
... כי שחת עמך... עשו להם מסכה... וארא והנה
חטאתם לה' אלהיכם עשייתם לכם עגל מסכה...
ואת־חטאתכם אשר־עשיתם את־העגל... (דב'
ט יב-כא; וראה עוד שם ד טו, כה; ה ז; כז טו).

ונתן ביום ההוא מופת... ויהי כשמע המלך את־
דבר איש־האלהים... וישלח ירבעם את־ידו מעל
המזבח לאמר תפשהו, וחיבש ידו... (מ"א יג
ג-ו); ... יען כי מרית פי ה' ולא שמרת את־המצוה
אשר צוך ה' אלהיך... ויתנהו ה' לאריה... (שם
שם כא-כו).

נביא מקרבך מאחריך כמני יקים לך ה' אלהיך
אליו תשמעון... והיה האיש אשר לא־ישמע אל־
דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו (דב'
יח טו-יט).

... ולהשמיד מעל פני האדמה (מ"א יג לד).
... והשמידך מעל פני האדמה (דב' ו טו וראה
שם ז ד; כח כד, נא, סא, סג).

... ותלך ותעשה־לך אלהים אחרים ומסכות
להכעיסני... והכרתי לירבעם... עצור ועזוב
הם קנאוני בלא־אל כעסוני בהבליהם (דב' לב
כא); ... ואפס עצור ועזוב (שם שם לו).

בישראל... (מ"א יד ט-י; וראה שם כא כא).

ויתשם ה' מעל אדמתם... וישלכם אל-ארץ
אחרת וגו' (דב' כט כז).

... ונתש את-ישראל מעל האדמה הטובה הזאת...
וזרם מעבר לנהר... (מ"א יד טו).

כי אנכי ה' אלהיך אל קנא (דב' ה ח = שמ' כ
ד); יקנאהו בזרים בתועבת יכעיסהו (דב' לב
טז); ולא-תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלהיך
(שם טז כב); אכד תאבדון את-כל-המקמות אשר
עבדו-שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את-
אלהיהם, על-ההרים הרמים ועל-הגבעות ותחת
כל-עץ רענן (שם יב ב); ... ולא-יהיה קדש
מבני ישראל... כי תועבת ה' אלהיך... (שם כג
יח-יט; וראה עוד שם יח ט).

ויעש יהודה הרע בעיני ה' ויקנאו אתו... ויבנו
גם-המה להם במות ומצבות ואשרים על כל-
גבעה גבהה ותחת כל-עץ רענן. וגם-קדש היה
בארץ, עשו ככל התועבת הגוים אשר הוריש
ה' מפני בני ישראל (מ"א יד כב-כד). ויעבר
הקדשים מן-הארץ (שם טו יב); ויתר הקדש...
בער מן-הארץ (שם כב מז).

לא-תטע לך אשרה כל-עץ... (דב' טז כא) ...
ואשריהם תשרפון באש... (שם יב ג).

... אשר-עשתה מפלצת לאשרה, ויכרת אסא
את-מפלצתה, וישרף בנחל קדרון (מ"א טו יג).

כייקח איש אשה חרשה לא יצא בצבא ולא-
יעבר עליו לכל-דבר, נקי יהיה לביתו שנה אחת
ושמח את-אשתו אשר-לקח (דב' כד ה).

והמלך אסא השמיע את-כל-יהודה אין נקי,
וישאו את-אבני הרמה... (מ"א טו כב).

הם קנאוני בלא-אל כעסוני בהבליהם (דב' לב
כא).

... להכעיס את-ה' אלהי ישראל בהבליהם
(מ"א טז כו).

... וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם
להם. וחרה אף-ה' בכם ועצר את-השמים ולא-
יהיה מטר והאדמה לא תתן את-יכולה... (דב'
יא טז-יז).

ויהי הנקל לכתו בחטאות ירבעם בן-נבט... וילך
ויעבד את-הבעל וישתחו לו. ויקם מזבח לבעל,
בית הבעל אשר בנה בשמרון, ויעש אחאב את-
האשרה... ויאמר אליהו... אל-אחאב חיה' אלהי
ישראל... אם-יהיה השנים האלה טל ומטר (מ"א
טז ל — יז א).

בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדדו... (דב' יד
א).

... ויתגדדו כמשפטם בחרבות וברמחים עד-
שפך-דם עליהם (מ"א יח כח).

אתה הִרְאָת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד
מִלְכּוֹ (דב' ד לה, לט; שם ז ט).

ה' הוּא הָאֱלֹהִים, ה' הוּא הָאֱלֹהִים (מ"א יח לט;
וראה שם ח ס).

כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם חִלּוֹם... נִלְכָה אַחֲרַי
אֱלֹהִים אַחֲרַי... וְנַעֲבֹדֶם... וְהִנְבִּיא הֵהוּא או חֵלֶם
הַחִלּוֹם הֵהוּא יוֹמֵת ... וּבַעֲרַת הָרַע מִקִּרְבְּךָ (דב'
יג ב-ו).

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לֵהֶם, תִּפְשׂוּ אֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל, אִישׁ
אֶל־יִמְלֹט מֵהֶם, וַיִּתְּפְשׂוּם, וַיּוֹרְדוּם אֵלֵיהֶם אֶל־נַחַל
קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטוּם שֵׁם (מ"א יח מ).

וְהִצַּר לְךָ בְּכָל־שַׁעֲרֶיךָ... (דב' כח נב); בְּנִיךְ
וּבְנֹתֶיךָ נִתְּנִים לַעַם אַחֵר... (שם שם לב).

וּבֶן־הַדָּד מֶלֶךְ־אַרָם... וַיַּעַל וַיִּצַר עַל־שִׁמְרוֹן
וַיִּלָּחֶם בָּהֶם... כִּסְפָךָ וְהַבָּכָה לִי־הוּא וְנִשְׁיךָ וּבְנִיךָ
הַטּוֹבִים לִי־הֵם (מ"א כ א-ג).

לֹא־תֵאבְדָה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו... (דב' יג ט).

וַיֹּאמְרוּ... אֶל־תִּשְׁמַע וְלֹא תֵאבְדָה (מ"א כ ח).

וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר יֹדֵבֵר
בְּשָׁמַי, אֲנִכִי אֲדַרְשׁ מֵעַמּוֹ (דב' יח ט).

וְאִישׁ אַחֵר מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל־רַעְהוּ בְּדַבְרֵי
ה', הַכִּינִי נָא, וַיִּמָּאֵן הָאִישׁ לְהַכּוֹתוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ יַעֲזֹב
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעַת בְּקוֹל ה' הַנֶּךְ הוֹלֵךְ מֵאַתִּי, וְהַכָּךְ
הָאֵרִיָּה... (מ"א כ לה-לו).

דב' יא י.

גִּן־יִרְקָה (מ"א כא ב).

שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תַּחֲן־לְךָ בְּכָל־שַׁעֲרֶיךָ... וְשִׁפְטוּ
אֶת־הָעָם מִשִּׁפְט־צַדִּיק (דב' טז יח).

... וְחִשְׁלַח סִפְרִים (קרי) אֶל־הַזְּקֵנִים וְאֶל־הַחֲרוּסִים
אֲשֶׁר בַּעֲרִירוֹ... (מ"א כא ח).

עַל־פִּי שְׁנַיִם עֵדִים או שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֵת הַמֵּת,
לֹא יוֹמֵת עַל־פִּי עַד אֶחָד (דב' יז ו, וְרָאָה עוֹד
שֵׁם יֵט טו; וְלַעֲנִין הַצּוּם הַשּׁוֹוֶה מ' סְנֵהדְרִין ה
ה: וּמִמַּעֲטִין בְּמֵאכֹל, וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל
הַיּוֹם).

קִרְאוּ־צוּם... וְהָשִׁיבוּ שְׁנַיִם אַנְשִׁים בְּנֵי־בְלִיעַל
וַיַּעֲזְבֵהוּ... (מ"א כא ט-י).

כִּי יִסִּיתְךָ... אִשֶׁת חֵיקְךָ... נִלְכָה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים
אַחֲרַי אֲשֶׁר לֹא יָדַעַת אֶתָּה וְאַבְתִּיךָ. מֵאֱלֹהֵי
הָעַמִּים אֲשֶׁר סָבִיבְתִיכֶם... (דב' יג ז).

רַק לֹא־הָיָה כֹּאחֲזָב אֲשֶׁר הִתְמַכַּר לַעֲשׂוֹת הָרַע
בְּעֵינֵי ה' אֲשֶׁר־הִסְתָּה אֶתָּה אִיזְבֹּל אִשְׁתּוֹ (מ"א
כא כה).

אֲשֶׁר יֹדֵבֵר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה', וְלֹא־יִהְיֶה הַדְּבָר וְלֹא
יָבֵא הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְרוּ ה' (דב' יח כב).

וַיֹּאמֶר מִיכִיָּהוּ אִם־שׁוֹב תִּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבְרֵי ה'
כִּי... (מ"א כב כח).

וְעִשִּׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'... (דב' ו יח; וְרָאָה
שֵׁם יב כח).

וַיֵּלֶךְ (יְהוֹשֻׁפָט) בְּכָל־דֶּרֶךְ אֲסָא אָבִיו לֹא־סָר מִמֶּנּוּ
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה' (מ"א כב מג).

הַשֹּׁמֵר לְךָ פֶּן־תִּנְקַשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְּׂמַדִּים מִפְּנֵיךָ

... לִכְנוֹ דַרְשׁוּ בְּבַעַל זָכוֹב אֱלֹהֵי עַקְרוֹן אִם־אַתִּיָּה

- מחלי זה... המבלי אין־אלהים בישראל אתם
הלכים לדרש בבעל זבוב... (מ"ב א ב-ג).
- ויאמר יהושפט, האין פה נביא לה', ונדרשה
את־ה' מאותו (מ"ב ג יא).
- נביא מקרבך מאחריך כמני יקים לך ה' אלהיך,
אליו תשמעון (דב' יח טו).
- ... וכל־עץ טוב תפילו... (מ"ב ג יט, 'הוראת
שעה').
- כי־תצור אל־עיר ימים רבים להלחם עליה
לתפשה, לא־תשחית את־עצה... כי ממנו תאכל...
רק עץ אשר־תדע כי־לא־עץ מאכל הוא אתו
תשחית... (דב' כ יט-כ).
- ויקח את־בנו הבכור אשר־ימלך תחתיו ויעלהו
עלה על־החמה... (מ"ב ג כז).
- ... כי כל־תועבת ה' אשר שנא עשו לאלהיהם, כי
גם את־בניהם ואת־בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם
(דב' יב לא).
- ... אני אמית ואחיה... (דב' לב לט).
- ויבא אלישע הביתה, והנה הנער מת... ויתפלל
אל־ה'... ויפקח הנער את־עיניו (מ"ב ד לב-לז).
- ... האלהים אני להמית ולהחיות... (מ"ב ה ז).
- ... ונבשל את־בני ונאכלהו... (מ"ב ו כט).
- והצר לך בכל־שעריך... ואכלת פרי־בטנך...
במצור ובמצוק אשר־יציק לך איביך... (דב' כח
נב-נז).
- ולא־אבה ה' להשחית את־יהודה למען דוד עבדו
(מ"ב ח יט).
- וכי־יהיה באיש חטא משפט־מות והומת... לא־
תלין נבלתו... כי־קבור תקברנו ביום ההוא... (דב'
כא כב-כג; וראה יהושע י כז וכ'דעת מקרא'
שם).
- ... מזבחתיים תתצו ומצבתם תשכרו... (דב' ז
ה; יב ג).
- ... פקדו־נא את־הארורה הזאת וקברוה, כי בת־
מלך היא (מ"ב ט לד).
- ... מזבחתיים תתצו ומצבתם תשכרו... (דב' ז
ה; יב ג).
- ויכם חזאל... מן־הירדן מזרח השמש את כל־ארץ
הגלעד הגדי והראובני והמנשי, מערער אשר־על־
נחל ארנן והגלעד והבשן (מ"ב י לב-לג).

ויוצא את-בן-המלך, ויתן עליו את-הנזר ואת-
העדות, וימלכו אתו וימשחוהו... (מ"ב יא יב,
וראה פירוש).

והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את-
משנה התורה הזאת על-ספר מלפני הכהנים
הלויים. והיתה עמו וקרא בו כל-ימי חייו... (דב'
יז יח-כ).

... ולא-השליכם מעל פניו עד-עתה (מ"ב יג
כג).

... וישלכם אל-ארץ אחרת כיום הזה (דב' כט
כז).

ואת-בני המכים לא המית, ככתוב בספר-תורת-
משה אשר-צוה ה' לאמר, לא-יומתו אבות על-
בנים ובנים לא-יומתו על-אבות, כי אם-איש
בחטאו ימות (קרי: יומת, מ"ב יד ו).

לא-יומתו אבות על-בנים ובנים לא-יומתו על-
אבות, איש בחטאו יומתו (דב' כד טז).

ירבעם בן-יואש... לא טר מכל-חטאות ירבעם
בן-נבט אשר החטיא את-ישראל. הוא השיב
את-גבול ישראל מלבוא חמת עד-יים הערבה...
כי-ראה ה' את-עני ישראל מרה מאד, ואפס
עצור ואפס עזוב ואין עזר לישראל... ויושיעם
ביד ירבעם בן-יואש (מ"ב יד כג-כח). וראה עוד
לעיל מ"א יד י; כא כא.

כי-ידין ה' עמו ועל-עבדיו יתנחם, כי יראה כי-
אזלת יד ואפס עצור ועזוב (דב' לב לו; וראה
שם שם כז).

ולא-דבר ה' למחות את-שם ישראל מתחת
השמים... (מ"ב יד כז; וראה עוד לקמן כא
יג-יד).

הרף ממני... ואמחה את- שמים מתחת השמים
... (דב' ט יד).

... ויקח את-עיון... ואת-הגלעד ואת-הגלילה
כל ארץ נפתלי ויגלם אשורה (מ"ב טו כט).

... ויראהו ה' את-כל-הארץ את-הגלעד עד-דן
ואת-כל-נפתלי ... (דב' לד א).

... וגם את-בנו העביר באש כתעבות הגוים אשר
הוריש ה' אתם מפני בני ישראל, ויזבח ויקטר
בבמות ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן (מ"ב טז
ג-ד; וראה שם יז יז).

... לא-תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם. לא-
ימצא בך מעביר בנו-ובתו באש... (דב' יח
ט-י; וראה עוד שם יב לא); אבד תאבדון את-
כל-המקמות אשר עבדו-שם הגוים... על-ההרים
הרמים ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן (שם יב
ב).

... וירא את-המזבח אשר בדמשק, וישלח המלך
אחו אל-אוריה הכהן את-דמות המזבח ואת-
תבניתו לכל-מעשהו... (מ"ב טז י).

השמר לך... ופן-תדרש לאלהיהם לאמר איכה
יעבדו הגוים האלה את-אלהיהם ואעשה-כן גם-
אני (דב' יב ל).

והצר לך בכל-שעריך עד רדת חמתך הגבהות
והבצרות אשר אתה בטח בהן בכל-ארצך...
ונסחתם מעל האדמה... והפיצך ה' בכל-
העמים... (דב' כח נב, סג, סד).

לא-תטע לך אשרה כל-עץ אצל מזבח ה' אלהיך
אשר תעשה-לך (דב' טז כא); ופן-תשא עיניך
השמימה, וראית את-השמש ואת-הירח ואת-
הכוכבים כל צבא השמים, ונדחת והשתחווית
להם ועבדתם... (שם ד יט; וראה עוד שם יז ג).
... עשיתם לכם עגל מסכה (דב' ט טז).

לא-ימצא בך... קסם קסמים... ומנחש... (דב' יח
(י).

... להדיחך מן-הדרך אשר צוך ה' אלהיך ללכת
בה... (דב' יג ו וראה שם שם יא).

תורה צוה-לנו משה... (דב' לג ד).

כי אם-במקום אשר-יבחר ה' באחד שבטיך שם
תעלה עלתיך... (דב' יב יד).

וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל-ארץ דגן
ותירוש... (דב' לג כח); כי ה' אלהיך מביאך
אל-ארץ טובה... ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה
ורמון ארץ-זית שמן ודבש (דב' ח ז-ח).

ארץ אשר-ה' אלהיך דרש אתה, תמיד עיני ה'
אלהיך בה... (דב' יא יב).

ויעל מלך-אשור בכל-הארץ, ויעל שמרון, ויצר
עליה שלש שנים... ויגל את-ישראל אשורה,
וישב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי
(מ"ב יז ה-ו); ויהי בשנת התשיעית למלכו...
בא נבוכדנאצר... הוא וכל-חילו על-ירושלם ויחן
עליה ויבנו עליה דיק סביב, ותבוא העיר במצור
עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו... ויגל
יהודה מעל אדמתו (שם כה א-כא).

ויעשו אשירה וישתחוו לכל-צבא השמים...
(מ"ב יז טז). ... ויעש אשרה... וישתחו לכל-צבא
השמים ויעבד אתם... (שם כא ג-ה; וראה עוד
מ"א טז לא-לג). ויעשו להם מסכה שני (קרי')
עגלים... (מ"ב יז טז).

... ויקסמו קסמים וינחשו... (מ"ב יז יז).

וידח (קרי') ירבעם את-ישראל מאחרי ה'
והחטיאם חטאה גדולה (מ"ב יז כא).

... את כל-אשר צוה משה עבד ה'... (מ"ב יח
יב); ... ולכל-התורה אשר-צוה אתם עבדי משה
(שם כא ח).

הוא (חזקיהו) הסיר את-הבמות... הלא-הוא אשר
הסיר חזקיהו את-במתיו ואת-מזבחתיו, ויאמר
ליהודה ולירושלם, לפני המזבח הזה תשתחוו
בירושלם (מ"ב יח ד, כב).

... כה אמר מלך אשור... עד-באי ולקחתי אתכם
אל-ארץ כארצכם, ארץ דגן ותירוש, ארץ לחם
וכרמים ארץ זית יצהר ודבש... (מ"ב יח לא-
לב).

... פקח ה' עיניך וראה... (מ"ב יט טז).

... כי לא אלהים המה, כי אם מעשה ידי-אדם עץ ואבן... (מ"ב יט יח).
 ... אלהים מעשה ידי-אדם עץ ואבן... (דב' ד כח).

... ועונן ונחש ועשה אוב וידענים... (מ"ב כא ו).
 לא-ימצא כך... מעונן ומנחש... ושאל אוב וידעני (דב' יח י-יא; וראה עוד ויק' יט כו, כז; כ כז); יקנאהו בזרים, בתועבת יכעיסהו (דב' לב טז).

... ומחיתי את-ירושלם כאשר-ימחה את-הצלחת מכה והפך על-פניה... והיו לבז ולמשסה לכל-איביהם (מ"ב כא יג-יד).
 ורבעה בו כל-האלה הכתובה בספר הזה, ומחה ה' את-שמו מתחת השמים.. (דב' כט יט); ... והיית אך עשוק וגזול כל-הימים ואין מושיע (שם כח כט).

וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד... (מ"ב כא טז; כד ד).
 ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך... והיה עליך דמים (דב' יט י); לא-תחוס עינך עליו, וכערת דם-הנקי מישראל וטוב לך (שם שם יג)... ואל-תחן דם נקי בקרב עמך ישראל... ואתה תבער הדם הנקי מקרבך, כי-תעשה הישר בעיני ה' (שם כא ח-ט).

ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על-שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית ה'... (מ"ב כב ח) ... ספר הברית הנמצא בבית ה' (שם כג ב).
 ויהי ככלות משה לכתב את-דברי התורה-הזאת על-ספר עד תמם. ויצו משה את-הלרים נשאי ארון ברית-ה' לאמר. לקח את ספר התורה הזה, ושמתם אתו מצד ארון ברית-ה' אלהיכם, והיה-שם כך לעד (דב' לא כד-כו).

ויצו המלך... לכו דרשו את-ה'... כי-גדולה חמת ה' אשר-היא נצתה בנו, על אשר לא-שמעו אבותינו על-דברי הספר הזה לעשות ככל-הכתוב עלינו (מ"ב כב יב-יג). וילך חלקיהו... אל-חלדה הנביאה... כה-אמר ה' אלהי ישראל... הנני מביא רעה אל-המקום הזה ועל-ישוביו... תחת אשר עזבוני, ויקטרו לאלהים אחרים למען הכעיסני בכל מעשה ידיהם, ונצתה חמתי במקום הזה ולא תכבה (שם שם יד-יח).

אשר דברתי על-המקום הזה ועל-ישוביו להיות לשמה ולקללה... (מ"ב כב יט; וראה לעיל מ"א ט ז).
 והיית לשמה למשל ולשנינה בכל העמים אשר-ינהגך ה' שמה (דב' כח לז).

- ... ויקרא באזניהם את-כל-דברי ספר הברית הנמצא בבית ה'... ויכרת את-הברית לפני ה'... ויעמד כל-העם בברית (מ"ב כג ב-ג).
- אלה דברי הברית אשר-צוה ה' את-משה לכתר את-בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר-כרת אתם בחורב (דב' כח טט); ולא אתכם לבדכם, אנכי כרת את-הברית הזאת ואת-האלה הזאת. כי את-אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו, ואת אשר איננו פה עמנו היום (שם כט יג-יד; וראה עוד ויק' כו מב-מה).
- ויצו המלך... להוציא מהיכל ה' את כל-הכלים העשויים לבעל ולאשרה ולכל צבא השמים וישרפם מחוץ לירושלם... ונשא את-עפרם בית-אל... וידק לעפר, וישלך את-עפרה על-קבר בני העם... (מ"ב כג ד ואילך).
- ואת-חטאתכם אשר-עשיתם את-העגל לקחתי ואשרף אתו באש ואכת אתו טחון היטב עד אשר-דק לעפר, ואשלך את-עפרו אל-הנחל הירד מן-ההר (דב' ט כא).
- ... ועשית פסח לה' אלהיך... במקום אשר-יבחר ה' לשכן שמו שם... לא תוכל לזבח את-הפסח באחד שעריך... כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם... (דב' טז א-ח).
- ... עשו פסח לה' אלהיכם, ככתוב על ספר הברית הזה, כי לא נעשה כפסח הזה... כי אם-בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו נעשה הפסח הזה לה' בירושלם (מ"ב כג כא-כג).
- ותראו את-שקוציהם ואת גלליהם... (דב' כט טז).
- ... ואת-הגללים ואת כל-השקצים אשר נראו בארץ יהודה... (מ"ב כג כד).
- ואהבת את ה' אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאריך (דב' ו ה).
- וכמהו לא-היה לפניו מלך אשר-שב אל-ה' בכל-לבבו ובכל-נפשו ובכל-מאדו ככל תורת משה, ואחריו לא-קם כמהו (מ"ב כג כה).
- יולך ה' אתך ואת-מלכך אשר תקים עליך אל-גוי אשר לא-ידעת אתה ואבתיך... (דב' כח לו).
- ... ואת-יהואחזו לקח ויבא מצרים וימת שם (מ"ב כג לד); ויצא יהויכין מלך-יהודה על-מלך בבל... ויגל את-יהויכין בבלה וגו' (שם כד יב-טז); וירדפו חיל-כשדים אחר המלך (צדקיהו) ... ויעלו אתו אל-מלך בבל ובלתה... ויבאהו בבל (שם כה ה-ז).
- העדתי בכם היום... כי-אבד תאבדון מהר מעל הארץ... (דב' ד כו; וראה שם ל יח).
- וישלח ה' בו את-גודרי כשדים... וישלחם ביהודה להאבידו, כדבר ה' אשר דבר ביד עבדיו הנביאים (מ"ב כד ב).
- ... ולא-אבה ה' לסלח (מ"ב כד ד).
- לא-יאבה ה' סלח לו... (דב' כט יט).
- ... ויבאו מצרים, כי יראו מפני כשדים (מ"ב כה כו).
- והשיכך ה' מצרים... (דב' כח סח).
- ... (כו).

ב. בין ספרנו לבין ס' יהושע

יסודו ושורשו של ספרנו הוא, כאמור לעיל, בתורה, ומכאן גם דמיונות ענייני והלשון המרובים שביניהם. ואילו לעיקרי גופו — דמיונות ענייני ודמיונות לשון לשאר ספרי המקרא.

ספרנו מזכיר במפורש את יהושע בן-נון ומביא את דבריו (הערוכים על דרך הפיוט), שאמרם בחיתומו של כיבוש יריחו. ואגב כך ספרנו מפרש, שארירה זו לבוני תל יריחו היתה כנבואת ה' עליו: בימיו בנה חיאל בית האלי את-יריחו, באבירם בכרו יסדה, ובשגוב (קרי) צעירו הציב דלתיה, כדבר ה' אשר דבר ביד יהושע בן-נון (מ"א טז לד) — ... בבכרו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה (יהושע ו כו).

צוואת דוד שבראש ספרנו, המטעימה, ששמירת התורה ומצוותיה היא התנאי להצלחה, יש בה דמיון לנבואה הפותחת את ס' יהושע. כאן — 'למען תשכיל את כל-אשר תעשה ואת כל-אשר תפנה שם' (מ"א ב ג); ושם — 'למען תשכיל בכל אשר תלך' (יהושע א ז). שם חזרו ונתפרשו גבולות הארץ המובטחת לישראל בברית, והם; מהמדבר והלבנון הזה ועד-הנהר הגדול נהר-פרת כל ארץ החתים ועד-הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם (יהושע א ד); וכאן הם משמשים כגבולות ממשיים של מלכות שלמה. וספרנו מטעים, ששלמה בונה גם במדבר וגם בלבנון (מ"א ט יח-יט).

ולא בכדי אנו שומעים בדברי שלמה בשעת חנוכת הבית לשונות, המכוונים לדברי יהושע האחרונים: 'ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר, לא-נפל דבר אחד מכל דבר הטוב אשר דבר ביד משה עבדו' (מ"א ח נו; וראה שם שם סו) — '... כי לא-נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר ה' אלהיכם עליכם, הכל באו לכם, לא-נפל ממנו דבר אחד' (יהושע כג יד). ובדומה לדברי יהושע, הסומך לדברים הטובים 'את הרע' הצפוי להם אם יעברו על ברית ה' (שם שם טו-טז) — גם ספרנו סמך לדברי שלמה דלעיל את מראה הלילה השני, החותם ב'כל-הרעה הזאת' (מ"א ט ט).

ועל דרך ההנגדה — שם הספר פותח את סיפור כיבושה של יריחו במעשה שר צבא ה', שנשלח להושיע לישראל, והוא מודיע ליהושע את קדושת הארץ (יהושע ה יג-טו). וספרנו חותם בסיפור של תפיסת צדקיהו בערבות יריחו, כשכל חילו נפוץ מעליו (מ"ב כה ד-ה). מיריחו... ועד יריחו.

'הארץ הנשאת' שם (יהושע יג א-ו) היא בספרנו כולה בידי ישראל וכלולה בחלוקה המנהלית של שלמה לניצבויות (מ"א פרק ד). והגויים 'הנשארים' שם (יהושע כג ז) קרויים בספרנו 'כל-העם הנותר... אשר לא-יכלו בני ישראל להחרימם' (ראה יהושע י מ) — העלה שלמה 'למס-עבד עד היום הזה' (מ"א ט כ-כא).

בני שבטי עבר הירדן, שהיו הראשונים להתנחלות (יהושע יג) וראשונים לכיבוש ארץ כנען, כחלוץ העובר לפני המחנה — בספרנו הם... ראשונים לשעבוד (מ"ב י לג) וראשונים לגלות (שם טו כט). והעירונו בפירוש, שרוב מלכי ישראל האחרונים נמנים עם בני שבטים אלה. בעית מקום הבחירה משמשת שם וכאן נושא מרכזי. ושם אף נתפרש, שהקמת מזבח 'מלבד מזבח ה' אלהינו אשר לפני משכנו' (יהושע כב כט), יש בה משום 'מרד' ו'מעל' בה' (שם שם כב, כט). ואף

גרמו שם למעמדה העתיד של גבעון, המשמשת בימי שלמה כ'במה גדולה' (מ"א ג ד): '... ולא יכרת מכם (— מבני גבעון הנכרים) עבד וחטבי עצים ושאיבי מים לבית אלהי... ויתנם יהושע... חטבי עצים ושאיבי מים לעדה ולמזבח ה' עד-היום הזה, אל-המקום אשר יבחר' (יהושע ט כג, כז וראה שם ב'דעת מקרא').

ועוד משותפת לספרנו ולספר יהושע — התפיסה האמונית (שיטודה בערכות ההודית), שהקולר על חטאו של יחיד (ובייחוד כשהיחיד הוא מלך!) עשוי להיתלות בצואר הציבור כולו, אם אינו מוחה בידיו. שם: 'הלוא עכן בן-זרח מעל מעל בחרם, ועל-כל-עדת ישראל היה קצף, והוא איש אחד לא גוע בעונו' (יהושע כב כ). ובספרנו — על חטאי שלמה נקרעה המלכות מבניו, והעם כולו נתחלק לשתי ממלכות העוינות זו את זו. על חטאי ירבעם בן נבט נידון ישראל לחורבן ולגלות (מ"א יד טז; מ"ב יז כא-כב), וכן על חטאי מנשה נגזר על יהודה חורבן וגלות (מ"ב כא יא-טז; כד ג-ד).

למותר להעיר, שתחומי נחלות השבטים — אם לא כולם הרי, לפחות, רובם שנתפרשו שם — הונחו ביסוד החלוקה המנהלית של שלמה כאן (מ"א פרק ד). ובפירושו אף שיערנו, שנוקק שלמה לחלוקת נחלת יהודה לחבליה הגיאוגרפיים וליחידותיה המנהליות (יהושע טו) בזיקה לכתוב המדבר ב'נציב אחד אשר בארץ [יהודה]' (מ"א ד יט).

אף משותף לספרנו ולס' יהושע מספר לשונות — ובכללם שמות של מקומות גיאוגרפיים — וצירופי לשון, שאת רובם נביאם בסמוך, כשהם ערוכים לפי סדר כתיבתם בספרנו. ונפתח בשמות הגיאוגרפיים:

... תענך ומגדו וכל-בית שאן אשר אצל צרתנה ...
 ... (מ"א ד יב); בככר הירדן יצקם המלך במעבה
 הנפת (יהושע יז יא; וראה שם יב כא, כג); ...
 הרחק מאד מאדם (קרי) העיר אשר מצד צרתן
 ... (שם ג טז).

... בהר אפרים (מ"א ד ח; מ"ב ה כב); ויבן
 ירבעם את-שכם בהר אפרים... (מ"א יב כה).
 כִּי-אָץ לֶךְ הַר־אֲפֵרַיִם (יהושע יז טו); ויקדשו...
 ואת-שכם בהר אפרים (יהושע כ ז; וראה עוד
 שם כא כא).

... לו שכה וכל-ארץ חפר (מ"א ד י). ... מלך חפר אחד (יהושע יב יז).

... כל-נפת דאר (מ"א ד יא). ... ובנפות דור מים (יהושע יא ב); מלך דור
 לנפת דור (שם יב כג).

... ארץ סיחון מלך האמרי... (מ"א ד יט). וחצי הגלעד גבול (— ארץ) סיחון מלך-
 חשבון (יהושע יב ה).

פרעה מלך-מצרים עלה וילכד את-גזר... ואת- הכנעני הישב בעיר הרג... ויבן שלמה את-גזר...
 ולא הורישו את-הכנעני היושב בגזר, וישב הכנעני בקרב אפרים עד-היום הזה ויהי למס-

- כל־העם הנותר מן־האמרי וגו'... אשר לא־יכלו בני ישראל להחרימם ויעלם שלמה למס־עבד עד היום הזה (מ"א ט טז-כא).
- ע'בד (יהושע טז י; וראה עוד שופ' א כט).
- ... ותלך תבא תרצתה... (מ"א יד יז); ... מלך בעשא... בתרצה (שם טו לג).
- ... ככתוב בתורת משה... (מ"א ב ג); ... ככתוב בספר־תורת־משה (מ"ב יד ו).
- ... ככתוב בספר תורת משה (יהושע ח לא); ... כל־הכתוב בספר תורת משה (שם כג ו).
- ומדוע לא שמרת את שבַּעַת ה' ואת־המצוה אשר־צויתי עליך (מ"א ב מג).
- כל־איש אשר־ימרה את־פִּיךָ ולא־ישמע אח־דבריך לכל אשר־תצונו יומת... (יהושע א יח).
- ביום השמיני שלח את־העם, ויברכו את־המלך, וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב... (מ"א ח טו).
- ויברכם יהושע וישלחם, וילכו אל־אהליהם ... וגם כִּי־שלחם יהושע אל־אהליהם ויברכם (יהושע כב ו-ז).
- ... ולא־היה בה עוד רוח (מ"א י ה).
- ... ולא־היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל (יהושע ה א).
- ולקחת בידך עשרה לחם ונגִּדִים... (מ"א יד ג).
- ... וכל לחם צידה יבש היה נקִדִים (יהושע ט ה, וראה שם שם יב).
- ונתש את־ישראל מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם וְזָרַם מעבר לנהר (מ"א יד טו).
- ... מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם ה' אלהיכם (יהושע כג טו); ... בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם (שם כד ב).
- לא־השאיר כל־נשמה לירבעם... (מ"א טו כט).
- ... לא השאירו כל־נשמה (יהושע יא יד).
- ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר שבטי בני־יעקב (מ"א יח לא).
- ... וישאו שתי־עשרה אבנים מתוך הירדן, כאשר דבר ה' אל־יהושע למספר שבטי בני־ישראל ... (יהושע ד ח).
- ויאמרו ה' הוא האלהים, ה' הוא האלהים (מ"א יח לט).
- אל אלהים ה', אל אלהים ה'... (יהושע כב כב).
- ויהי עבדך עשה הנה והנה (מ"א כ מ); ויכה את־המים ויחצו הנה והנה (מ"ב ב ח; שם שם ח כ).
- ... ולא־היה בהם ידים לנוס הנה והנה ... (יהושע ח כ).

ושניהם עמדו על-הירדן... ויעברו שניהם ... וכל-ישראל עברים בחרבה ... את-הירדן
בחרבה (מ"ב ב ז-ח). (יהושע ג יז).

ג. בין ספרנו לבין ס' שופטים

ספרנו מזכיר במפורש את ימי השופטים וכותב בעניין פסח יאשיהו: כי לא נעשה כפסח הזה מימי
השופטים אשר שפטו את-ישראל (מ"ב כג כב).

כמה מעשים בספרנו דמיון להם למעשים הכתובים שם; כגון המעשים שעשה יהוא הנמשי
(— המנשי), שנתן במצוות נביא את הבעל ומזבחותיו בשומרון ועקר את הבעל מישראל. ועם זאת
קנאותו לה' לא מנעה ממנו מלדבוק בחטאי ירבעם בן-נבט (מ"ב יח-לא) — ויש בכך דמיון למעשי
גדעון. אף גדעון היה ממנשה (שופ' ו יא; ח ב). אף הוא נתן — במצוות ה' — את
המזבח, שהקימו בני עירו לבעל, וכרת את האשרה אשר עליו (שם ו כה-לב). ועם זאת עשה
משלל מדין אפוד והציגו בעירו: ויזנו כל-ישראל אחריו שם, ויהי לגדעון ולביתו למוקש
(שם ח כד-כז).

גם למעשי ירבעם בן נבט בן שבט אפרים ('אפרתי') יש דמיון למעשי מיכיהו (— מיכה),
שאף הוא היה, כנראה, מאפרים: איש מהר-אפרים (שופ' יז א). אמנם שניהם ירבעם כאן
ומיכה שם — ביקשו לעבוד את ה', אבל על דרך של 'אלהי מסכה' (ראה מ"א יד ט; מ"ב
יז טז — שופ' יז ג). מיכה התעלם מבית ה' אשר בשילה, ויסד לו 'בית אלהים' בעירו
(שופ' יז ה); וכיו"ב ניתן לומר על ירבעם בן-נבט. אלא שאת טעמו ונימוקו של מיכה לא
פרסם הכתוב שם, מה שאינו כן בירבעם כאן (ראה מ"א יב כו-כז). שניהם ממלאים ידי
אנשים שונים לכהן בבתי הבמות שיסדו. ירבעם — ממלא ידי כהנים 'מקצות העם אשר
לא-היו מבני לוי' (מ"א יב לא; יג לג). ומיכה — ממלא תחילה את ידי אחד מבניו שישמש
בכהונה (שופ' יז ה), ולאחר מכן הוא לוקח לו ברצון רב לוי לכהן, אף ממנה אותו ל'אב'
(— מורה), והוא מתברך בלבבו: עתה ידעתי כִּי־יִיטֵב ה' לִי, כִּי הִיה־לִי הַלֹּוֹי לְכַהֵן (שופ'
יז ט-יג).

ועוד, אם בבחירת בית-אל כ'מקדש מלך' הלך ירבעם בעקבות יעקב = ישראל, הרי — להבדיל
— בבחירת דן כ'מקדש מלך' שני הלך בעקבות מעשי בני דן, באותה פרשה (שופ' יח
ל-לא).

ספר שופטים משמש מעין רקע היסטורי לכמה מן המעשים המסופרים בספרנו. וכך מעשה בניין
שכם בהר אפרים בידי ירבעם (מ"א יב כה) ניתן להבינו על רקע תורכנה בידי אבימלך (שופ' ט מה).
'העדה' — כמוסד עליון, שמסמכותו למנות מלך נזכרת בספרנו פעם אחת, בפרשת בחירת ירבעם
(מ"א יב כ); ואילו שם היא נזכרת הרבה (ראה שם בייחוד פרקים כ-כא).

וכן משותף לספרנו ולס' שופטים מספר לשונות וצירופי לשונות. מקצתם נביא בסמוך, כשהם
ערוכים לפי סדר כתיבתם בספרנו.

... עד אבל מחולה (מ"א ד יב); ואת-אלישע ... עד שפת-אבל מחולה (שופ' ז כב).
בן-שפט מאבל מחולה (שם יט טז).

... מה-לי ולך (מ"א יז יח; מ"ב ג ג). שופ' יא יב.

עשרים-לחם שעורים (מ"ב ד מב). שופ' ז יג.

חליפות בגדים (מ"ב ה ה, כב, כג). שופ' יד יב.

ויתן ה' לישראל מושיע ... (מ"ב יג ה); ... שופ' ב טז ועוד הרבה שם בספר. ויושיעם ביד ירבעם בן-יואש (שם יד כז).

ותפש את-הסלע במלחמה (מ"ב יד ז). וגבול האמרי... מהסלע ומעלה (שופ' א לו).

... כי ראה (ה') את-לחץ ישראל כי-לחץ אתם מלך ארם (מ"ב יג ד); כי ראה ה' את-עני ישראל מרה מאד (שם יד כו). ... כי-ינתם ה' מנאקתם מפני לחציהם ודחקיהם (שופ' ב יח); ... ותקצר נפשו בעמל ישראל (שם י טז).

ויתנם ביד-שטים (מ"ב יז כ). ... ויתנם ביד-שטים וישטו אותם (שופ' ב יד).

ויבך... בכי גדול (מ"ב כ ג). ויבכו בכי גדול (שופ' כא ב; בש"ב יג לו; ויבכו... בכי גדול מאד).

ד. בין ספרנו לבין ס' שמואל

הפרשה הראשונה בספרנו (מ"א א א — ב יא) היא לכאורה המשך לס' שמואל, ואף נזכר בה סיכום שנות מלכות דוד ומקום קבורתו (מ"א ב י-יא); אך עם זאת עיקרה של הפרשה היא המלכת שלמה, ולפיכך מקומה בספרנו (וראה מבוא, 'ספר מלכים הוא אחד ולעצמו').

בפרשה זו, וכן בפרשה הסמוכה לה (ב יב-מו) נזכרים אישים הידועים לנו מס' שמואל, ועמהם גם יחידות צבאיות שנוסדו בידי דוד ('הגבורים', 'הכרתי והפלתי'), הנזכרים בס' שמואל ובפרשה זו בלבד. ואגב הפסק, שפסק שלמה לאביתר הכהן, כתב ספרנו את דבר קיום נבואותיו של 'איש האלהים' עלום-השם ושל שמואל על בית עלי, הבאות בראש ס' שמואל.

בחירת דוד וביתו לעולם והבטחת ה', שבן דוד הוא שיבנה את בית-הבחירה בירושלים, באו לראשונה בנבואת נתן (ש"ב פרק ז), והן חוזרות ונזכרות הרבה בדברי שלמה (מ"א ג ו-ז; ה יט; ח טו-כא ועוד) וגם בדברי הנביאים הנזכרים בספרנו. אף רומז ספרנו לנבואת נתן: 'זה אהבו ... ויקרא את-שמו ידידיה בעבור ה'' (ש"ב יב כד-כה) בכתבו: ויאהב שלמה את-ה' ללכת בחקות דוד אביו (מ"א ג ג).

'כסא דוד' — כנינוי למלכות דוד, ששמענוהו ראשונה מפי אבנר בן-נר (ש"ב ג י) חוזר הרבה בספרנו; ושלמה מכנה את האולם שבו שופט הוא 'אולם הכסא' (מ"א ז ז, וראה עוד תה' קכב ה: כי שמה ישבו כסאות למשפט, כסאות לבית דוד).

אגב גם סיסמת המורדים בדוד וכביתו חזרת ונשמעת בספרנו מפי אנשי סיעת ירבעם (מ"א יב טז = ש"ב כ א).

דמותו של דוד כעושה צדקה ומשפט לכל עמו (ש"ב ח טו) וכעושה הישר בעיני ה', כפי שעולה מס' שמואל — משמשת דוגמה, אשר ספרנו מעריך לפיה את המלכים. ועם זאת אין ספרנו מתעלם ממעשה אוריה: אשר עשה דוד את-הישר בעיני ה', ולא-סר מכל אשר-צוהו כל ימי חייו, רק בדבר אוריה החתי (מ"א טו ה).

בספרנו באים כמה דברים מוספים, המשלימים את הידוע לנו מס' שמואל, כגון: א) שבועת דוד לבת-שבע (מ"א א יג, ל), ששלמה בנה ימלוך אחריו; ב) דברים מוספים על מלחמת דוד באדום ובארם (מ"א יא טו-טז, כג); ג) הידיעה, כי חירם היה אוהב לדוד 'כל-הימים' (מ"א ה טו). ועל דברים אלה יש להוסיף רשימה ארוכה של לשונות ושל צירופי לשונות, שהם משותפים לשני ספרים אלה בלבד (ולעתים לספרנו ולספרי שמואל ורות). כגון: א) לשון השבועה הרווחת 'כה יעשה-לי אלהים וכה יוסיף' (מ"א ב כג; מ"ב ו לא — ש"א ג יז; יד מד; כ יג; כה כב; ש"ב ג ט, לה; יט יד ופעם אחת גם ברות א יז). ובספרנו גם בפי עובדי עבודה זרה — בלשון רבים: כה-יעשון (ל') אלהים וכה יוספון (מ"א יט ב; כ י); ב) לשון השבועה בתוספת המלה 'מה': 'חלילה לי מה' (מ"א א כא ג — ש"א כד ו; כו יא, וראה עוד ש"ב כג יז); ג) לשון השבועה הייחודית לדוד: 'חיה' אשר-פדה את-נפשי מכל-צרה' (מ"א א כט — ש"ב ד ט); ד) הפנייה השגורה (בפי נשים) בבקשת סעד משפטי מן המלך: 'הושיעה אדני המלך' (מ"ב ו כו — ש"ב יד ד); ה) הכינוי 'נגיד' למלך ישראל (מ"א א לה; יד ז; טז ב; מ"ב כ ה — ש"א ט טז ועוד הרבה). ו) ובזיקה למשיחת מלך גם 'קרן השמן' (מ"א א לט — ש"א טז א) וגם 'פך השמן' (מ"ב ט א — ש"א י א); ז) הכלים 'פך' ו'צפחת' באים רק בשני ספרים אלה; ח) והוא הדין ניתן לומר גם על צירופי הלשון: 'פלני אלמני' (מ"ב ו ח — ש"א כא ג; רות ד א), 'משתין בקיר' (מ"א יד י; טז יא; כא כא; מ"ב ט ח — ש"א כה כב, לד), וכן על הצירוף 'דע וראה', אם ביחיד (מ"א כ כב — ש"א כד יא; ש"ב כד יג ואם ברבים: דעו (— נא) וראו (מ"א כ ז; מ"ב ה ז — ש"א יב יז; יד לח; וכן הרבה בירמיה); ועל השמות 'חצי' (צורת משנה ל'חץ' — מ"ב ט כד — ש"א כ לו-לז). 'נצב' ו'נציב', הבאים הרבה בשני הספרים (ופעם אחת גם ברות).

ובדומה לס' שמואל גם בספרנו מספר פרשיות ערוכות על דרך של 'הסיבתיות הכפולה' ('היסטוריה ועל-היסטוריה'). וראה עוד על כך במבוא, פרק "היסטוריוגרפיה והיסטוריוסופיה". ועוד, סיפור מעשה אחאב, שחס על בן-הדד (אויבו האישי ואויב ישראל), ועל כך הוכיחו הנביא קשות: 'יען שלחת את-איש-חרמי מיד, והיתה נפשך תחת נפשו ועמך תחת עמו' (מ"א כ מב). סיפור זה יש לו דמיון לסיפור המעשה של שאול, שחס על אגג מלך עמלק, שנצטוה להחרימו ולתוכח שמואל שם (ש"א פרק טו).

הפסק שפסק אחאב באותו מעשה 'כן משפטך אתה חרצת' (מ"א כ מ), שהיה בו מעין גזר-דין שגזר על עצמו — יש לו דמיון לפסק שפסק דוד במעשה 'כבשת הרש' (ש"ב יב א-ו). בסמוך נביא לקמן עשרים וחמישה דמיונות לשון ועניין נוספים, כשהם ערוכים לפי סדר כתיבתם בספרנו.

... ומלטי את-נפשך ואת-נפש בנך שלמה (מ"א ... אם-אינך ממלט את-נפשך... (ש"א יט יא);
א יב).
הממלטים את-נפשך... (ש"ב יט ו; וראה עוד
בר' יט כ; והרבה בירמיה).

- ... ותהם הקריה (מ"א א מה). ... ותהם הארץ (ש"א ד ה; וראה עוד רות א יט: ותהם כל-העיר).
- אם יהיה לבן-חיל, לא-יפל משערותו ארצה (מ"א א נב). חיה' אס-יפל משערות ראשו ארצה (ש"א יד מה); חיה' אס-יפל משערות בןך ארצה (ש"ב יד יא).
- ולבני ברזלי הגלעדי תעשה-חסד, והיו באכלי שלחנך, כ-יכן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך (מ"א ב ז).
- ... וכסא דוד יהיה נכון לפני ה' עד-עולם (מ"א ב מה). ... כסאך יהיה נכון עד-עולם (ש"ב ז טז).
- ... רעה המלך (מ"א ד ה). רעה דוד (ש"ב טו לו; טז טז).
- ... באהבת ה' את-ישראל לעלם וישימך למלך לעשות משפט וצדקה (מ"א י ט). ... ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל-עמו (ש"ב ח טו).
- ... רזון בן-אלידע אשר ברח מאת הדדעזר מלך-צובה אדניו (מ"א יא כג). ש"ב י טז, יט.
- ... ומלכת בכל אשר-תאווה נפשך, והיית מלך על-ישראל (מ"א יא לז). ... ומלכת בכל אשר-תאווה נפשך ... (ש"ב ג כא).
- ובניתי לך בית-נאמן (מ"א יא לח). ובניתי לו בית נאמן (ש"א ב לה); עשה-יעשה ה' לאדני בית נאמן (שם כה כח).
- מה-לנו חלק בדוד // ולא-נחלה בבן-ישי, לאהליך ישראל // עתה ראה ביתך דוד (מ"א יב טז). אין-לנו חלק בדוד // ולא נחלה לנו בבן-ישי, איש לאהליו ישראל (ש"ב כ א).
- ... ואחיהו (השילוני) לא-יכל לראות, כי קמו עיניו משיבו (מ"א יד ד). ... ועלי שכב במקומו (— בשילה) ועיני החלו כהות לא יוכל לראות (ש"א ג ב).

- יען אשר הרימתוך מן-העפר ואתנך נגיד על עמי ישראל... (מ"א טז ב; וראה שם יד ז).
- מקים מעפר דל מאשפת ירים אביון להושיב עם-נדיבים וכסא כבוד ינחלם (ש"א ב ח, והשווה תה' קיג ז-ח).
- לתשובת השנה (מ"א כ כב, כו).
- ש"ב יא א.
- ויקרע (אחאב) בגדיו וישם-שק על-בשרו ויצום וישכב בשק ויהלך אט (מ"א כא כז).
- ויצם דוד צום, ובא ולן ושכב ארצה (ש"ב יב טז).
- תיקר-נא נפשי ונפש עבדיך אלה חמשים בעיניך (מ"ב א יג).
- ... אשר יקרה נפשי בעיניך (ש"א כו כא).
- ויחזק (אלישע) בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים (מ"ב ב יב).
- ויחזק דוד בבגדו ויקרעם (ש"ב א יא).
- ... והיה כנגן המנגן, ותהי עליו ידה' (מ"ב ג טו).
- ... ופגעת חבל נבאים יודים מהבמה ולפניהם נבל ותף וחליל וכנור והמה מתנבאים. וצלחה עליך רוח ה' והתנבית עמם... (ש"א י ה-ו).
- ... כי-נפשה מרה-לה... (מ"ב ד כז).
- והיא מרת נפש... (ש"א א י).
- כי מה עבדך הכלב... (מ"ב ח יג).
- הכלב אנכי... (ש"א יז מג); הראש כלב אנכי (ש"ב ג ח).
- דעו אפוא, כי לא יפל מדבר ה' ארצה ... וה' עשה את אשר דבר כיד עבדו אליהו (מ"ב י י).
- ויגדל שמואל וה' היה עמו ולא-הפיל מכל-דבריו ארצה (ש"א ג יט).
- הוא (— אמציה)-הכה את אדום בגי-מלח (קרי, מ"ב יד ז).
- ויעש דוד שם בשבו מהכותו את-ארם בגיא-מלח (ש"ב ח יג; וראה עוד תה' ס ב).
- ... הנני מביא רעה על-ירושלם ויהודה, אשר כל-שמעה (קרי) תצלנה שתי אזניו (מ"ב כא יב).
- ... הנה אנכי עשה דבר בישראל, אשר כל-שמעו תצלינה שתי אזניו (ש"א ג יא).

ה. בין ספרנו לבין ספרי ארבעת הנביאים, שהתנבאו באותו פרק

ישעיהו

יחיד הוא ישעיהו בתוך ארבעת הנביאים, שהתנבאו בפרק אחד, ששמו וכמה ממעשיו נזכרים בספרנו במפורש. משותפים לספרנו ולספרו הכתובים המדברים במסע סנחריב על ירושלים וכמעשה המשלחת של מרודך בלאדן בן-בלאדן מלך בבל לחזקיהו (מ"ב יח יג — כ יט = יש' לו א — לט ח). אלה באים בספרנו בשינויים קלים בלבד. ספרנו פסח על ה'מכתב' = המזמור, שיסד חזקיהו לאחר שנתרפא ממחלתו (יש' לח ט-כ), אם מפני שסמך על הכתוב שם, ואם מפני שלא נצרך ל'מכתב' לשם סיפור הישועה של ירושלים והממלכה כולה מידי מלך אשור.

ומעניין לעניין באותו עניין — אחדים ממעשי חזקיהו הכתובים בספרנו יש להם דמיונות בנבואת ישעיהו, כגון:

(א) למעשה חזקיהו בביעור עבודה זרה ולכל דבר העשוי לשמש עבודה זרה (מ"ב יח ד) וכן למעשי בן בנן בנן יאשיהו (שם כג ד-כ) ניתן למצוא דמיון בנבואותיו: לכן בזאת יִכְפֹּר עוֹן-יַעֲקֹב וזֶה כֹּל-פְּרִי הַסֵּר חֲטָאתוֹ, כשמו כל-אבני מזבח כאבני-גֶר מִנְפָצוֹת, לא-יִקְמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמְנִים (יש' כז ט); וטמאתם את-צְפוּי פְּסִילֵי כֶסֶף ואת-אֲפֹדֶת מִסַּכַּת זֶהֲבָךְ, תֹּרֵם כְּמוֹ דוֹה, צֹא תֹאמַר לוֹ (שם ל כב).

(ב) ישעיהו ניבא למלחמת חזקיהו בפלשתים (מ"ב יח ח) ואמר: בשנת-מות המלך אחז ... אל-תשמחי פלשת כלך כי נשבר שבט מכך, כי-מִשְׁרַשׁ נַחֵשׁ (— נחשון בן עמינדב, אביהם של מלכי בית דוד) יצא צפע, ופריו שרף מעופף וגו' (יש' יד כח-לב).

(ג) מעשה הברכה והתעלה, הכתוב בספרנו על דרך הקיצור, בסיכום 'דברי חזקיהו' (מ"ב כ כ), מפורש בנבואת ישעיהו על דרך ארוכה: ... ותבט ביום ההוא אל-נשק בית היער. ואח בקיעי עיר-דוד ראיתם כירבו, ותקבצו את-מי הברכה התחתונה. ואת-בתי ירושלים ספרתם, ותתצו הבתים לבצר החומה, ומקוה עשיתם בין החמתיים למי הברכה הישנה... (יש' כב ח-יא); ו'הַבְּרָכָה הַעֲלִינָה' נזכרת בנבואתו על אחז (יש' ז ג — מ"ב יח יז).

(ד) סתם ספרנו ולא תיאר את חורבן הארץ אחר כיבוש 'כל-ערי יהודה הבצורות' (מ"ב יח יג) בידי סנחריב. ואפשר שסמך גם כאן על הכתוב בנבואת ישעיהו (יש' א ז-ח), שיש לה גם דמיון בכתובת סנחריב (וראה על כך בפירושו). אף תיאר ישעיהו את צבא אשור, כצבא מאורגן למופת (יש' ה כו-ל) וכתב את מסלול מסעותיו על ירושלים (שם י כח-לב). באותה נבואה גם ניבא את מפלתו ליד חומות ירושלים (שם שם כה-כו).

(ה) רבשקה מטעים בנאומו בין השאר, שאין כל טעם לסמוך על הקשרים המדיניים שנתרקמו בין חזקיהו לבין מצרים (מ"ב יח כא, כד). גם ישעיהו מוכיח בנבואתו את חוסר הטעם שבקשרים אלה, והכוונה לנבואותיו הכתובות בספרו על דרך ארוכה (יש', פרקים ל-לא). ולבסוף:

(ו) לדעת מפרשים רבים נתכוון ישעיהו בנבואתו על ה'ילד' תחילה לחזקיהו: כִּי-יֵלֵד יִלְד־לָנוּ, בֶּן נִתָּן-לָנוּ, וְתִהְיֶה הַמְּשֵׁרָה עַל-שִׁכְמוֹ ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור ('אל גבור' — חזקיהו?) אבי-עד (— שם אמו: אבי בת זכריה) שר-שלום. למרבה (קרי) המשרה ולשלום אין-קץ על-כסא דוד ועל-

- ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד-עולם... (יש' ט ה-ו). אלא שלא זכה חזקיהו ולא זכו בני דורו לכך, וקיומה של הנבואה נדחה לדורות הבאים.
- (ז) אף נתפרש בנבואת ישעיהו — על דרך ארוכה — סיפור מסע המלחמה של רצין מלך ארם ופקח בן רמליהו על אחז ונבואת ישעיהו לאחז (יש' פרקים ז-ח). ואף כאן ניתן לומר, שקיצר ספרנו (מ"ב טז ה-ו), כי סמך על הכתוב שם.
- (ח) נוסף על הדברים המוספים על המלכים שבימיהם ניבא ישעיהו — ניתן למצוא בנבואותיו דמיונות עניין (ואף דמיונות לשון) לדברים אחרים הכתובים בספרנו. וכונתנו בייחוד ל'דברי שלמה' ולחזון מיכיהו בן ימלה (מ"א פרק כב).
- (ט) למותר להעיר, שהדברים הכתובים בדוד, שעשה 'משפט וצדקה לכל-עמו' (ש"ב ח טו), שהם מעיקרי תפקידיו של המלך, חוזרים פעמים הרבה בנבואת ישעיהו (וראה עוד מ"א י ט). וכבר זכרנו דבר זה לעיל, כשהבאנו את נבואתו על ה'ילד' (וראה עוד יש' א כא, כז; ה ז, טז; לב א; נו א).
- ואף ניתן לומר, שתוכחת ישעיהו כנגד המקיימים מצוות על דרך של 'מצות אנשים מלמדה' (יש' כט יג) ערוכה על דרך ההנגדה לכתוב בספרנו על דוד, שהלך לפני ה' באמת ובצדקה ובישרת לבב' (מ"א ג ו והשווהו לשם ט ד).
- (י) חזונות ישעיהו על הגויים הנוהרים 'אל-ה' (יש' ב א-ד — מיכה ד א-ג) ועל 'שורש ישי אשר עמד לנס עמים, אליו גוים ידרשו, והיתה מנחתו כבוד' (יש' יא י) יש להם דמיונות לכתוב בספרנו על חכמי כל-העמים, שבאו לירושלים 'לשמע את חכמת שלמה' (מ"א ה יד): וכל-הארץ מבקשים את-פני שלמה לשמע את-חכמתו אשר-נתן אלהים בלבו, והמה מבאים איש מנחתו (שם י כד-כה, והשווה עוד שם, בראש הפרק, את דברי מלכת שבא).
- (יא) ואלמלא דמסתפינא, הייתי אומר, שגם בחזון ישעיהו על ה'חטר מגזע ישי' (יש' יא א-ט) ניתן למצוא דמיונות לשלמה: 'ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה וגו' השווה בייחוד את הכתוב על שלמה במראה הלילה הראשון (מ"א ג ג-יב); '... ולא-למראה עיניו ישפוט, ולא-למשמע אזניו יוכיח...' השווה את הכתוב במשפט שתי הנשים, שם מ"א ג טז-כח: ויראו מפני המלך, כי ראו כי-חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט.
- (יב) נבואת ישעיהו על 'שפעת גמלים תכסך... כלם משבא יבאו, זהב ולבונה ישאו ותהלת ה' יבשרו... ובית תפארתי אפאר' (יש' ס ו-ז) — יש לה דמיון למעשה מלכת שבא (מ"א י א-יג): '... ותבוא ירושלמה בחיל כבד מאד גמלים נשאים בשמים וזהב רב-מאד ואבן יקרה... ועלתו אשר יעלה בית ה' ולא-היה בה עוד רוח... יהי ה' אלהיך ברוך אשר חפץ בך לתתך על-כסא ישראל, באהבת ה' את-ישראל לעלם, וישימך למלך לעשות משפט וצדקה... ויעש המלך את-עצי האלמגים מסעד לבית-ה' ולבית המלך וכנרות ונבלים לְשָׁרִים, לא בא-כן עצי אלמגים ולא נראה עד היום הזה...'
- (יג) נבואת ישעיהו, בחיתום ספרו: '... השמים כסאי והארץ הדם רגלי, אי-זה בית אשר תבנו-לי ואי-זה מקום מנוחתי' (יש' סו א) יש לה דמיון לדברי ההגות שאמר שלמה, בתפילתו בשעת חנוכת הבית: כי האמנם ישב אלהים על-הארץ, הגה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי-הבית הזה אשר בניתי (מ"א ח כז).
- (יד) נבואת ישעיהו על בני הנכר 'הנלוים על-ה' לשרתו ולאהבה את-שם ה' וגו'... והביאותים אל-ה' קדשי ושמתים בבית תפלתי... כי ביחי בית-תפלה יקרא לכל-העמים' (יש' נו ו-ז) יש בה דמיון לתפילתו של שלמה על הנכרי: אשר לא-מעמך ישראל הוא, ובא מארץ רחוקה למען שמך... ובא והתפלל אל-הבית הזה, אתה תשמע... למען ידעון כל-עמי הארץ

את-שמך ליראה אתך כעמך ישראל... (מ"א ח מא-מג).

טו) גם תוכחות ישעיהו על ריבוי הכסף והזהב והסוסים (יש' ב ז) וכן על אניות תרשיש (שם ב טז; כג א; ס ט) יש להן דמיון לכתוב בשלמה (מ"א י יד-כט). וגם בספרנו סמכו הכתובים לעושרו המופלג של שלמה — חטא של עבודה זרה (מ"א יא א-י).
טז) ומכאן לדמיונות שבין חזון שליחות ישעיהו להינבא ('חזון ההקדשה') לבין נבואת מיכיהו בן-ימלה בספרנו:

יש' פרק ו

... ואראה את-אדני ישב על-כסא רם ונשא...
שרפים עמדים ממעל לו... ואשמע את-קול
אדני אמר את-מי אשלח ומי ילך-לנו; ואמר:
הגני שלחני... (שם א-ח).

מ"א פרק כב

ראיתי את-ה' ישב על-כסאו, וכל-צבא השמים
עמד עליו מימינו ומשמאלו. ויאמר ה': מי
יפחה את-אחאב ויעל ויפל ברמת גלעד... ויצא
הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר: אני אפתנו... (שם
פסוקים יט-כב).

יז) דברי המלאך, שבא שם בשליחות אחאב לקרוא למיכיהו '... הנה-נא דברי הנביאים פה-אחד טוב אל-המלך, יהי-נא דברך (קרי) כדבר אחד מהם ודברת טוב' (מ"א כב יג) יש להם דמיון בתוכחת ישעיהו: אשר אמרו לר'אים לא תראו, ולחזים לא תחזו-לנו נכחות, דברו-לנו חלקות, חזו מהתלות (יש' ל י). גם המפה שהכה צדקיה בן-כנענה על-הלחי למיכיהו (מ"א כב כד) יש לה דמיון בנבואת ישעיהו: גוי נתתי למכים ולחיי למרטים... (יש' נ ו; וראה עוד איכה ג ל). ואילו הכתוב בחזון שליחות ישעיהו שהבאנו לעיל 'זהבית ימלא עשן' (יש' ו ד) דמיון לו לכתוב בחנוכת הבית: והענן מלא את-בית ה' (מ"א ח י-יא).
יח) והרי שאר עיקרי דמיונות העניין והלשון, לפי סדר כתיבתם בספרנו:

ותבט ביום ההוא אל-נשק בית היער (יש' כב ח)

ויבן את-בית יער הלבנון... (מ"א ז ב).

הבט משמים וראה מזבל קדשך ותפארתך...
(יש' סג טו).

בנה בניתי בית זבל לך, מכון לשבתך עולמים
(מ"א ח יג)... ואתה תשמע אל-מקום שבתך
אל-השמים... (שם שם ל).

... ונביא מורה-שקר ... (יש' ט יד).

ויאמר לו גם-אני נביא כמותך.. כחש לו (מ"א יג
יח).

... כי השלכת אחרי גוך כל-חטאי (יש' לח יז).

.. ואתי השלכת אחרי גוך (מ"א יד ט; וראה עוד
יח' כג לה; נחמ' ט כו).

וסרה קנאת אפרים וצורי יהודה יכרתו, אפרים
לא-יקנא את-יהודה, ויהודה לא-יצר את-אפרים
(יש' יא יג).

ומלחמה היתה בין-רחבעם ובין ירבעם כל-הימים
(מ"א יד ל; טו ו; וראה עוד שם טו טז ואילך;
מ"ב יד ח ואילך); אז יעלה רצין מלך-ארם ופקח
בן-רמליהו... ירושלם למלחמה ויצרו על-אחו
(מ"ב טז ה ואילך).

- ויקשר עליו (— על אלה בן־בעשא) עבדו זמרי...
והוא בתרצה שתה שכור בית ארצא אשר על־
הבית בתרצה (מ"א טז ט).
- הוי עטרת גאות שפרי אפרים וציץ נכל צבי
תפארתו, אשר על־ראש גיא־שמנים הלומי יין
(יש' כח א; וראה שם שם ז; שם ה יא־יב).
- ותכתב ספרים בשם אחאב ותחתם בחתמו...
קראו־צום והשיבו את־נבות.. והושיבו שנים
אנשים בני־בליעל נגדו, ויעדהו לאמר, ברכת
אלהים ומלך והוציאהו וסקלהו וימת... הרצחת
וגם־ירשת... (מ"א כא ח־יט).
- ויאמר אל־חירא כי רבים אשר אתנו מאשר
אותם... ויפקח ה' את עיני־הנער, וירא והנה ההר
מלא סוסים ורכב אש סביבת אלישע (מ"ב ו
טז־יז; וראה עוד שם א י, יב; ב יא).
- כ־הנה ה' באש יבוא וכסופה מרכ בתיו
להשיב בחמה אפו וגערתו בלהבי־אש, כי באש
ה' נשפט... (יש' סו טו־טז).
- ויצאו בני־הנביאים אשר־בית־אל... ויגשו
בני־הנביאים אשר־ביריחו... (מ"ב ב ג, ה
ועוד).
- ונחה עליו רוח ה'... (יש' יא ב).
- נחה רוח אליהו על־אלישע (מ"ב ב טו).
- והיה כ־נראה כ־נלאה מואב על־הבמה ובא
אל־מקדשו להתפלל ולא יוכל (יש' טז יב).
- וירא מלך מואב כ־חזק ממנו המלחמה... ולא
יכלו. ויקח את־בנו הבכור אשר־ימלך תחתיו
ויעלהו עלה על־החמה ויהי קצף־גדול על ישראל
(מ"ב ג כו־כז).
- ... או מי מנושי אשר־מכרתי אתכם לו... (יש' נ
א).
- ... והנשה בא לקחת את־שני ילדי לו לעבדים
(מ"ב ד א).
- ... חדש ושבת קרא מקרא... (יש' א יג); והיה
מדי־חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל־
בשר להשתחות לפני... (שם סו כג).
- ויאמר: מדוע את (קרי) הלכת (קרי) אליו היום
לא־חדש ולא שבת... (מ"ב ד כג).
- ... אך בך אל ואין עוד אפס אלהים (יש' מה
יד); ונודע ה' למצרים וידעו מצרים את־ה' ביום
ההוא, ועבדו זבח ומנחה ונדרו־נדר לה' ושלמו
(שם יט כא).
- ... הנה־נא ידעתי כי אין אלהים בכל־הארץ כי
אם־בישראל... (מ"ב ה טו); ... כי לוא־יעשה
עוד עבדך עלה וזבח לאלהים אחרים כי אם־לה'
(שם שם יז).

... ועלליהם תרטש והרתיהם תבקע (מ"ב ח יב).
ועלליהם ירטשו לעיניהם... וקשתות נערים
תרטשנה... (יש' יג טז-יח).

... ויז מדמה אל-הקיר... (מ"ב ט לג) ... ויז נצחם על-בגדי... (יש' סג ג).

בימי פקח מלך-ישראל בא תגלת פלאסר... ויקח
את עיון... ואת-הגלעד ואת-הגלילה, כל ארץ
נפתלי ויגלם אשורה (מ"ב טו כט)... לכד מלך-
אשור את-שמרון, ויגל את-ישראל אשורה...
(שם יז ו); ... ויעל מלך אשור אל-דמשק
ויתפשה ויגלה קירה... (שם טז ט).

... כעת הראשון הקל ארצה ובלון וארצה נפתלי,
והאחרון הכביד, דרך הים עבר הירדן גליל
הגוים (יש' ח כג); ... ישא את חיל-דמשק ואת
שלל שמרון לפני מלך אשור (שם שם ד).

ונטיתי על-ירושלם את קו שמרון ואת-משקלת
בית אחאב (מ"ב כא יג).
ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת... (יש' כח יז).

... ועשה אוב וידענים... (מ"ב כא ו).
וכי-יאמרו אליכם דרשו אל-האבות ואל-
הידענים המצפצפים והמהגים, הלוא-עם אל-
אלהיו ידרש בעד החיים אל-המתים (יש' ח יט);
... והיה כאוב מארץ קולך ומעפר אמרתך
תצפצף (שם כט ד; וראה עוד שם יט ג).

... ויתעם מנשה לעשות את-הרע מן-הגוים
אשר השמיד ה' מפני בני ישראל (מ"ב כא ט).
.. עמי מאשריך מתעים... (יש' ג יב); ויהיו
מאשרי העם-הזה מתעים (שם ט טו).

וישרף את-בית-ה'... (מ"ב כה ט).
... צרינו בוססו מקדשך (יש' סג יח); ערי קדשך
היו מדבר, ציון מדבר היתה, ירושלם שממה.
בית קדשנו ותפארתנו... היה לשרפת אש וכל-
מתמדינו היה לתרבה (שם סד ט-י).

בנבואה הפותחת ניבא הושע ואמר: כי-עוד מעט ופקדתי את-דמי יזרעאל על-בית יהוא, והשכתי ממלכות בית ישראל (הו' א ד). 'דמי יזרעאל' הם מעשי יהוא הן ביזרעאל והן בשומרון, והן בדרכים ההולכות אל ערים אלה, שנתפרשו על דרך ארוכה בספרנו (מ"ב פרקים ט-י). ומסתבר, שבאה ה'פקידה' על הדמים המרובים ששפך יהוא 'בעקבה' (מ"ב י יט) — בנוסף על בני בית אחאב שנצטווה ל'אבד' (שם ט ז-י) — והכוונה לכל 'גדליו ומידעיו וכהניו' (שם י יא; וראה עוד פירוש). ובפירושו 'דעת מקרא' על הושע שיערנו, שבלשון 'ושברתי את-קשת ישראל בעמק יזרעאל' (הו' א ה) — אפשר שרמז למעשה יהוא שם: ויהוא מלא ידו בקשת ויך את-יהורם וגו' (מ"ב ט כד). ועוד שיערנו שם, שבציווי שנצטווה הושע לקחת-לו 'אשת זנונים' אפשר שרמז לאיזבל: ... עד-זנוני איזבל אמך וכשפיה הרבים (מ"ב ט כב).

הציור של ההליכה והרדיפה אחר 'מאהבים' (הם הם 'הבעלים') ושל הרצון לשוב 'אל-אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה' (הו' ב ט) — רומזים לפסיחה על 'שתי הסעפים', שדיבר עליהם אליהו במעמד הר הכרמל (מ"א יח).

בפירושו שיערנו, שתוכחת הושע 'סבכני בכחש אפרים, ובמרמה בית ישראל' (הו' יב א) רומזת למעשה העגלים, הטבוע במטבע של כחש ומרמה, כשהלשון 'כחש' רומז למעשה 'הנביא הזקן' שם: 'כחש לו' (מ"א יג יח). ומצאנו, שעשה ירבעם מה שעשה לא מתוך אמונה דתית שבלב, אלא מתוך חשש ודאגה לשלומו האישי, כמפורש בספרנו (מ"א יב כו-כז). ועוד שיערנו בפירושו כאן, שהכתוב 'בית-אל ימצאנו, ושם ידבר עמנו' (הו' יב ה), שומר על אחת מן הדרשות שדרש ירבעם, המבקש ללכת בעקבות יעקב = ישראל. בלשון 'עָמְנו' רצה לומר, שלא זוה השכינה מעולם מבית-אל, מימי יעקב ועד היום. 'ושם ידבר עמנו' — עם ישראל העם, לדורותיו.

וכבר כינה אחיה השילוני את העגלים בספרנו 'אלהים אחרים ומסכות להכעיסני' (מ"א יד ט); ואילו הושע רואה בהם עבודה זרה ממש, וקורא לכהניהם המשמשים לפניהם: 'כמרים'! : זנח עגלך שמרון... כי מישראל והוא חָרַשׁ עשהו, ולא אלהים הוא... (הו' ח ה-ו); לעגלות בית אֶזְנָן (— בית אל!) יגורו שָׁכֵן שמרון, כי-אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו, על-כבודו כי-גלה ממנו (שם י ה, וראה עוד שם יג ב).

ציור הפולחן הזר — הבא בנבואת הושע פרק ד, הנערך על ראשי ההרים והגבעות 'תחת אלון ולבנה ואלה כי טוב צלה' (הו' ד יג) בא לתת טעם, מה ראו בני ישראל לנהור אחריו, — כי הוא התיר להם, כמו שכבר העירונו, 'עריות בפרהסייה'... עם זה הושע מטעים, שראה ישראל את עצמו קרוב לה' אלהיו: 'לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל' (הו' ח ב), ששיעורו: לי יזעקו ישראל, אלהי ידענוך! הציור של גדולי מלכות השטופים בשכרות, הבא בנבואתו בראש פרק ז — הוא דוגמה למועצה של הקושרים המרובים בישראל, המבקשים להדיח את מלכם: כל-מלכיהם נפלו, אין-קרא בהם אלי (שם פסוק ז). וכל קושר, כעולה מספרנו, משמיד ללא רחם את בית המלכות שקדם לו: ודמים בדמים נגעו (הו' ד ב).

הכינוי 'קָרִית פְּעֵלֵי אֶזְנָן, עֲקֵבָה מְדֵם', שכינה הושע את גלעד (הו' ו ח) בא לרמוז לקושרים המרובים, שנמנו עם בני גלעד או שבאו ממנה, למן יהוא (מ"ב פרק ט), ואחריו שלום בן-יבש (— גלעד), שרצח את זכריהו, אחרון למלכי בית יהוא (מ"ב טו י), ואחריו מנחם בן-גדי (— מגלעד), שרצח את שלום (שם שם יד), ועד פקח בן-רמליהו, שבא עם 'חמשים איש מבני גלעדים' ורצח את פקחיה בן-מנחם (שם שם כה).

בסמוך נביא רשימה נוספת של מקבילות עניין ומקבילות לשון, לפי סדרן בספרנו:

- ... מן-הארז אשר בלבנון (מ"א ה יג); ואת חשק שלמה אשר חשק לבנות בירושלם ובלבנון ובכל ארץ ממשלתו (שם ט יט); בלבנון... בלבנון... (מ"ב יד ט).
- ... ויך שרשיו כלבנון... וריח לו כלבנון... זכרו כיין לבנון (הו' יד ו-ח).
- ויאמר ירבעם בלבו, עתה תשוב הממלכה לבית דוד, אס-יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית-ה' בירושלם, ושב לב העם הזה אל-אדניהם, אל-רחבעם מלך יהודה... (מ"א יב כו-כו).
- אחר ישבו בני ישראל ובקשו את-ה' אלהיהם ואת דויד מלכם... (הו' ג ה).
- ... ותלך ותעשה-לך אלהים אחרים... ואתי השלכת אחרי גוך (מ"א יד ט).
- ... ותלך אחריה מאהביה, ואתי שכחה (הו' ב טו).
- ... בהרג איזבל את נביאי ה' ואחבא מנביאי ה' מאה איש, חמשים חמשים איש במערה... (מ"א יח יג)... ואת-נביאיך הרגו בחרב, ואתר אני לברי, ויבקשו את-נפשי לקחתה (שם יט י, יד).
- ... עד-מתי אתם פסחים על-שתי הסעפים אס-ה' האלהים לכו אחריו, ואס-הבעל לכו אחריו... (מ"א יח כא).
- ... כי אמרה, אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי ומימי וגו'... ואמרה אלכה ואשובה אל-אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה (הו' ב ז, ט).
- ... אשר ביזרעאל, אצל היכל אחאב מלך שמרון (מ"א כא א); ויתר דברי אחאב וכל-אשר עשה ובית השן אשר בנה וכל-הערים אשר בנה... (שם כב לט); ... אסא... וכל-אשר עשה והערים אשר בנה (שם טו כג).
- ... ויעשו אנשי עירו הזקנים והחרים... כאשר שלחה אליהם איזבל, כאשר כתוב בספרים אשר שלחה אליהם... הרצחת וגם ירשת... (מ"א כא ח-יט).
- ... ואני שנאתיו, כי לא-יתנבא עלי טוב כי אס-רע, מיכיהו בן-ימלה... (מ"א כב ח).
- ... על רב עונך ורבה משטמה. צפה אפרים עם-אלהי, נביא פח יקוש על-כל-דרכיו, משטמה בבית אלהיו (הו' ט ז-ח).
- ... חית השדה תבקעם (הו' יג ח).
- ותצאנה שתיים דבים מן-היער ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים (מ"ב ב כד).

... ועלליהם תרטש, והרתיהם תבקע (מ"ב ח
 תאשם שמרון כי מרתה באלהיה, בחרב יפלו,
 עלליהם ירטשו והריותיו יבקעו (הו' יד א;
 וראה עוד יש' יג טז).

לאחד מבני הנביאים... מדוע בא-המשגע הזה
 אליך (מ"ב ט א, יא).

וחזאל מלך ארם לחץ את-ישראל כל ימי יהואחו.
 ויחן ה' אתם וירחמם, ויפן אליהם למען בריתו
 את-אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם...
 (מ"ב יג כב-כג).

... ויגלם אשורה (מ"ב טו כט); ויגל את-ישראל
 אשורה (שם יז ו); ויגל ישראל מעל אדמתו
 אשורה (שם שם כג; וראה עוד שם יח יא).

עליו עלה שלמנאסר מלך אשור, ויהי-לו הושע
 עבד וישב לו מנחה. וימצא מלך-אשור בהושע
 קשר, אשר שלח מלאכים אל-סוא מלך-מצרים,
 ולא-העלה מנחה למלך אשור כשנה בשנה,
 ויעצרהו מלך אשור ויאסרהו בית כלא (מ"ב
 יז ג-ד).

ויעשו דברים רעים להכעיס את-ה'... וידח (קרי)
 ירבעם את-ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאה
 גדולה... עד אשר-הסיר ה' את-ישראל מעל פניו
 כאשר דבר ביד כל-עבדיו הנביאים... (מ"ב יז
 יא-כג).

ויעד ה' בישראל וביהודה ביד כל-נביאי (קרי)
 כל-חזה לאמר, שבו מדרכיכם הרעים ושמרו
 מצותי חקותי, ככל-התורה אשר צויתי את-
 אבותיכם ואשר שלחתי אליכם ביד עבדי הנביאים
 (מ"ב יז יג); ... כאשר דבר ביד כל-עבדיו
 הנביאים... (שם שם כג).

... אויל הנביא משגע איש הרוח (הו' ט ז).

... כי לא אוסיף עוד ארחם את-בית ישראל...
 (הו' א ו); ואת-בניה לא ארחם (שם ב ו).

... ובאשור טמא יאכלו (הו' ט ג).

וברית עם-אשור יכרתו ושמן למצרים יוכל
 (הו' יב ב); נדמה שמרון מלכה, כקצף על פני-
 מים (שם י ז)... בשחר נדמה נדמה מלך ישראל
 (שם שם טו).

ככה עשה לכם בית-אל מפני רעת רעתכם... (הו'
 י טו).

אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה, בשבטי ישראל
 הודעתי נאמנה (הו' ה ט).

תחילת נבואת עמוס היתה 'שנתים לפני הרעש' (עמ' א א), שזכרו נשאר שמור בזכרון העם עד ימי שיבת ציון (ראה זכ' יד ה). ובדומה ל'איש אלהים' מיהודה, שנשלח לבית-אל להוכיח את ירבעם בן-נבט ('הראשון'), ביום חנוכת בית הבמות שם, נשלח גם עמוס מיהודה לבית-אל להוכיח שם את ירבעם בן-יואש ('השני') ולנבא חורבן ל'במות ישחק ומקדשי ישראל' ושמד לבית ירבעם 'השני' (עמ' ז ח-יז). אלא, בניגוד לירבעם הראשון (מ"א יג ד) לא מצאנו, שביקש ירבעם השני לעצור את הנביא המוכיח.

ובדומה להושע עיקר נבואות עמוס מכוונות למלכות אפרים = ישראל, והן שופעות דמיונות עניין ורמיזות עניין ואף דמיונות לשון לכתוב בספרנו.

ימי ירבעם בן-יואש נמנים עם ימי הזוהר המדיניים של מלכות ישראל. בידי ירבעם עלה, כנבואת יונה בן אמתי עליו, להשיב לישראל את גבולו הראשון, מימי דוד ושלמה: הוא השיב את-גבול ישראל מלבוא חמת עד-ים הערבה... ואשר השיב את-דמשק ואת-חמת ליהודה בישראל (מ"ב יד כה-כח, וראה שם פירוש). וכנגד ניצחונותיו המרשימים של ירבעם, שלא נתלוותה אליהם עשיית צדקה ומשפט (עמ' ה כד; ו יב ועוד), ניבא עמוס ואמר: השמחים ללא דבר, האמרים, הלוא בחזקנו לקחנו לנו קרנים, כי הגני מקים עליכם בית ישראל... גוי ולחצו אתכם מלבוא חמת עד-נחל הערבה (עמ' ו יג-יד, וראה שם ב'דעת מקרא'). והרי שאר דמיונות העניין (והלשון), כשהם ערוכים לפי סדר כתיבתם בספרנו:

... ויהי שלם בין חירם ובין שלמה ויכרתו ברית שניהם (מ"א ה כו); ויאמר (חירם) מה הערים האלה אשר-נתתה לי אחי ... (שם ט יג).
... על-שלשה פשעי-צור... ולא זכרו ברית אחים שניהם (מ"א א ט-י).

... הנה אלהיך ישראל... וישם את-האחד בבית-אל, ואת-האחד נתן בדרך;... וילכו העם לפני האחד עד-דרך (מ"א יב כח-ל).
... ואל-תדרשו בית-אל... ובית-אל יהיה לאון... ואין-מכבה לבית-אל (עמ' ה ה-ו); חי אלהיך דן... (שם ח יד); ונשמו במות ישחק, ומקדשי ישראל יחרבו (שם ז ט).

והנה איש אלהים בא מיהודה... אל-בית-אל... הנה המזבח נקרע, ונשפך הדשן אשר-עליו (מ"א יג א-ה).
... ופקדתי על-מזבחות בית-אל, ונגדעו קרנות המזבח ונפלו לארץ (עמ' ג יד).

ונתש את-ישראל מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם... (מ"א יד טו).
... ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם... (עמ' ט טו; וראה דב' כט כז).

... כהרג איזבל את נביאי ה' (מ"א יח יג)...
... ואת-נביאיך הרגו כחרב, ואנתר אני לבדי (שם יט י, יד).
... ואקים מבניכם לנביאים... ועל-הנביאים צויתם לאמר: לא תנבאו (עמ' ב יא-יב).

ואליהו עלה אל-ראש הכרמל... (מ"א יח מב).
 ... ויבש ראש הכרמל (עמ' א ב); ואם-יחבאו
 בראש הכרמל... (שם ט ג).

ביזרעאל... היכל אחאב מלך שמרון (מ"א כא
 א); הרצחת וגם-ירשת (שם שם יט); ... ובית
 השן אשר בנה... (שם כב לט).
 והכיתי בית-החרף על-בית הקיץ, ואבדו בתי
 השן ... (עמ' ג טו); האספו על-הרי שמרון...
 האוצרים חמס ושד בארמנותיהם (שם שם ט-י).
 השכבים על-מטות שן ... (שם ו ד).

... ואני שנאתיו, כי לא-יתנבא עלי טוב כי
 אס-רע מיכיהו בן-ימלה (מ"א כב ח).
 ... שנאו בשער מוכיח, ודבר תמים יתעבו (עמ'
 ה י).

... היה נקד (מ"ב ג ד).
 עמוס אשר-היה בנקדים מתקוע (עמ' א א).

... היזם לא-חדש ולא שבת ... (מ"ב ד כג).
 ... מתי יעבר החדש ... והשבת... (עמ' ח ה).

ויאמר (אלישע) כי-ידעתי את אשר-תעשה (חזאל)
 לבני ישראל רעה, מבצריהם תשלח באש,
 ובחריהם בחרב תהרג, ועלליהם תרטש והרתייהם
 תבקע (מ"ב ח יב); ויעל מלך אשור אל-דמשק
 ויתפשה ויגלה קירה (שם טז ט).
 ... על-שלשה פשעי דמשק... על-דושם בחרצות
 הברזל את-הגלעד. ושלחתי אש כבית חזאל...
 וגלו עם-ארם קירה ... (עמ' א ג-ה וראה שם
 ט ז) ... על-שלשה פשעי בני-עמון... על-בקעם
 הרות הגלעד (שם שם יג).

הוא (ירבעם בן-יואש) השיב את-גבול ישראל
 מלבוא חמת עד-יים הערבה... אשר-נלחם ואשר
 השיב את-דמשק ואת-חמת ליהודה כישראל
 (מ"ב יד כה-כח).
 השמחים ללא דבר, האמרים, הלוא בחזקנו לקחנו
 לנו קרנים... ולחצו אתכם מלבוא חמת עד-נחל
 הערבה (עמ' ו יג-יד).

וימאס ה' בכל-זרע ישראל... (מ"ב יז כ).
 ... על-שלשה פשעי יהודה... על-מאסם את-תורת
 ה'... (עמ' ב ד).

ואנשי בבל עשו את-ספות בנות... (מ"ב יז ל).
 ונשאתם את ספות מלככם ואת פיון צלמיכם
 כרכב אלהיכם אשר עשיתם לכם, והגליתי אתכנ
 מהלאה לדמשק... (עמ' ה כו-כז).

ונטשתי את שארית נחלתי... (מ"ב כא יד).
 ... אולי יחנן ה' אלהי-צבאות שארית יוסף (עמ'
 ה טו).

... ואת-כל-בית גדול (מ"ב כה ט) = ואת-כל-בית
 הגדול (יר' נב יג).
 והכה הבית הגדול (עמ' ו יא).

עיקר נבואת מיכה היתה מכוונת לשמרן וירושלים (מי' א א). לשתי ערי בירה אלה הוא ניבא חורבן, על שעיוותו משפט ודין ועל שנתלכלכו בעבודה זרה.

מיכה פותח את נבואתו בלשון 'שמעו עמים כלם' (שם שם ב), הוא הלשון שבו חתם בעל שמו מיכיהו בן-ימלה, שניבא בימי אחאב, את תוכחתו (מ"א כב כח). ואכן מיכה מזכיר את בית המלכות של עמרי — אחאב לגנאי ולשמצה: וישתמר חקות עמרי וכל מעשה בית-אחאב, ותלכו במעצותם, למען תתי אתך לשמה וישביה לשרקה, וחרפת עמי תשאו (מי' ו טז). ואפשר שבלשון 'וישתמר' רמז גם ליהורם בן יהושפט, שכתוב בו בספרנו 'וילך בדרך מלכי ישראל כאשר עשו בית אחאב' (מ"ב ח יח), וגם לאחז (— שכזמנו ניבא), שכתוב בו בספרנו: וילך בדרך מלכי ישראל, וגם את-בנו העביר באש, כתעבות הגוים אשר הוריש ה' אתם מפני בני ישראל (שם טז ג; וראה עוד שם כא ג, יג).

יש משערים, ששמות ערי השפלה הנזכרות בנבואה הפותחת (מי' א י-יד) רומזים למסלול הדרך, שעלה בה סנחריב על ירושלים. ההטעמה המיוחדת שם על לכיש רומזת לתפקיד שמילאה עיר זו הן בימי אמציה (מ"ב יד יט), והן בימי סנחריב, שקבע בה את מפקדתו העליונה (מ"ב יח יד; יט ח). וכבר אמרנו לעיל בדברנו על ישעיהו, שנבואתו על נהירת — הליכת הגוים אל 'הר בית-ה' וכן בדברי מיכה שם (יש' ב א-ד = מי' ד א-ג) — רומזת למציאות שכבר היתה קיימת במידה מסוימת בימי שלמה. הכתוב הבא במיכה, סמוך לנבואה זו 'וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד' יש לו דמיון לכתוב בשלמה: וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו, מדן ועד-באר שבע, כל ימי שלמה (מ"א ה ה). ועוד ניתן לומר, שנבואת מיכה על הכרתת הסוסים והאבדת המרכבות מקרב ישראל (מי' ה ט) ערוכה על דרך הניגוד למה שכתוב בשלמה (מ"א ה ו-ח; י כו-כט). נבואתו 'הירצה ה' באלפי אילים ... האתן בכורי פשעי, פרי בטני חטאת נפשי' (מי' ו ז) אולי רומזת למסופר על מישע מלך מואב, שהיה משיב למלך ישראל 'מאה אלף אילים', ובשעת המלחמה העלה את בנו בכורו לעלה (מ"ב ג ד, כז; וראה עוד מ"ב טז ג; כא ו).

ו. בין ספרנו לשאר דברי הנביאים, הנמנים עם ה'שנים-עשר'

יואל

למען דעת כל-עמי הארץ כי ה' הוא האלהים ... ואני ה' אלהיכם ואין עוד (יואל ב כז).
אין עוד (מ"א ח ס).

ויאמר יהוא קדשו עצרה... (מ"ב י כ). קדשו-צום קראו עצרה (יואל א יד).

כי מירושלם תצא שארית, ופליטה מהר ציון, ויקנא ה' לארצו, ויחמל על-עמו (יואל ב יח).
קנאת ה' צבאות (קרי) חעשה-זאת (מ"ב יט
לא).

יונה בן אַמְתִּי נִמְנָה עִם הַנְּבִיאִים הַנּוֹכְרִים גַּם בְּסִפְרָנוּ. וְהוּא נִבֵּא לִירְבֵּעַם בֶּן יוֹאֵשׁ ('הַשְּׁנִי') עַל הַשְּׁבֵת גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶל מַמְדִּיּוֹ הַרְּאִשׁוֹנִים, מִיְּמֵי שְׁלֹמֹה: 'מִלְּבוֹא חֲמַת עַד־יַם הָעַרְבָּה' (מ"ב יד כה). וְהִרִי דַמְיוֹנוֹת הָעֵנִיין וְדַמְיוֹנוֹת הַלְּשׁוֹן שֶׁבֵּין סִפְרָנוּ לְבֵּין נְבוֹאֹת יוֹנָה:

וְגַם אֶל־הַנְּכָרִי... וְעִשִׂית כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנְּכָרִי, לְמַעַן יִדְעוּן כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שִׁמְךָ לִירְאָה אֶתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל... (מ"א ח מא-מג).

וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְּדוּלָּה אֶת־ה' וַיִּזְכְּרוּ־זִכְחַ לֵה' וַיִּדְרוּ נְדָרִים (יוֹנָה א טז).

כִּי אָנִי תִרְשִׁישׁ לְמֶלֶךְ בֵּימַי... (מ"א י כב).

וַיִּקַּם יוֹנָה לְבָרַח תִּרְשִׁישָׁה ... וַיִּרְדַּף יָפוּ... (יוֹנָה א ג).

... וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר, רַב, עַתָּה ה' קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי (מ"א יט ד).

וְעַתָּה ה' קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי, כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיִּי (יוֹנָה ד ג); ... וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר, טוֹב מוֹתִי מֵחַיִּי (שֵׁם שֵׁם ח).

... וַיֵּשֶׁב סַנְחַרִּיב מֶלֶךְ־אַשׁוּר, וַיֵּשֶׁב בְּנִינֹוֹה (מ"ב יט לו).

קוֹם לְךָ אֶל־נִינֹוֹה הָעִיר הַגְּדוּלָּה... (יוֹנָה א ב).

נחום

... וְנִקְמַתִּי דַמִּי עַבְדֵי הַנְּבִיאִים וְדַמִּי כָל־עַבְדֵי ה' מִיַּד אִיזָבֵל (מ"ב ט ז); קִנְאַת ה' צְבָאוֹת (קְרִי) תַעֲשֶׂה־זֹאת (שֵׁם יט לא).

אֵל קִנּוּא וְנִקְמַתִּי ה'... (נחום א ב).

... מֵהַשְּׁלוֹם עַד־זְנוּנֵי אִיזָבֵל אִמְךָ וְכַשְׁפִּיָּה הַרְּבִים (מ"ב ט כב).

מְרֹוב זְנוּנֵי זֹנָה טוֹבַת חַן בַּעֲלַת כַּשְׁפִּים (נחום ג ד).

חבקוק

וַיִּדְבַר... וְעַל־הַרְּמֵשׁ וְעַל־הַדְּגִים (מ"א ה יג).

וְתַעֲשֶׂה אָדָם כַּדְּגֵי הַיָּם, כְּרֵמֶשׁ לֹא־מִשְׁלַבּוּ (חב' א יד).

וְלֹא יִחְשְׁבוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים... כִּי בְּאִמְנָה הֵם עֹשִׂים (מ"ב יב טז; כב ז).

הִנֵּה עֲפֹלָה לֹא־יִשְׁרָה נַפְשׁוֹ בּוֹ, וְצַדִּיק בְּאִמּוֹנוֹתוֹ יַחִיָּה (חב' ב ד).

צפניה

צפניה ניבא בימי יאשיהו, ואכן שמר בנבואתו על כמה ממעשיו. והרי מקבילות העניין, ערוכות לפי סדר כתיבתם בספרנו.

ויאמר לאשר על-המלתחה, הוצא לבוש לכל ... ועל כל-הלבשים מלבוש נכרי (צפ' א ח).
עבדי הבעל ויצא להם המלבוש (מ"ב י כא).

והשבית (יאשיהו) את-הכמרים אשר נתנו מלכי יהודה... ואת-המקטרים לבעל ... ואת-המזבחות אשר על-הגג עלית אחז, אשר-עשו מלכי יהודה ... (מ"ב כג ה-יב; וראה עוד שם כא ה: ויבן מזבחות לכל-צבא השמים...).

והיא (חולדה) ישבת בירושלם במשנה ... (מ"ב ... ויללה מן-המשנה ... (צפ' א י).
כב יד).

עד כאן מקבילות העניין שבין ספרנו לבין הנביאים הראשונים' (כלשון זכריה, א ד; ז ז, יב), כלומר, הנביאים שניבאו בימי הבית הראשון. ומכאן ואילך לדמיונות עניין שבין ספרנו לבין דברי הנביאים שניבאו בימי שיבת ציון.

זכריה

מרובים הן דמיונות העניין ומקבילות הלשון שבין זכריה לבין ספרנו; והרי עיקרי הדמיונות ערוכים, לפי סדר כתיבתם בספרנו:

... ונתן הנביא ושמעי ורעי והגבורים אשר לדוד ... (מ"א א ח; וראה עוד שם ד ה, יח).
וספדה הארץ... משפחת בית-נתן לבד... משפחת השמעי לבד... (זכ' יב יב-יד).

ושלמה היה מושל בכל-הממלכות מן-הנהר ארץ פלשתים ועד גבול מצרים... כיהוא רדה בכל-עבר הנהר... בכל-מלכי עבר הנהר ... (מ"א ה א, ד); ואני עשה המלך שלמה בעציון-גבר אשר את-אלות על-שפת ים-סוף ... (שם ט כו).

וגם אל-הנכרי... ובא והתפלל אל-הבית הזה... והיה כל-הנותר מכל-הגוים הבאים על-ירושלם, למען ידעון כל-עמי הארץ את שמך ליראה אתך ועלו מדי שנה בשנה להשתחות למלך ה' צבאות

- כעמך ישראל, ולדעת, כי-שמך נקרא עליהבית
הזה אשר בניתי (מ"א ח מא-מג).
- ולחג את-חג הסכות (זכ' יד טז; וראה 'הרחב
דבר' לבמ', סוף פ' פינחס).
- ואת כל-ערי המסכנות אשר היו לשלמה...
ובלבנון ובכל ארץ ממשלתו (מ"א ט יט).
- וספדו לו כל-ישראל... כי זה לברו יבא לירבעם
אל-קבר, יען נמצאו דבר טוב אל-ה' אלהי
ישראל בבית ירבעם (מ"א יד יג; וראה שם שם
(ח).
- ויתר דברי עמרי אשר עשה וגבורתו אשר עשה
(מ"א טז כז); ויתר דברי יהוא וכל-אשר עשה
וכל-גבורתו ... (מ"ב י לד); ויתר דברי ירבעם
וכל-אשר עשה וגבורתו אשר-נלחם ואשר השיב
את-דמשק ואת-חמת ליהודה בישראל... (שם יד
(כח).
- ויהי כשמע אליהו וילט פניו באדרתו... (מ"א יט
יג; וראה שם שם יט; מ"ב ב יד); איש בעל שער
ואזור עור אזור במתניו ויאמר אליה התשבי הוא
(מ"ב א ח). ויאמר לו גם-אני נביא כמוך... כחש
לו (מ"א יג יח).
- ... אבי אבי, רכב ישראל ופרשיו... נחה רוח
אליהו על-אלישע (מ"ב ב יב, טז; וראה עוד שם
יג יד).
- ויקח (מלך מואב) את-בנו הבכור... ויהי קצף-
גדול על-ישראל... (מ"ב ג כז); וישלח ה' בו...
ואת גדודי מואב ואת גדודי בני-עמון וישלחם
ביהודה להאבידו (שם כד ב); שאנן מואב
מנעוריו, ושקט הוא אל-שמריו, ולא-הורק מכלי
אל-כלי, ובגולה לא הלך, על-כן עמד טעמו בו,
וריחו לא נמר (יר' מח יא); ... כי על-ה' הגדיל...
(שם שם כו).
- ... והנה ההר מלא סוסיס ורכב אש סכיבת
אלישע (מ"ב ו יז).
- פרוזת תשב ירושלם... ואני אהיה-לה... חומת
אש סכיב (זכ' ב ח-ט).

- ... וישאו משם כסף וזהב ובגדים... (מ"ב ז ח).
- ... ואסף חיל כל-הגוים סביב, זהב וכסף ובגדים לרב מאד (זכ' יד יד).
- ... והמנהג כמנהג יהוא בן-נמשי כי בשגעון ינהג (מ"ב ט כ); וישלח-מלך ארם) שמה סוסים ורכב וחיל כבד... ויאמר (אלישע) הן-נא את-הגוי-הזה בסנורים, ויכם בסנורים... (שם ו יד, יח).
- ... ואשר השיב את-דמשק ואת-חמת ליהודה בישראל (מ"ב יד כח).
- משא דברה' בארץ חדרך ודמשק מנוחתו... וגם-חמת תגבל-בה... (זכ' ט א-ב).
- כי מירושלם תצא שארית, ופליטה מהר ציון, קנאת ה' צבאות (קרי) תעשה-זאת (מ"ב יט לא; וראה שם שם לד = שם כ ו).
- וגנותי אל-העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ויהי בלילה ההוא, ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור... (מ"ב יט לד-לה; וראה עוד שם כ ו).
- ויצא מלאך ה', ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמשה אלף, וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים (מ"ב יט לה).
- אשר על-פני ירושלם אשר מימין להר-המשחית (מ"ב כג יג).
- ... על-הר הזיתים אשר על-פני ירושלם מקדם... (זכ' יד ד).
- ... וילך המלך יאשיהו לקראתו וימיתו במגדו... (מ"ב כג כט).
- ... וצום העשירי... (זכ' ח יט).
- ... בחדש העשירי בעשור לחדש בא נבוכדנאצר... (מ"ב כה א).
- ... האבכה בחדש החמשי... (זכ' ז ג).
- ובחדש החמישי... בא נבוזראדן... וישרף את-בית-ה'... (מ"ב כה ח-ט).
- ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל... ויכו את-גדליהו... ויבאו מצרים כי יראו מפני כשדים (מ"ב כה כו-כז).
- ... וצום השביעי... (זכ' ח יט).

מלאכי 'חותם הנבואה' חתם את ספרו במשה, וסמך אליו את שליחותו העתידה של אליהו, שאף הוא זכה — בדומה משה — לנבואה בחורב (מ"א יט), ועיקר נבואתו ומעשיו נתפרשו כידוע בספרנו:

זכרו תורת משה עבדי, אשר צויתי אותו בחרב ... הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא וגו' (מלאכי ג כב-כד).

ולעניין השימוש בלשון שליחות בזיקה לאליהו השווה מ"ב ב, ד, ו. תוכחת מלאכי 'כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב, ובעל בת-אל נכר' (שם ב יא) אולי רומזת לנשיו הנכריות של שלמה, שאהב את-ה' (מ"א ג א), אבל לימים 'דבק... לאהב' את נשיו הנכריות, שכמה מהן היו 'מקטירות ומזבחות לאלהיהן' (שם יא א-ב, ח; וראה עוד נחמ' יג כו). ואילו נבואת מלאכי 'אס-לא אפתח לכם ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד-בלי-די' (ג י) יש לה דמיון לדברי השליש בימי אלישע: ... הנה ה' עשה ארבות בשמים ... (מ"ב ז ב, יט).

ז. בין ספרנו לבין ס' ירמיהו

להלן רשימה נוספת של מקבילות עניין ולשון על עיקרי המקבילות, שהבאנו בחיתום המבוא, בפרק 'מי כתב את ספר מלכים?'

ושמרת... ללכת בדרכיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת משה (מ"א ב ג); וימאסו... ואת עדותיו אשר העיד במ (מ"ב יז טו); ולשמר מצותיו ואת-עדותיו ואת-חקתיו בכל-לב ובכל-נפש... (שם כג ג).

...ולא שמעתם בקול ה' ובתורתו ובחקתיו ובעדותיו לא הלכתם, על-כן קראת אתכם הרעה הזאת כיום הזה (יר' מד כג; וראה ועד דב' ד מה; ו יז, כ).

ויעש את-המכנות עשר נחשת... (מ"א ז כז-לז)... ואת-המכנות (מ"ב כה יג); ... אשר-עשה שלמה (שם שם טז).

ואמרו על אשר עזבו את-ה' אלהיהם... (מ"א ט ט); יען אשר עזבוני... (שם יא לג); ... כ-עזבו כריתך בני ישראל... (שם יט י, יד); תחת אשר עזבוני... (מ"ב כב יז).

אתי עזבו מקור מים חיים... (יר' ב יג וראה שם יז יג); ... על אשר-עזבו אבותיכם אותי... ואתי עזבו ואת-תורת לא שמרו (שם טז יא); על אשר עזבו את-ברית ה' אלהיהם... (שם כב ט וראה עוד שם יט ד).

... וכל-מלכי הערב ופחות הארץ (מ"א י טו). ואת כל-הערב ... ואת כל-מלכי ערב ואת כל-מלכי הערב השכנים במדבר (יר' כה כ, כד; וראה עוד שם נ לז = יח' ל ה).

- ויאמר לו גם-אני נביא כמוך... כחש לו (מ"א יג יח); ... אצא והייתי רוח שקר בפי כל-נביאיו (שם כב כב).
- ... ומנביא ועד-כהן כלו עשה שקר (יר' ו יג).
- וישם את-האחד בכית-אל ... (מ"א יב כט); ... ותלך ותעשה-לך אלהים אחרים ומסכות להכעיסני, ואתי השלכת אחרי גוך (שם יד ט); ויעשו להם מסכה שני (קרי) עגלים ... וידח (קרי) ירבעם את-ישראל מאחרי ה' (מ"ב יז טז, כא).
- ובש מואב מכמוש, כאשר-בשו בית ישראל מבית אל מבטחם (יר' מח יג).
- ... ואם-איש אלהים אני, תרד אש מן-השמים ותאכל אתך... ותרד אש מן-השמים ותאכל אתו ואת-חמשיו (מ"ב א י); ושם שם פסוק יב; ותרד אש-אלהים מן-השמים.
- הלוא כה דברי כאש נאם-ה'... (יר' כג כט).
- ... תני את-בנך ונאכלנו... (מ"ב ו כח-כט).
- והאכלתים את-בשר בניהם... (יר' יט ט).
- לכל-איש משגע ומתנבא... (יר' כט כו; והשווה הושע ט ז: אויל הנביא משגע איש הרוח).
- ... מדוע בא-המשגע הזה אליך (מ"ב ט יא).
- ... המעלה אתם מארץ מצרים... (יר' ב ו; וראה עוד ויק' יא מה).
- ... המעלה אתם מארץ מצרים... (מ"ב יז ז).
- כי יש-יום קראו נ'צרים בהר אפרים קומו ונעלה ציון אל-ה' אלהינו (יר' לא ה, וראה שם ד טז).
- ... ממגדל נוצרים עד-עיר מבצר (מ"ב יז ט; יח ח).
- כי העד העדתי באבותיכם... ועד-היום הזה השכם והעד לאמר, שמעו בקולי (יר' יא ז).
- וימאסו את-חקיו ואת-בריתו... ואת עדותיו אשר העיד בם (מ"ב יז טו).
- כה אמר ה' אם-לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא-שמתי, גם-זרע יעקוב... אמאס ... (יר' לג כה-כו).
- וימאס ה' בכל-זרע ישראל... (מ"ב יז כ).
- ... והיו שאסיך למשסה וכל-בזויך אתן לבז (יר' ל טו; וראה שם נ יא; שטי נחלתי).
- ... ויענם ויתגם ביד-ש'סים עד אשר השליכם מפניו (מ"ב יז כ); ... והיו לבז ולמשסה... (שם כא יד).
- ונלחמתי אני אתכם ביד נטויה ובזרוע חזקה... כי אם-אתה אשר העלה אתכם מארץ מצרים

בכח גדול ובזרוע נטויה (מ"ב יז לו). (יר' כא ה).

... ונטעו כרמים ואכלו פרים (מ"ב יט כט = יש' לו ל).
 ... ונטעו גנות ואכלו את-פרין (— פריהן, יר' כט ה, כח).

... וישלך את-עפרה על-קבר בני העם (מ"ב כג ו).
 ... וישלך את-נבלתו אל-קברי בני העם (יר' כו כג).

וטמא את-התפת אשר בגי בן (קרי')-הנם
 לבלתי להעביר איש את-בנו ואת-בתו באש
 למ'לך (מ"ב כג י).
 ויבנו את-במות הכעל אשר בגיא בן-הנם להעביר
 את-בניהם ואת-בנותיהם למ'לך אשר לא-צויתים
 ולא עלתה על-לבי לעשות התועבה הזאת, למען
 החטי את-יהודה (יר' לב לה; וראה שם יט ה).

ח. בין ספרנו לבין ס' יחזקאל

יחזקאל נמנה עם גלות יהויכין (מ"ב כד יד-טז), ומניין השנים הבא בראשי נבואותיו מכוון למניין שנות גלות זו (יח' א ב ועוד הרבה).

המפרשים שמו לב, שכנגד ה'חיה' שבחזון 'המרכבה' הראשון ש'פני-שור' לה (יח' א י) באה בחזון השני 'פני הכרוב' (שם י יד). ולפי זה יש ששיערו, שכיוון ירבעם ב'עגלים', שהעמיד בבית-אל ובדן, ל'כרובים' שבמקדש ירושלים.

משותפת לשני הספרים היא 'דמות הכסא' שלמעלה (יח' א כו), הנזכר גם בחזון מיכיהו בן-ימלה: ראיתי את-ה' ישב על-כסאו, וכל-צבא השמים עמד עליו מימינו ומשמאלו (מ"א כב יט). ואפשר, שדברי יחזקאל: 'והנביא כִּי־יִפְתָּה ודבר דבר, אני ה' פחיתי את הנביא ההוא... (יח' יד ט) רומזים אף הם לחזונו זה של מיכיהו בן-ימלה: ויאמר ה' מי יפתה את-אחאב... ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ... אצא והייתי רוח שקר בפי כל-נביאי, ויאמר תפתה וגם-תוכל... (מ"א כב כ-כג).

וכן משותף לשני הספרים תיאור התועבות, שנתלכלכו בהן בני ישראל — כגון, העבודה הזרה, שנערכה בראשי ההרים והגבעות וחתת כל-עץ רענן' (מ"א יד כג; מ"ב טז ד; יז י — יח' ו יג). על פולחן השמש מסופר בספרנו; וישבת (יאשיהו) את-הסוסים אשר נתנו מלכי יהודה לשמש מב'א בית-ה' ... ואת-מרכבות השמש שרף באש (מ"ב כג יא); וביחזקאל: ... אחריהם אל-היכל ה', ופניהם קדמה, והמה משתחיותם קדמה לשמש (יח' ח טז). וכן תועבות האמורי: ויתעב (אחאב) מאד ללכת אחרי הגללים, ככל אשר עשו האמרי אשר הוריש ה' מפני בני ישראל (מ"א כא כו); והעביר את-בנו באש... יען אשר עשה מנשה ... התעבות האלה הרע מכל אשר-עשו האמרי אשר לפני, ויחטא גם-את-יהודה בגלוליו (מ"ב כא ו, יא).

וביחזקאל:

... אביך האמרי ... ותשחטי את-בני ותתנים בהעביר אותם להם (יח' טז ג, כ-כא); ובשחטם את-בניהם לגלוליהם (שם כג לט).

אף משותפת לשני הספרים הנבואה, שנחתם דינן של ירושלים ויהודה לחורבן על שפיכות דמי הנקיים בתוכה. בספרנו: וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד, עד אשר-מלא את-ירושלם פה לפה.. (מ"ב כא טז); וגם דם-הנקי אשר שפך, וימלא את-ירושלם דם נקי, ולא-אבה ה' לסלח (שם כד ד).

וביחזקאל:

עון בית-ישראל ויהודה גדול כמאד מאד, ותמלא הארץ דמים, והעיר מלאה מטה, כי אמרו עזב ה' את-הארץ ואין ה' ראה (יח' ט ט); עיר שפכת דם בתוכה (שם כב ג); ... אוי עיר הדמים (שם כד ט); ואשפך חמתי עליהם על-הדם אשר-שפכו על-הארץ ובגלוליהם טמאוה (שם לו יח).

אף משותפים לשני הספרים החיאורים המפורטים של בית-המקדש. בספרנו — של מקדש שלמה (מ"א ו א-לח; ז יג-נ); וביחזקאל — של המקדש העתיד להיבנות (יח' פרקים מ-מד). וכיו"ב ניתן לומר, שלגבולות הארץ ביחזקאל (שם מז יז-כג) יש דמיון לגבולות ממלכת שלמה (מ"א ה א, ד; שם ט יח-יט, כו) — הגבולות, שהשיכו לימים ירבעם בן-יואש ('השני') מלך ישראל ועוזיהו מלך יהודה (מ"ב יד כה-כח; ושם שם פסוק כב).

ועוד משותף לשניהם: דוד — כדוגמה למלכות ישראל הראויה (יח' לד כג-כד; לו כד-כה). ואף אפשר, שהכינוי 'לביא', שהעניק יחזקאל (שם פרק יט) למלכות יהודה (או לחמוטל, אם הואחזו וצדקיהו) יסודו בכסא שלמה על 'שנים עשר אַרְיִים' שעליו (מ"א י יח-כ). ועוד אפשר, ש'מעשה אשה-זונה שלטת' (יח' טז ל) יש לו דמיון למעשיהן של איזבל בישראל ושל עתליה ביהודה.

ונחתום במספר דמיונות עניין ולשון נוספים בין ספרנו לבין יחזקאל:

... מעל האדמה הטובה הזאת... (מ"א יד טו).
... ארץ אשר-תרחי להם זבת חלב ודבש, צבי היא לכל-הארצות (יח' כו; וראה שם שם טו).

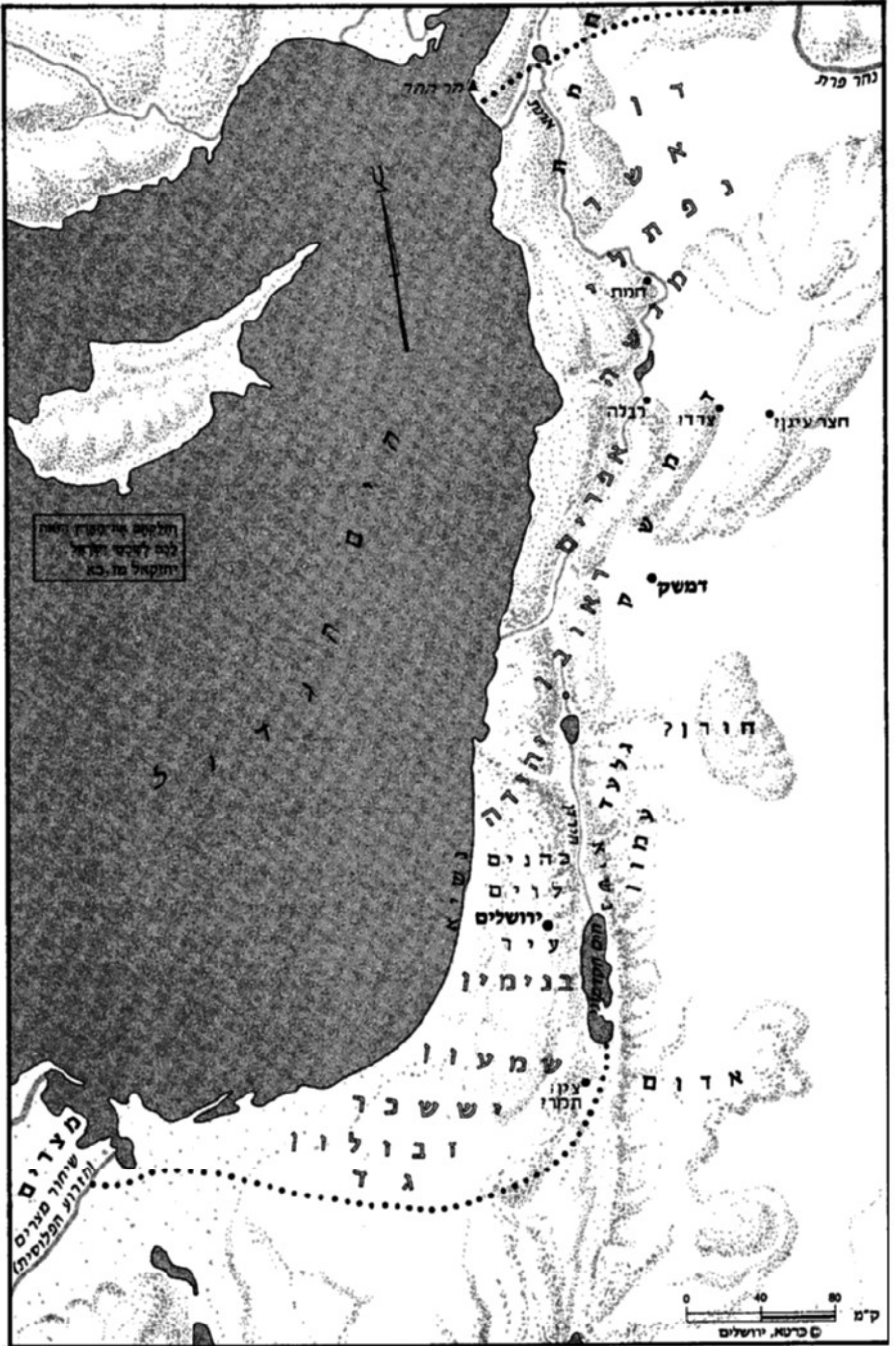
... תא הרצים (מ"א יד כח).
השם 'תא' פעמים הרבה ביח' פרק מ.

... שפת הסיר הגדולה ובשל... (מ"ב ד לח).
... שפת הסיר שפת וגם-יצק בו מים... גם-בשלו עצמיה בתוכה (יח' כד ג-ה).

ויאמר מה הציון הלז... הקבר איש-האלהים אשר-בא מיהודה... (מ"ב כג יז).
... וראה עצם אדם, ובנה אצלו ציון (יח' לט טו).

... ואת-יהואחזו (בן יאשיהו) לקח ויבא מצרים, וימת שם (מ"ב כג לד).
וישמעו אליו גוים בשחתם נתפש, ויבאהו בחחים אל-ארץ מצרים (יח' יט ד).

וימלך מלך-בבל את-מתניה דודו תחתיו, ויסב את-שמו צדקיהו... וימרד צדקיהו במלך בבל (מ"ב כד יז-כ).
ויקח מזרע המלוכה ויכרת אתו ברית, ויבא אתו באלה... וימרד-בו לשלוח מלאכיו מצרים לתת-לו סוסים... והפר ברית ונמלט? (יח' יז יג-טו).

מפת נבול ישראל ונחלות השבטים בחזון יחזקאל

... בחדש העשירי בעשור לחודש בא נבכדנאצר מלך-בבל הוא וכל-חילו על-ירושלם, ויחן עליה, ויבנו עליה דיק סביב (מ"ב כה א).
 ... בחדש העשירי בעשור לחודש... כתב (קרי) לך את-שם היום את-עצם היום הזה, סמך מלך-בבל אל-ירושלם בעצם היום הזה (יח' כד א-ב).

ט. בין ספרנו לבין ספרי שלמה

וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. וידבר על-העצים מן-הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר, וידבר על-הבהמה ועל-העוף ועל-הרמש ועל-הדגים (מ"א ה יב-יג).

הצד השווה לכל שלושת ספרי שלמה (משלי, שיר השירים וקהלת), שהרקע למעשים הנזכרים בהם — הם המעשים הכתובים בספרנו בשלמה (על המשותף שבין שלושת הספרים ועל השוני שביניהם ראה מבוא 'דעת מקרא' לס' משלי, עמ' 68-73).

בין ספרנו לס' משלי

במבוא 'דעת מקרא' לספר משלי (עמ' 60-62) הדגשנו, שברקע המעשים של הקובץ הראשון ממשלי שלמה (שם א ח — ט יח) — מתוארת עיר גדולה ועשירה, אשר עם יושביה נמנים גדולי עם. חוזרים ונזכרים שם תכשיטים יקרים ובשמים יקרים המובאים ממרחקים. וכלואי לחיי רווחה אלה מצויות חבורות של 'בני טובים' (מש' א י-יט) ושל נערים חסרי ניסיון ('פתאים') המתפתים מנשים נכריות. אחת מהן אף מציינת בין דברי הפיתוי, שרבדה את 'ערשה' ב'תטבות אטון מצרים' (מש' ז טז). והחכם מתארה בלשון עזה ואומר עליה 'שית זונה ונצרת לב' (שם שם י, וראה ב'דעת מקרא' שם). ואפשר שמשפט שתי הנשים הזונות בספרנו (מ"א ג טז ואילך) רומז למעשי הנשים המפתות שם. הרושם שעשה הפסק שפסק שלמה באותו משפט 'ויראו מפני המלך, כי ראו כי-חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט' (מ"א ג כח) — אפשר שסיכם אותו החכם במשלו ואמר: 'ירא את-ה' בני ומלך וגו' (מש' כד כא, וראה שם ב'דעת מקרא').

המשלים המדברים שם בסותרים, היוצאים למרחקים ופוקדים את ביתם 'ליום הכסא' (מש' ז כ), והציורים, שצייר החכם איש הנמצא 'בלב ים' ושוכב ב'ראש תבל' (שם כג לד) והדימוי שדימה אישה ל'אניות סוחר', המביאה את לחמה 'ממרחק' (שם לא יד) — רומזים לסחר הבינ-לאומי שניהל שלמה ול'סוחרי המלך' (מונח יחידאי במקרא!) הנזכרים בספרנו (מ"א י כח) ולפיתוח ה'אגני' (הצי) — המשותף לו ולחירם מלך צור — ההולך מאילת ומעציון גבר לאופיר (שם ט כו ואילך).

גם משל החכם 'סוס מוכן ליום מלחמה, ולה' התשועה' (מש' כא לא) — אפשר שהוא רומז לחיל הפרשים והרכב שיסד ופיתח שלמה (מ"א ה ו-ח; ט יט, כב; י כו-כט). ועוד הטעים החכם בס' משלי את בתי-המדרש המצויים בעיר, שחכמים מרביצים בהם את תורתם ומזמינים לבוא וללמוד במחיצתם (מש' א כ-כא; ח א-ב ועוד). תיאורים אלה הולמים בפועל את תקופת שלמה בלבד. רק על ימיו כתוב בספרנו: 'יהודה וישראל רבים כחול אשר-על-הים לרב, אכלים ושתיים ושמחים (מ"א ד כ). ורק בו כתוב: ויגדל המלך שלמה, מכל מלכי הארץ לעשר

ולחכמה, וכל־הארץ מבקשים את־פני שלמה לשמע את־חכמתו אשר־נתן אלהים בלבו (שם י כג-כד).

ועוד, אפשר שלדברי התפעלותה של מלכת־שבא על 'מאכל שלחנו ומושב עבדיו ומעמד משרתו' וגו' (מ"א י ה) — יש הד במשלי החכם, המדברים ב'דרך ארץ' ובנימוסי שולחן (מש' כג א-ח, וראה שם ב'דעת מקרא'). וכיו"ב דברי השבח, שהרעיפה המלכה החכמה, שבאה ממרחקים, על סדרי המשפט והמנהל המתוקנים של שלמה: 'אשרי אנשיך, אשרי עבדיך אלה, העמדים לפניך תמיד, השמעים את־חכמתך, יהי ה' אלהיך ברוך... וישימך למלך לעשות משפט וצדקה' (מ"א י ח-ט) יש להם הד ודמיון במשל החכם הקרמון, הבא שם, בחיתום הספר: פתח־פיך שפט־צדק ודין עני ואביון (מש' לא ט).

אף הדברים שהביא שם בשמו אמו ('אשר־יסרתו אמו') 'אל־תתן לנשים חילך, ודרכיך למחות מלכין' (שם שם א-ג, וראה שם ב'דעת מקרא') רומזים לנשים הנכריות ש'דבק שלמה לאהבה' הנזכרות אף הן בחיתום 'דברי' שלמה בספרנו (מ"א יא א ואילך).

בין ספרנו לבין שיר השירים

מה שאמרנו לעיל על משלי ('ספר החכמה') ניתן לומר ביתר שאת על שיר השירים ('ספר האהבה'), שכל ציוריו ודימויו — יסודם בשלמה, שעליו כתב ספרנו, בפתח דבריו: ויאהב שלמה את־ה ללכת בחקות דוד אביו (מ"א ג ג); ואילו בחיתום דבריו כתב: והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות... בהם דבק שלמה לאהבה (מ"א יא א-ב).

ל'בית ('ארמון) שלמה', שתיאורו המלא בא בספרנו (מ"א ז א-יב) רומזת הרעיה כבר בפתח דבריה 'הביאני המלך חדריו' (שה"ש א ד). והיא חוזרת ורומזת לחומרי הבניין היקרים ששוקעו בו: קורות בתינו ארזים, רהיטנו (קרי) ברותים (— ברושים, שם שם יז). והכתובים שם הולכים ומתארים את כל־הפאר, שנתלווה לשלמה 'ביום חתונתו': אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון. עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב, מרכבו ארגמן (שם ג ט-י). כל אלה ('עצי הלבנון' — הארזים והברושים, הכסף והזהב) חוזרים ונזכרים הרבה בספרנו בשלמה, ובו בלבד. גם 'ששים גברים' השומרים על 'מטתו שלשלמה' (שה"ש ג ז-ח), יש להם דמיון ב'הגבורים אשר לדוד' הנמנים עם נאמני שלמה, בפרשת המלכתו למלך (מ"א א ח).

וירושלים עצמה, שלא פסק שלמה לבצרה ולפארה (מ"א ט טו, יט), מתוארת בשיר השירים כעיר רבתי מלאה שוקים ורחובות (שה"ש ג ב), והיא מצוינת ביופיה: יפה את רעיתי כתרצה, נאוה כירושלם (שה"ש ו ד). והדימוי לתרצה, רומז לכך, שאכן — לאחר מות משלמה — שימשה תרצה כעיר בירה גם לירבעם (מ"א יד יז) וגם לבית בעשא וגם לעמרי, עד שבנה את שומרון (שם טו לג; טז ח, כג).

הכתוב שם, המדבר ב'מגדל דוד' הבנוי 'לתלפיות, אלף המגן תלוי עליו, כל שלטי הגברים' (שה"ש ד ד) — יש לו דמיון בכתוב בספרנו ב'ראש' (מ"ב יא י; וראה עוד מ"א יד כו-כח). ואף אפשר שבלשונות 'הר המור' ו'גבעת הלבונה' (שה"ש ד ו) — יש רמז לבית־המקדש, שנבנה בידי שלמה 'בהר המוריה' (דה"ב ג א).

נופי הארץ הבאים בשיר השירים הם של ארץ ישראל הגדולה, שנכללה כולה בתחומי 'ארץ ממשלתו' של שלמה (מ"א ט יט): ... אתי מלבנון תבואי... מראש אמנה, מראש שניר וחרמון ... (שה"ש ד ח; וראה עוד שם שם טו; ה טו); ... ברכות בחשבון ... כמגדל הלבנון צופה פני דמשק (שם ז ה).

ואף אפשר, שהכתוב 'מי זאת עלה מן־המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת

רוכל' (שה"ש ג ו) — מדבר לא רק בגן הבשמים שמתבשמים בו הדוד והרעיה כאחד — אלא רומז גם למעשה מלכת-שבא, שלי'שמע שלמה לשם ה" עלתה דרך המדבר לירושלים 'בחיל כבד מאד, גמלים נשאים בשמים וזהב רב-מאד ואבן יקרה' (מ"א י ב). ומלכת-שבא היא שנתנה לשלמה 'מאה ועשרים ככר זהב ובשמים הרבה מאד ואבן יקרה, לא בא כבשם ההוא עוד לרב אשר-נתנה מלכת-שבא למלך שלמה' (שם שם י).

בין ספרנו לקהלת

במבוא 'דעת מקרא' לקהלת (עמ' 19) כתב ר"מ זר-כבוד: תיאור עושרו ורוב גדולתו מקביל למסופר במלכים (מ"א ה יד; ז א-יב; י א-כט), ותמציתו הוא: ויגדל המלך שלמה מכל מלכי הארץ לעשר ולחכמה (שם י כג). על דבריו אלה נוסיף עוד כמה דמיונות עניין ולשון. כאן אמר שלמה בתפילתו בין היתר: כי יחטאו-לך, כי אין אדם אשר לא-יחטא (מ"א ח מו). ולדבריו אלה יש דמיון שם: כי אדם אין צדיק בארץ, אשר יעשה-טוב ולא יחטא (קה' ז כ). ואפשר שבדברים שם 'אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל-אלה לא מצאתי' (שם שם כח) יש קצת דמיון לכתוב בשלמה כאן: ויהי-לו נשים שרות שבע מאות ופלגשים שלש מאות, ויטו נשיו את-לבו (מ"א יא ג). וגם ללשון 'בטחון', בהוראת ביטחון עצמי, שמדבר בו קהלת 'כי-מי אשר יחבר (קרי) אל כל-החיים יש בטחון' (קה' ט ד) יש דמיון לכתוב בספרנו: מה הבטחון הזה אשר בטחת (מ"ב יח יט = יש' לו ד).

י. בין ספרנו לבין שאר הכתובים

תהלים

חז"ל שנו בברייתא, הדנה בסדרם של ספרי נ"ך ובכותביהם (ב"ב יד ע"ב; טו ע"א): דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים. ובמדרש דרשו: 'עשרה בני אדם אמרו ספר תלים'; ועם החמישה הראשונים 'שלא איתפלגון' עליהם, מונים שם: אדם הראשון, אברהם, משה, דוד ושלמה (ילקוט המכירי, לתהלים מהד' ר"ש באבער, לראש תהלים). ועוד דרש ר' יודן בשם ר' יהודה: כל שאמר דוד בספרו, כנגדו וכנגד כל ישראל וכנגד כל העתים אמרו (בראש מדרש תהלים למזמור יח, מהד' ר"ש באבער). ומכאן, 'שכל מזמורי תהלים כולם נאמרו בלשון, המסגלת אותם להיות תפילות בפי כל ישראל ובפי כל אדם מישראל בכל הדורות... וכלל זה חל אף על המזמורים המפורשים בכתובת שבראשם את המאורע המיוחד בחיי דוד, שעליו נאמר המזמור...' (ר"ע חכם, במבוא 'דעת מקרא' לתהלים עמ' טו-טז). לשון אחר: מיעט המשורר לדבר במעשים ששימשו לו גורם מִזְמָן ליסוד המזמור, וזאת כדי להכשירו להיאמר בכל העתים'.

בראש שני מזמורים באה כתובת 'לשלמה'. האחד הוא מזמור עב, שבחיתומו כתוב: פְּלו תפלות דוד בן-ישי. והמזמור האחר הוא קכז, הנמנה עם 'שירי המעלות'. הכתובת 'לשלמה' ניתנת להתפרש על דוד, שיסד את המזמורים לכבוד שלמה; וניתנת להתפרש על שלמה עצמו, שהוא הוא שייסד את שני המזמורים. בין כך ובין כך — במזמור עב יש רמיזות מפורשות למלכות שלמה ולבקשתו במראה הלילה הראשון 'ונתת לעבדך לב שמע לשפט' (מ"א ג ט). וראויה התפילה הכתובה שם שתיאמר בכל שעה שמלך חדש מבית דוד עולה על כיסא דוד; וכן היא ראויה להיאמר בכל שעה ושעה כתפילה על המלך המשיח, שיתקיימו בו כל הדברים הכתובים

במזמור. וכיו"ב ניתן לומר גם על המזמור האחר (קכז), הרומז לעיר — היא ירושלים — ולבית המקדש שבנה שלמה (וראה עוד בסיכומי המזמורים ב'דעת מקרא').
 מזמור מה מדבר מפורש בחתונה של אחד המלכים, שנשא לו לאשה נסיכה, בת-מלך) צור (שם שם יג). ואף אותו ניתן לפרש על שלמה. וכיו"ב ניתן למצוא במזמורים רבים אחרים. רמיזות למעשים שנעשו בימי מלכי בית דוד. וראה ז' יעבץ, תולדות ישראל, ב, מוצא דבר, 'מבירורי מאורעות מתוך מזמורי תהלים' (שם, עמ' 207-222) ומבוא 'דעת מקרא' לתהלים.
 ונחתום בשני דמיונות לשון וענין, המשותפים לשני הספרים. שלמה התפלל בשעת חנוכת הבית ואמר: 'יהי ה' אלהינו עמנו כאשר היה עם-אבותינו אל-יעזבנו ואל-יטשנו' (מ"א ח נז) — בהיפוך סדר המלים, שאמרם דוד בלשון יחיד: ... עזרתי היית, אל-תטשני ואל-תעזבני אלהי ישעי (תה' כז ט). ולדברי שניהם מקבילה בירמיהו, ערוכה על דרך הניגוד: עזבתי את-ביתי נטשתי את-נחלתי ... (יר' יב ז). ועוד משותף לשני הספרים — ולשניהם בלבד — המלה 'אֶחָלִי' (מ"ב ה ג — תה' קיט ה).

בין ספרנו לאיוב

משותפים לשני הספרים הם הציורים, המתארים את הדיונים הנערכים בפמליה של מעלה. בספרנו — בנבואת מיכיהו בן-ימלה (מ"א כב יט-כג); ובאיוב — בדיונים הבאים בראש הספר (שם א ו-יב; ב א-ו). וכן משותף לשניהם ציור של דברים הקודמים לבוא דבר הנבואה. בספרנו, בנבואת אליהו בחורב (מ"א יט ט-יג), הכותב לאחר ה'רוח גדולה וחזק', הרעש והאש: ואחר האש קול דממה דקה, ויהי כשמע אליהו וילט פניו באדרתו...; ובאיוב, בחזון אליפז: ... פחד קראני ורעדה, ורב עצמתי הפחיד, ורוח על-פני יחלף, תסמר שערתי בשרי... דממה וקול אשמע (איוב ד יב ואילך).

בין ספרנו לאיכה

כבר העירונו, שספרנו קיצר בדברים רבים, משום שסמך על הכתוב בספרים אחרים על דרך ארוכה. ואפשר, שקיצר ספרנו גם בסיפור מעשה חורבן הבית והעיר (מ"ב כה ח-ט), משום שסמך על הכתוב בעניין זה בירמיהו ובספר הקינות (שגם אותו, לדעת חז"ל, כתב ירמיהו). נציין כאן שני דמיונות עניין בלבד. הזוועה שנתלוותה למצור הממושך על ירושלים: 'ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן' (איכה ד י) יש לה דמיון למעשה הכתוב בימי המצור על שומרון (מ"ב ו כח-כט). ואף דברי 'המלאך' (— המלך?) שם 'הנה-זאת הרעה מאת ה', מה-אוחיל לה' עוד' (שם שם לג) יש להם דמיון בדברי המקונן, הערוכים על דרך ההנגדה לשם: חלקי ה' אמרה נפשי, על-כן אוחיל לו... טוב ויחיל ודומם לתשועת ה' (איכה ג כד-כו).

בין ספרנו לאסתר

ל'עשר כבוד מלכותו' של אחשוורוש ול'יקר תפארת גדולתו' (אס' א ד-ח) יש להם דמיון לכתוב בספרנו ב'הוד מלכות' (דה"א כט כה) ובעשר וכבוד הכתוב בשלמה (מ"א ד כ — ה ה; ז א-יב; י ה, יח-כה). אלא שכאן מתלווה לפאר ולסדרי המלכות המפוארים חכמה: וכל-הארץ מבקשים את-פני שלמה, לשמע את-חכמתו אשר-נתן אלהים בלבו (מ"א י כד). ואילו שם מתלווה לפאר... שתיית 'יין מלכות'; וגורל יחידים וגורל עם שלם נחתכים במסיבות השיכורים. מאסתר אנו גם למדים, שעם גולי יהויכין (— יכניה) נמנה מרדכי, מגדולי היחס בכנימין ומיושבי

ירושלים (אס' ב ה-ו). גם הכתוב בהמן האגגי שם '... וינשאהו. וישם את-כסאו מעל כל-השרים אשר אתו' (אס' ג א) יש לו דמיון — מבחינת הלשון והסגנון — לכתוב ביהויכין, בחיתום ספרנו: ... נשא אויל מרדך... את-ראש יהויכין... ויתן את-כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו...

בין ספרנו לדניאל

בראש דניאל באים כמה דברים, הקשורים בגלות יהויקים, שספרנו פסח עליהם (מ"ב כד א ואילך — דנ' א א ואילך). ולכתוב שם בחזון דניאל בעניין 'האיל': 'וישליכהו ארצה וירמסהו ולא-היה מציל לאיל מידו' (דנ' ח ז) יש קצת דמיון ללשון הכתובה באיזבל: ... וישמטוה, ויז מדמה אל-הקיר ואל-הסוסים וירמסנה (מ"ב ט לג).

בין ספרנו לעזרא — נחמיה

בעזרא — נחמיה באים עניינים רבים הכתובים בספרנו. ונציין רק מקצתם, מאלה הקשורים בשלמה, ששכי ציון חוזרים וכונים את בית-מקדשו החרב: ורבים מהכהנים והלוים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את-הבית הראשון ביסדו, זה הבית בעיניהם, פכים בקול גדול, ורבים בתרועה בשמחה להרים קול וגו' (עז' ג יב).

גבול ממלכת שלמה, שמשל בכל ארצות 'עבר-הנהר' שמור בזיכרון הגויים שם. ובאיגרת השטנה, שכתבו שם למלכות פרס הם מציינים: ומלכין תקיפין הוו על-ירושלם ושליטין בכל עבר נהרה, ומדה בלו והלך מתיהב להון (עז' ד כ) = ומלכים תקיפים (— חזקים) היו על ירושלם ושליטים (— ומושלים) בכל עבר הנהר, ומנדה בלו והלך (מיני מסים שונים) ניתן להם.

וכן נזכרים שם 'בני עבדי שלמה' (עז' ב נה, נח — נחמ' ז נו, ס), והם צאצאי 'כל-העם הנותר מן-האמרי וגו'... אשר לא-יכלו בני ישראל להחרימם, ויעלם שלמה למס-עבד עד היום הזה' (מ"א ט כ-כא). ומשם גם עולה, ש'עבדי שלמה' נתלוו לגולי יהודה, שמרו להם אמונים, ושבו עמהם לירושלים. 'הגבורים אשר לדוד' (מ"א א ח), ששמרו אמונים לשלמה, וכן 'קברי דוד' חוזרים ונרמזים גם שם: ... עד-נגד קברי דויד... ועד בית הגברים (נחמ' ג טז).

נחמיה עצמו, בחיתום ספרו, חוזר ומזכיר את שלמה, בהערכה מכובדת לאישיותו, בלא להתעלם מחטאו: הלא על-אלה חטא-שלמה מלך ישראל, ובגוים הרבים לא-היה מלך כמהו, ואהוב לאלהיו היה. ויתנהו אלהים מלך על-כל-ישראל, גם-אותו החטיאו הנשים הנכריות (נחמ' יג כו).

בין ספרנו לספר דברי הימים

באשר למקבילות עניין שבין ספרנו לבין ס' דה"י, שהוא מקביל לו בהרבה מעניינותיו, עמדנו בפירושו לשם ולכאן, מקבילה מקבילה במקומה.